

Intervju:prof. dr.sc. Ivan Damjanov,
novi suurednik CMJ-a► **str. 12****Vox Animae:**Glas duše koji se
daleko čuje► **str. 22****Intervju:**prof. dr.sc. Goran
Senjanović, teorijski
fizičar► **str. 18**god. II.
broj 12.
13. listopada
A.D. 2010.
www.unist.hr

universitas

list studenata i profesora Sveučilišta u Splitu

TORCIDA NA SVEUČILIŠNOM KAMPUSU **str. 24**

Torcida na Sveučilištu

U nekom ozbiljnom kontekstu razgovarati o odnosu Sveučilišta prema Torcidi još jučer bi izazvalo sablazan. Istina, na utakmici su se svi smjeli ponašati kao Torcida. Ali izvan utakmica Torcida je u finijim familijama oduvijek izazivala roditeljski strah, a u intelektualnijim se okupljanjima nadmenost prema 'primitivnom i besposlenom navijačkom nasilništvu' podrazumijevala. A akademska zajednica jednog malog, provincijskog sveučilišta, prebivala je u dubinama ravnodušnosti prema cijelom svom okruženju, ne samo prema navijačima Hajduka. Po tim je dijagnozama bilo očekivati da će 'navijačke primitivce' kriza gurnuti prema kriminalu, žicanju i nasilju. Posve suprotno! Tvrdo jezgro današnje Torcide čine osobe veoma obrazovane, ne samo zaposlene, nego i društveno uspješne, najveći broj članova tog pokreta istupa u ime najviših društvenih vrijednosti ('KODEKS!'), organizira performanse koje se dosada moglo očekivati samo od najkreativnijeg i najnezavisnijeg dijela umjetničkog undergrounda, a sve za svoje pare, odbijajući sve klupske financijske mamce kojima se druge navijačke skupine izdašno korise. Riječju, 'ale-aleština' ustupa pred subverzijom. Tako je Torcida za svoj, europski elaboriran prijedlog pretvorbe Hajduka zatražila podršku Crkve, IV. brigade i Sveučilišta. No Crkva još od starog socijalizma nikako da nađe novu socijalnu dušu. Branitelji - njima je previše i njihove muke. Ali bitno naraslo splitsko Sveučilište vitalno je zainteresirano za svoje okruženje, i nije trebalo mnogo da prepozna značaj novih procesa u Torcidi: ne samo mogući impuls što bi ga ona mogla dati aktivizmu studenata, neusporedivo najvećoj interesnoj skupini splitske mladeži, nego i razvoju novih studijskih programa - poput sportskog menadžmenta što ga u Torcidi već godinama izučavaju i pripremaju - te istraživačkom erosu pojedinih katedri i pojedinaca zainteresiranih za magisterije i doktorate o životu 'urbanih plemena'. Za uzvrat, u akademskoj bi klimi 'ale-aleština' mogla spasti na samu marginu Torcide. O svemu tome razgovarat će se u kampusu, na sveučilišnoj Tribini.

duško čizmić-marović

07.- 09. listopada SPLIT-LUMBARDA-KORČULA

SORTA 2010.

IN MEMORIAM PROF. LEOPOLD SORTA
XIX SIMPOZIJ TEORIJA I PRAKSA BRODOGRADNJE

DEKLARACIJA SKUPŠTINE SIMPOZIJA

1. Republika Hrvatska nema djelatnosti koja može nadomjestiti brodograđevnu djelatnost (brodogradilišta i prateće djelatnosti).
2. Pouzdana analiza podataka pokazuje da brodogradnja ni sada ne živi na račun poreznih obveznika, tj. veća je korist društvu s brodogradnjom nego bez nje.
3. Nije vrijeme za prodaju brodogradilišta već je vrijeme za ulaganje u proizvodnju i povećanje intelektualnog kapitala u pripremi za sljedeći val konjunktura.
4. Privatizacija i restrukturiranje nisu povezani. Bez obzira na strukturu vlasništva odgovornost za restrukturiranje brodogradilišta ostaje na Vladi.
5. Potrebno je staviti naglasak na integraciju znanstvenih institucija, brodograđevne i prateće industrije.
6. Odgovornost za sadašnje teško stanje u brodograđevnoj djelatnosti snose sve dosadašnje vlade, uprave brodogradilišta i nadzorni odbori brodogradilišta.
7. Znanstvenici i stručnjaci okupljeni na Simpoziju raspolažu znanjem da u kratkom roku daju rješenja za opstanak i održivi razvoj brodograđevne djelatnosti u RH.
8. S obzirom da komunikacija struke s predstavnicima Vlade RH od 1992. god. do danas nije urodila nikakvim rezultatom, zajedno sa sindikatima formulirat ćemo plan daljnjih aktivnosti za opstanak brodograđevne djelatnosti u RH.
9. Dat ćemo stručnu pomoć sindikatima da u izravnom kontaktu s EU doprinesu rješavanju opstanka brodograđevne djelatnosti u RH u primjerenom vremenu.

nastavak na str. 16

I.J. Knez: Korčulanski borac - brodograditelj,
Lumbarda, 1959.BIOFIZIKA:
INTERDISCIPLINARNI
STUDIJ ZA ZNANSTVENIKE
BUDUĆNOSTI UPISUJE
NOVE STUDENTE**str. 4**VODEĆI LJUDI COCHRANE
KOLABORACIJE IDUĆEG
PROLJEĆA U SPLITU**str. 5**STIPENDIJA MORA
POKRIVATI UKUPNI
TROŠAK STUDIRANJA**str. 8**ALEN HARAPIN, NOVI
DEKAN GAF-a**str. 7**KOME PRIPADA SPLITSKA
BAŠTINA?**str. 23**

sveučilišni život

Student - komentator: Gaia Vidović

Za grad sretnijih studenata

U ovom osjetljivom životnom razdoblju, mnogi od nas opterećeni su različitim vrstama nedoumica i problema: od nesigurnosti u odabir studija, pritiska uspjeha, financijskog pritiska, nezaobilaznih teškoća u učenju, pa i problema kao što su depresija, kriza identiteta, problemi s okolinom, anksioznost...

Uz sav trud, ponekad sami ili uz pomoć obitelji i prijatelja teško uspijevamo prevladati poteškoće, što se može negativno odraziti na postizanje akademskih i životnih ciljeva. Tada se stručna pomoć čini pravim rješenjem. Naime, često je lakše otvoreno razgovarati i podijeliti svoje viđenje problema s osobom koja je profesionalno angažirana, koju ne poznajete, i gdje je povjerljivost izgovorenih riječi zaštićena Etičkim kodeksom. Naravno, govorim o psiholozima. Možemo li im se obratiti u okviru našeg Sveučilišta? Na žalost, još uvijek ne.

Na Sveučilištu u Splitu još uvijek nemamo adekvatno studentsko savjetništvo unutar kojeg bi postojao odjel za psihološko savjetovanje. Takva savjetništva postoje na Sveučilištima u Zadru, Rijeci i Zagrebu koja imaju studij psihologije, ali i na Sveučilištu u Puli, koje taj studij nema.

Pioniri studentskog psihološkog savjetovanja u Hrvatskoj su Riječani. Nekolicina profesora entuzijasta s Odsjeka za psihologiju na Filozofskom fakultetu osnovala je savjetništvo prije 11 godina. Poticaj za osnivanje bila je uspješna svjetska praksa, ali i interes koji su studenti pokazali. U rješavanju problema studentima pomažu psiholozi posebno educirani za provođenje psiholoških tretmana, a uz pripadnike studentske populacije, pomoć nerijetko zatraže i njihovi roditelji.

I zadarsko je Sveučilište prije 3 godine osnovalo svoje savjetništvo koje pruža usluge individualnog i grupnog savjetovanja pri rješavanju problema, ali organizira i tematske radionice i javna predavanja. Zagrebačko savjetništvo nije sveučilišno, već ono Filozofskog fakulteta,

gdje je proteklih godina usluge psihopomoći koristilo više stotina studenata. Problemi koje su savjetništva rješavala su nepoznavanje tehnika učenja, loša organizacija vremena, problemi prilagodbe na studij, nedostatak motivacije za učenje, obeshrabrenost, sumnja u pravilan izbor studija, ispitna anksioznost... Najčešće se javljaju studenti prvih i završnih godina studija, a uz tipično studentska pitanja poput navedenih, obraćaju se i s problemima tjeskobe i depresivnosti.

Studenti psihologije tijekom svoga obrazovanja obvezni su odraditi praksu i kroz pomaganje i savjetovanje drugih studenata. Na taj su način na drugim sveučilištima stekli iskustvo i brojni studenti psihologije koji dolaze iz Splita. Možda bi baš neki od tih mladih ljudi, koji se vraćaju u rodni grad u potrazi

za poslom, pod mentorstvom iskusnije stručne osobe, mogli biti snaga budućeg centra za psihološko savjetovanje splitskog Sveučilišta. U Splitu bi se tako otvorio prostor mladim stručnjacima, koji bi mogli 'donijeti kući' znanje koje

su stekli na drugim sveučilištima, a u budućnosti bi se ovim putem mogla otvoriti i nova radna mjesta. Činjenica da nemamo studij psihologije na ovaj bi se način iz nedostatka pretvorila u priliku.

Sveučilište u Splitu koje broji gotovo 26 tisuća studenata trebalo bi prepoznati korist i potencijal otvaranja psihološkog savjetništva za studente. Ono bi pokazalo da naša želja nije samo da Split bude studentski grad, nego i grad sretnijih studenata. Uspostavljanje još jedne sveučilišne institucije predstavljalo bi i mali korak, 'koračić' prema toliko spominjanoj integraciji sveučilišta. Naravno, nezaobilazno pitanje "Tko bi i čime to financirao?" u vrijeme krize postavlja se još i češće, no financijska kriza nije jedina koja pogađa. Svi se slažu da je važno investirati u infrastrukturu, no utoliko je to još i važnije u mlade ljude, jer je kvaliteta psihičkog aspekta življenja neprocjenjiva.

Dolazak dr. Ivana Đikića na Medicinski fakultet u Splitu model je primjerene „vanjske suradnje“

Akademskoj je zajednici poznat pojam „vanjske suradnje“, u kojoj se nastavnike koji ne žive u gradu gdje se nalazi fakultet koji ih prima, ili fakultet nema mjesta ili interesa za njihovo stalno zaposlenje, bira u naslovno zvanje. Vanjska se suradnja najviše organizira za studije koji su osnovani ali nemaju nastavnika, ili za prijatelje koji u svojem gradu ne mogu dobiti titulu profesora ili naprosto žele ne samo besplatno nego i – plaćeno – putovati u drugi grad. U nas se taj koncept pretvorio u naširoko poznato „tezgarenje“, u kojemu se profesori međusobno pozivaju u goste na račun države i jedni za druge osnivaju studije koji imaju malo ili nimalo osnove u kadru i prostorima. Nadalje, to je dovelo do uvođenja školarina za studente i nevjerovatno neopravdanih povećanja upisnih kvota, odbijanja bolonjskih reformi i upisa djece branitelja (prije nekoliko godina) te posvemašnje propasti nastave prvo na nabujalim progra-

mima, fakultetima i sveučilištima, a potom i na fakultetima s kojih se nastavnici „iznajmljuju“. Nastavnici koji dolaze u goste nemaju vremena, interesa, ni osnove u vlastitom radu da u fakultetu domaćinu razvijaju znanost i struku ili mentoriraju studente, nego „odverglažu“ svoje, uvi-

jek iste e-slike i žure dalje, na nove honorare.

Dr. Đikić je na Medicinski fakultet prešao prema modelu potpuno suprotnom od opisanoga. Srž interesa Medicinskog fakulteta za dr. Đikića njegova je znanstvena vrijednost, a ne potreba za rutinskom nastavom. Dr. Đikić je dobio prostor za osnivanje laboratorija i mogućnost nesmetanog i nezavisnog rada u njemu, s tim da ga sam financira. Minimum nastave koji će održati, ako to sam izabere, bit će mu plaćen po propisima i kada (ako) novac pristigne iz državnog proračuna. Glavna mu je obveza da neprestano mentorira barem jedan doktorat u fakultetskoj Doktorskoj školi. Naslovnu profesuru na Fakultetu imao je otprije, pa se radi o koraku koji objema stranama donosi vidljivu i konkretnu korist, a predstavlja model suradnje s hrvatskim znanstvenicima u svijetu i – ispravan i pošten model „vanjske suradnje“.

M. Marušić

Prva generacija studenata geodezije i geoinformatike

Nastava je 4. listopada posebno svečano započela na Građevinsko-arhitektonskom fakultetu gdje je bruce građevine i arhitekture te prvu generaciju studenata geodezije i geoinformatike, uz dekana prof.dr.sc. Alena Harapina, pozdravio i rektor Sveučilišta prof.dr.sc. Ivan Pavić. Uvođenjem novog studija geodezije i geoinformatike Građevinsko-arhitektonski fakultet je zaokružio ponudu studijskih programa.

Prof. dr. sc. Igor Jerković

Prvi studenti farmacije

Za studente prve godine integriranog sveučilišnog studija farmacije organizirana je prigodna svečanost na kojoj ih je pozdravio voditelj studija prof. dr.sc. Igor Jerković. Kako je Farmacija zajednički studij Kemijsko-tehnološkog i Medicinskog fakulteta studentima su se obratili dekan KTF-a prof.dr.sc. Mladen Miloš i prodekan za nastavu MF-a prof.dr.sc. Ivica Grković. Izraze zadovoljstva početkom studija čije su pripreme trajale dvije godine, u ime rektora i Sveučilišta izrazio je prorektor za nastavu Šimun Adelinović koji je istaknuo da osnivanjem ovog studija završava proces objedinjavanja svih biomedicinskih studija na splitskom Sveučilištu. Osim toga, izrazio je želju da Farmacija, kao i drugi biomedicinski studiji (medicina, stomatologija i stručni studiji) postigne što prije razinu koja će čitavoj južnoj Hrvatskoj garantirati kvalitetne farmaceutske stručnjake..

Održana svečana promocija diplomiranih studenata Centra za studije mora

Svečana promocija diplomiranih studenata Sveučilišnog studijskog centra u Splitu održana je 30. rujna u zgradi Sveučilišne knjižnice. Tom prigodom promovirani su:

Diplomirani inženjeri biologije i ekologije mora: Ana Bagat, Tomislav Bartulović, Tina Bareša, Josip Boban, Katarina Božanić, Dajana Brajčić, Duje Bulaja, Ivana Čović, Dolores Dobrinjkić, Željka Erak, Roman Garber, Kanija Huljić, Ana Jelačić, Jasna Jakovčević, Tilda Josipović, Iva Jugović, Ivana Juras, Zorana Kaštelanac, Josip Maleš, Vedrana Matas, Vana Mitrović, Sanja Mrđen, Marin Perčić, Maja Peranić, Ivana Plepel, Milena Ramov, Irma Smodlaka, Linda Tomašević i Nikolina Vladislavić

Diplomirani inženjeri morskog ribarstva: Nikolina Dobričić, Ivona Dučić, Zdravko Ilkica, Darko Lovrić, Tanja Kuzmičić, Luciano Sorić i Ana Milosavljević

Sveučilišni prvostupnici biologije i ekologije mora: Iva Barun, Sandra Bratinčević, Maja Buljević, Anamarija Buzolić, Zrinka Crnčević, Mira

Ćurin, Josipa Dunatov, Sanja Jeić Magdalenić, Marija Kragić, Martina Matić, Anita Ninčević, Sandra Novković, Marija Plazonić, Livia Rakić, Ivana Radonić, Margita Radman, Deni Ribičić, Melanie Rogomentić, Nela Sinjkević, Sanja Stipić, Hajdi Šefčić, Božena Tokić, Stela Vela, Ana Vrdoljak i Marina Žure

Sveučilišni prvostupnici inženjeri morskog ribarstva: Marijana Dokoza, Jurica Gojdanić, Jure Kulazo, Luka Marović i Ante Šaran

„Znanje stečeno na našim studijima predstavlja tek temelj na kojem ćete daljnjim radom na vašim radnim mjestima nadograđivati svoje znanje. U tom će vam pogledu, uvjeren sam, uvijek biti pri ruci vaši profesori, vaše Sveučilište i Institut za oceanografiju i ribarstvo u Splitu u kojem ste proveli najveći dio studentskih dana“, poručio je diplomantima donedavni pročelnik prof. dr. sc. Perica Cetinić koji je 1. listopada nakon više od 40 godina rada otišao u više nego zasluženu mirovinu.

Početak godine na FESB-u

Novoupisane studente FESB-a u netom obnovljenom, najvećem sveučilišnom amfiteatru, pozdravili su rektor Ivan Pavić i dekan Tomislav Kilić koji ih je upoznao sa studijskim programima i životom na fakultetu. Zaželjevši brucosi dobrodošlicu u ime cijele akademske zajednice, rektor Sveučilišta je u svom obraćanju budućim inženjerima istaknuo: „Činjenica da se tako veliki

broj mladih ljudi ove akademske godine odlučio upisati na tehničke studije važna je kako za svakog pojedinog studenta koji će nakon školovanja lakše pronaći radno mjesto na tržištu rada, tako i za razvoj hrvatskog gospodarstva i društva u cjelini. Bez pokretanja proizvodnje nema gospodarskog napretka, a upravo ćete vi kao mladi stručnjaci biti pokretač bolje budućnosti“.

StopFM - pet godina studentskog radija u Splitu

Piše: Stipe Vudrag *

Ove se godine navršava peta godina od osnutka splitskog studentskog radija StopFM. Početci, kao i većina njih, bili su skromni. StopFM svoje prvo testno emitiranje započinje krajem svibnja 2005., a s prvim javljanjem uživo kreće u ožujku sljedeće godine. Radio dobiva svoje prve prostore, koji su se s vremenom pokazali nedostatnima, a u lipnju prošle godine prelazi u opremljeniji i adekvatniji prostor. Od početka pa do danas kroz radio je prošlo nekoliko desetaka studenta-volontera koji su ostavili svoj trag u programu, a neki od njih još su uvijek stalni suradnici radija. Danas program radija obilježavaju autorske emisije, emisije nastale kao produkt Studentske Mreže, informativne emisije, te izvršna glazba.

Radio svoj program emitira 24 sata dnevno, a distribucija programa vrši se putem interneta. Ovo posljednje pokazalo se kao nedostatak, jer uvelike otežava nastojanja da se dopre do slušatelja. Pristupanje klasičnom načinu emitiranja, putem FM valova, potreban je kao sliedeći korak razvoja radija, što financije za sada ne dozvoljavaju. Naime, radio se isključivo financira od strane projektnih sredstava dobivenih na natječajima održanim od strane Studentskog zbora te je kao takav u potpunosti nekomercijalan. Prostorije radija nalaze se u zgradi Fakulteta elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje, koji je s nekoliko donacija opreme i ustupanjem prostora uvelike pomogao razvoju. Lokacija na kojoj se nalazi često dovodi ljude u zabunu da je riječ o radiju namijenjenom studentima FESB-a, no StopFM je radio svih studenata splitskog Sveučilišta i svaki student koji ima želju može sudjelovati u kreiranju programa. Ovim putem pozivam sve studente koji su zainteresirani da se priključe, a detalje kako to napraviti mogu pronaći na internet-skoj adresi www.stopfm.fesb.hr

Od svega ostvarenog tijekom prvih 5 godina treba posebno istaknuti dva projekta koja su svijetlo dana ugledala baš na StopFMu.

Zahvaljujući slijedu odličnih suradnji među studentima, a time i suradnji studentskih radija, osnovana je Studentska mreža. Studentska mreža zamišljena je kao mreža svih studentskih radija u Hrvatskoj, kao platforma za daljnji napredak studentskih radija u dopiranju do ciljane skupine slušatelja (učenika, studenta, cijele akademske zajednice i šire), te kao moguća plat-

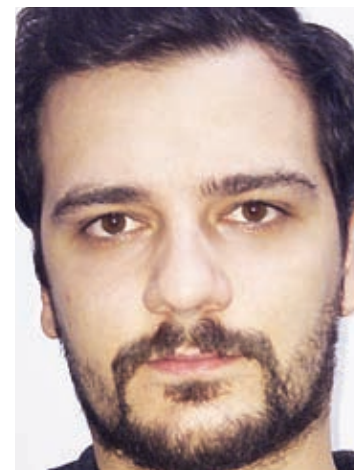
forma za zajednički nastup na marketinškom tržištu. U obliku u kojem danas postoji ona omogućava razmjenu kvalitetnih sadržaja među studentskim radio postajama. U tu mrežu trenutno su uključeni: Radio UniDU (dubrovački studentski radio), Radio Student (zagrebački studentski radio), Radio ETFOS (osječki studentski radio) i naravno StopFM. U budućnosti, nadamo se, još poneki novi studentski radio.

S ciljem još bolje suradnje među studentskim radijima, s ciljem razmjene iskustava i znanja u studenom prošle godine održan je prvi seminar studentskih radija pod nazivom „He-ar.ME“. Riječ je o dvodnevnom druženju studenata koji dobar dio svog slobodnog vremena provode kreirajući program studentskih radija. Program seminara sastoji se od predavanja koja realiziraju studenti, a s ciljem upoznavanja s novim tehnologijama,

radijskom kulturom, novim trendovima u radijskom poslu te s ciljem direktnih razmjena iskustava vezano uz sve sfere rada na mediju kao što je radio. Uključivanje raznih predavača poput profesora, istaknutih medijskih djelatnika, u budućnosti će ovom projektu još više pridodati na značaju.

Split je pokazao da osim vrhunskih sportaša i glazbenika ima i vrhunske novinare i ine medijske djelatnike. Na žalost, u Splitu ne postoji studij novinarstva i(li) medija, a očita je potreba za njime. Eventualnim pokretanjem studija novinarstva i(li) medija unutar Sveučilišta ili na nekoj od njegovih sastavnica, radio postaje nezaobilazan faktor u školovanju budućih novinara i medijskih djelatnika i to je put kojim radio treba kročiti u budućnosti. Na kraju, jedno od pitanja koje se nameće jest treba li nam zapravo studentski radio, studentska mreža i sve do sada nabrojano? Odgovor je jasan: DA! Studenti su kroz povijest bili nositelji mnogih socijalnih, a ponekad i političkih promjena u društvu u kojem živimo. Kritički i s mladenačkim duhom, uvijek su iznosili svoja stajališta, boreći se za budućnost jedne generacije. Na studentskim radijima i u drugim studentskim medijima stasali su neki od najboljih novinarskih umova današnjice, mnogi nepoznati bendovi dobili su svoje prilike... Zaključno, studentski radio ne bi trebao biti samo radio za studente, već radio za sve, sa studentskim pogledom na situaciju.

*glavni urednik StopFM-a

biofizika

Interdisciplinarni studij za znanstvenike budućnosti

Sudionici konferencije o peptidnim antibioticima ispred zgrade MedLLSa

RAZGOVARAO:
DUJE TONKOVIĆ

Biofizika je interdisciplinarna znanost koja kreativno povezuje biološke znanosti i fiziku tako da kroz svoja istraživanja obogaćuje biologiju, fiziku, medicinsku fiziku i biomedicinu. Danas nezamjenjive i svima poznate dijagnostičke metode u medicini - nuklearna magnetska rezonancija i ultrazvučno oslikavanje organa - nastali su primjenom i usavršavanjem fizikalnih metoda u medicini. Na molekularnoj razini biofizika postavlja i daje odgovor ne samo na pitanja zašto i kako neki lijekovi djeluju, nego i kako konstruirati nove generacije još uspješnijih lijekova. Razvoj moderne molekularne biologije započeli su s jedne strane molekularni biolozi i biofizičari poput Francis Cricka i Max Del-

Doktorski studij biofizike u Splitu, na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu, ove akademske godine (2010./2011.) upisuje svoju treću generaciju studenata (do 1. studenog 2010). Doktorski studij biofizike dobio je Dopusnicu 2008. godine, a naslanja se na diplomski studij fizike, usmjerenje biofizika, po Bolonjskom sustavu 3+2+3. Oba studija utemeljio je i vodi prof. Davor Juretić, biofizičar iz Splita, koji je doktorirao biofiziku u SAD-u i usavršavao se na tamošnjim Nacionalnim institutima za zdravlje (NIH). Studij trenutno broji 9 studenata, od toga jedan stranac. Svi već imaju svoje mentore i izrađuju ili su već publicirali znanstvene radove u renomiranim stranim časopisima, što je glavni preduvjet za uspješan završetak studija. Strani biofizičari vrlo aktivno pomažu u svojim laboratorijima u inozemstvu gdje splitski studenti odlaze, a i dolaze do Splita i do Zagreba, i drže predavanja i seminare za studente, istodobno s kolaborativnim istraživanjima provedenim s hrvatskim kolegama biofizičarima.

brücka, no ozbiljnije promišljanje pitanja što je to život i po čemu se žive stanice razlikuju od nežive materije, s druge su strane načeli i fizičari, primjerice Erwin Schrödinger. Danas u doktorski studij

biofizike susjednih EU zemalja i u SAD ravnopravno ulaze fizičari, biolozi, kemičari, liječnici. Tako je zamišljen i tako radi i doktorski studij biofizike u Splitu koji vodi prof. dr. sc. Davor Juretić, s kojim

razgovaramo za Universitas

Zašto studirati biofiziku na doktorskom nivou?

U prvom redu zbog interdisciplinarnog pristupa. Biofizika je vrlo široko područje istraživanja koje omogućuje prema našem programu studija i ulaz iz različitih znanosti, a i izlaz s EU doktoratom i/ili dvojnim doktoratom (*Cotutelle de these*), s profilom obrazovanja maksimalno konkurentnim za zapošljavanje u svim institucijama koje trebaju i cijene interdisciplinarni pristup. Istraživački, biomedicinski i ekonomski ciljevi održivog razvoja doživljavaju sve brže promjene. Takvoj zahtjevnoj budućoj okolini lakše će se prilagoditi naši završeni doktorandi jer se već tijekom dokorskog studija oslobađaju inhibicija ulaska u nova područja znanosti i suradnje sa stručnjacima vrlo različitih stručnih profila iz različitih laboratorija u zemlji i u inozemstvu.

Tko sve sudjeluje u izvođenju studija?

Kvalitetu studija osiguravamo

tako da u izvedbi studija ravnopravno sudjeluju i suradne znanstvene ustanove iz Splita (Medicinski fakultet i Mediteranski institut za istraživanje života) i iz Zagreba (Institut „Ruđer Bošković“ i Institut za fiziku), koji svi imaju vrsne biofizičare i laboratorije za biofiziku. Drugi, jednako važan način osiguranja kvalitete studija je vrlo aktivna suradnja sa stranim biofizičarima iz Italije, Njemačke, Francuske, Slovenije, itd., kod kojih naši studenti provode kraće ili duže periode prije obrane teze. Postoji i mogućnost ko-mentorstva, tako da je jedan mentor iz Hrvatske a drugi, primjerice, iz Francuske, i neki naši studenti već to koriste. Kako je za naš studij biofizike važnija kvaliteta nego kvantiteta studenata, studenti mogu očekivati da se nastava odvija i na engleskom jeziku ili samo na engleskom jeziku, jer se na studij ravnopravno upisuju i strani studenti.

Što bi pomoglo još učinkovitijoj organizaciji studiranja?

Naš bi se studij biofizike mogao još i mnogo bolje iskoristiti za razvoj prirodnih znanosti u Splitu i za privlačenje studenata i nastavnika iz inozemstva, kada bismo se svi založili da se uklone ili smanje birokratske prepreke mobilnosti istraživača. Također, potrebna je i dugoročna sigurnost u financiranju studija, jer se visoka kvaliteta ne može održati tako da se povećavaju školarine (školarina je sada 12 tisuća kuna godišnje), a poznato je da najbolji studenti uvijek mogu naći neki inozemni doktorski studij koji će ih stipendirati od početka do kraja studija. Tu treba otvoreno reći da mogući sponzori nisu prepoznali potencijal ovog studija za „doljev“ mozgov a da se zanemaruje duga tradicija Splita i Dalmacije u raz-

Konferencijska večera u restoranu Jugo. Od lijeva na desno: prof. dr. Francis Separovic, prof. dr. Miroslav Radman, Nada Ilić (prva nagrada za studentski rad), prof. dr. Davor Juretić, prof. dr. Ante Graovac.

upisuje nove studente

voju prirodnih znanosti, a ne samo sporta i turizma.

Ljetna škola biofizike održana u kolovozu pravi je primjer ožvljavjanja takve tradicije...

Petodnevna ljetna škola biofizike koju smo organizirali na MedILS-u ispunila je sva očekivanja. Najvažnijim njenim rezultatom smatramo uspostavu dugoročnih kolaboracija i razmjene studenata među laboratorijima koje vode predavači-sudionici ljetne škole. To će ubrzati istraživački rad studenata usmjeren prema doktorskoj disertaciji i doprinijeti visokoj razini kvalitete disertacije. Organizacijom i izvođenjem ove ljetne škole unaprijedila se kvaliteta nacionalnog dokorskog studija biofizike, te se potaknulo povezivanje i suradnja sa različitim doktorskim programima i sa istraživačima sa sličnim interesima na raznim kontinentima. Dodatno se pojačala postojeća suradnja sveu-

čilišta i znanstveno-istraživačkih instituta. Postavio se temelj za transfer znanja i tehnologije između različitih pristupa istom ili sličnom istraživačkom problemu (konkretno, kako konstruirati visoko selektivne peptidne antibiotike na temelju svih do sada skupljenih evolucijskih informacija i podataka proizašlih iz primjene nuklearne magnetske rezonancije). Jedan od ciljeva ljetne škole bio je povezivanje istraživača iz Europe i Australije koji se bave biofizikom, bioenergetikom i bioinformatikom selektivnog djelovanja antimikrobnih peptida u cilju boljeg razumijevanja mehanizma djelovanja i mogućih terapijskih primjena kao novih vrsta antibiotika na koji bakterije vrlo teško razvijaju otpornost. U Australiji, Francuskoj i Italiji upravo se sintetiziraju potencijalni peptidni antibiotici, koje smo konstruirali pomoću originalnih računalnih programa na PMF-u u Splitu.

Ljetna škola biofizike: Antimikrobni peptidi AMP2010

Ljetna škola biofizike: **AMP2010** održana je od 8. do 13. kolovoza 2010. na Mediteranskom institutu za istraživanje života (MedILS), a ugostila je 45 istraživača i studenata iz cijelog svijeta. Organizator ljetne škole bio je prof. Davor Juretić s Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Splitu, u ko-organizaciji sa prof. Frances Separovic sa Sveučilišta iz Melbournea, Australija. Ugostila je najviše sudionika iz Australije i Hrvatske, zatim iz Kanade, Engleske, Njemačke, Austrije, Italije, Portugala, Rumunjske i Mađarske, a među pozvanim istraživačima isticali su se sljedeći znanstvenici: prof. Mibel Aguilar – Australija, prof. Vlasta Bonačić-Koutecký – Njemačka, prof. David Craik – Australija, prof. Renato Gennaro – Italija, prof. Ante Graovac – Hrvatska, prof. Davor Juretić – Hrvatska, prof. Alan Mark – Australija, prof. Lisa Martin – Australija, prof. Frances Separovic – Australija, Dr. David Smith – Hrvatska, Prof. Damir Vukičević – Hrvatska i Dr. Bojan Žagrovic – Austrija. Tu je bio i vrlo ugodni i skromni znanstvenik, prof. David Craik, autor oko 400 znanstvenih publikacija, koji je sam odgojio više od 50 doktorskih studenata (kao čitavo Sveučilište u Splitu kroz par godina).

Priznanje najboljim studentima

Prisutne je posebno ganula voditeljica škole za sve doktorske studente Sveučilišta u Melbourneu, Australija, prof. Mibel Aguilar, koja je u oproštajnom e-mailu napisala da se skoro rasplakala pri odlasku, jer joj je izgledalo kao da napušta obitelj. Izuzetno ugodnim domaćinom na MedILS-u pokazao se prof. Miroslav Radman, koji, zajedno s prof. Bonačić-Koutecký zasigurno spada u red 'veličanstvenih' hrvatskih znanstvenika iz inozemstva, iako u prošlomjesečnom članku u Slobodnoj Dalmaciji nisu spomenuti da pripadaju toj grupi, a to svakako zaslužuju po svojoj međunarodnoj prepoznatljivosti. Lijepom ugođaju i nesmetanom radu konferencije bitno je doprinijela potpora Nacionalne zaklade za znanost, gradonačelnika Željka Keruma, i još šest međunarodnih biofizičkih društava, uključujući i Hrvatsko biofizičko društvo. Petodnevna ljetna škola je osim predavanja pozvanih renomiranih predavača nudila i radionice („tutorials“) uz detaljnija izlaganja metoda, kao i posterske i kolaborativne diskusije. Studenti-doktorandi su izložili svoje istraživačke radove i postere, s time da je troje najboljih studenata dobilo i prikladne nagrade odnosno priznanja, kao i priliku za usmeno izlaganje svojih istraživačkih rezultata. Jedna od njih, Nada Ilić, pričala je o novoj klasi visoko selektivnih peptidnih antibiotika, adelpantina, koje smo razvili u Splitu i sintetizirali u Trstu.

prof. dr.sc. Davor Juretić, Irena Bitunjak

Vodeći ljudi Cochrane kolaboracije idućeg proljeća u Splitu

Hrvatski ogranak talijanskog Cochrane centra (HOTCC), sa sjedištem na Medicinskome fakultetu u Splitu, najmlađi je Cochrane ogranak na svijetu. Mid year meeting je polugodišnji susret vodećih ljudi Cochrane kolaboracije na kojem se dogovaraju i raspravljaju sva operativna i strateška pitanja u vezi s ovom organizacijom. Uspješnost ovog mladog, ali sve jačeg ogranka, dovela je Mid year meeting, u Split.

PIŠE:
DARIO SAMBUNJAK

Split će u proljeće 2011. godine, od 28. ožujka do 2. travnja, biti domaćin Mid year meetinga, polugodišnjeg susreta vodećih ljudi Cochrane kolaboracije. Cochrane kolaboracija međunarodna je neprofitna organizacija koja se bavi izradom sustavnih preglednih radova o učincima liječenja, tj. promicanjem medicine utemeljene na dokazima (Evidence-Based Medicine). Naime, previše informacija uz premalo vremena glavni je problem svih koji donose odluke u zdravstvu. Procjenjuje se da bi liječnici svaki dan trebali pročitati 17 članaka iz medicinskih časopisa kako bi bili u tijeku s istraživanjima relevantnima za svoje kliničko područje. Osim vremenske ograničenosti, liječnicima je teško procijeniti kvalitetne od manje kvalitetnih studija, a još teže odabrati između niza proturječnih studija.

30 tisuća suradnika širom svijeta

Pisani jednostavnim 'jezikom', sustavni pregledni članci odgovaraju na te izazove tako što pronalaze i analiziraju sve postojeće dokaze o određenoj medicinskoj intervenciji te procjenjuju njihovu učinkovitost i opravdanost u svakodnevnoj praksi. Na taj način pomažu zdravstvenim djelatnicima u dobivanju što točnijih informacija o terapijskim postupcima, a sve u svrhu pružanja najprikladnije skrbi bolesnim osobama. Ovisno o području zdravstvene skrbi kojim se bave, članovi Cochrane kolaboracije djeluju u različitim skupinama za izradu sustavnih preglednih članaka, tzv. Review grupama. Članci se objavljuju u elektronskoj publikaciji - Cochrane knjiž-

nici (www.thecochranelibrary.org), koja sadržava informacije o učincima intervencija u zdravstvenoj skrbi, a o nedavno objavljuje i sustavne preglede o točnosti dijagnostičkih testova. Danas Cochrane kolaboracija broji oko 30 tisuća suradnika, uglavnom volontera, diljem svijeta, raspoređenih u 14 Cochrane centara i 14 ogranka.

Već 2 Cochrane simpozija u Hrvatskoj

Hrvatski ogranak talijanskog Cochrane centra (HOTCC), sa sjedištem na Medicinskome fakultetu u Splitu, najmlađi je

dovela je spomenuti Mid year meeting, u Hrvatsku, i baš u Split.

60 uglednih članova na susretu u Splitu

Mid year meeting je polugodišnji susret vodećih ljudi Cochrane kolaboracije na kojem se dogovaraju i raspravljaju sva operativna i strateška pitanja u vezi s ovom organizacijom. Susret organizira Hrvatski ogranak talijanskog Cochrane centra i Medicinski fakultet Sveučilišta u Splitu, a svi sastanci održavat će se u splitskoj Sveučilišnoj knjižnici. Susretu će nazočiti članovi Upravnog odbora Cochrane kolaboracije, direktori Cochrane centara te urednici Cochrane Review Grupa, šezdesetak vrlo uglednih članova istomene kolaboracije. Znanstveni događaj manifestacije je Cochrane simpozij u sklopu kojeg će biti održane radionice za Cochrane autore.

Glavne teme ovog trećeg simpozija u organizaciji Hrvatskog ogranka, bit će:

- Uloga Cochrane kolaboracije u modernoj medicinskoj praksi i zdravstvenoj njezi;

- Tko sve ima koristi od Cochrane kolaboracije i kako?

- Uloga Hrvatskog ogranka u promicanju medicine utemeljene na dokazima u regiji te kako mu se pridružiti.

Na simpozij su pozvani svi zainteresirani, ponajprije zdravstveni djelatnici, polaznici doktorskih studija i studenti. Cochrane kolaboracija, svi njezini ogranci i entuzijazam njezinih članova, institucija su današnjice, ali radeći za 'bolje sutra' već pripadaju budućnosti. Mid year meeting u Splitu iznimna je čast Hrvatskom Cochrane ogranku, ali i izraz priznanja cjelokupnoj hrvatskoj znanosti.

dr. sc., direktor Hrvatskog ogranka talijanskog Cochrane centra

studenti

Studentski se zbor treba posvetiti unapređenju kvalitete studiranja

Piše:
VIDE POPOVIĆ*

Predstavnik studenata sam četiri godine - počeo sam kao predstavnik studenata svoje studijske godine te sam uskoro izabran za predstavnika studenata svoga, Medicinskog fakulteta. Posljednju akademsku godinu obnašao sam dužnost predsjednika Studentskog zbora Sveučilišta u Splitu. Kao predsjednik Studentskog zbora (SZ) aktivno sam sudjelovao u otvaranju brojnih pitanja bitnih za studente te donošenju odluka koje su išle u smjeru poboljšanja studentskog standarda i prava u pogledu nastavnog procesa. Isto tako sam se upoznao sa svim manjkavostima našeg visokoobrazovnog sustava i kratkoročnim i neodgovarajućim rješenjima od strane fakulteta, Sveučilišta i resornog ministarstva. Nadam se da će se u skoroj budućnosti SZ više moći posvetiti pitanjima kao što su poboljšanje nastavnog procesa, studentska mobilnost, kreiranje izvannastavnog studentskog života, kulturna afirmacija studentske populacije i sl. Naše Sveučilište u ovom trenutku ima nekoliko otvorenih i neriješenih pitanja važnih za studente te ću spomenuti samo one najznačajnije:

Školarine na preddiplomskim i diplomskim studijima

Resorno ministarstvo u suradnji sa sveučilištima i studentima mora što prije donijeti dugoročni model školarina koji će biti u skladu s tim da kao država želimo izgrađivati društvo znanja i u skladu s realnim financijskim mogućnostima studenata i njihovih obitelji te sveučilišta i fakulteta. Taj sustav mora biti pravedan i mora nagradivati one studente koji uredno izvršavaju svoje studentske obveze. Trenutno imamo neuređen sustav unutar kojega su određene generacije studenata zakinite, ali se nadam da će ta nepravda ubrzo nestati. Ipak, situacija nije toliko loša jer su se ove godine svi redoviti studenti I. godine preddiplomskog studija te I. i II. godine diplomskog studija besplatno upisali na studij. Važno je model školarina učiniti što pravednijim te omogućiti svim uspješnim studentima da financijski neopterećeno mogu studirati.

Nedostatak smještajnih kapaciteta u studentskim domovima

Smještaj u studentskom domu financijski je puno povoljniji za studenta od podstanarstva. Splitsko

Predsjednik Studentskog zbora Sveučilišta u Splitu na odlasku, Vide Popović, sumira svoja iskustva na ovoj odgovornoj dužnosti, ističe što je napravljeno ali i što još treba napraviti za poboljšanje studentskog standarda te potrebu hvatanja ukoštac s 'višim potrebama' - kvalitetom studiranja, unapređenju studentske mobilnosti, kulturnom afirmacijom studenata...

sveučilište trenutno ima oko 700 mjesta u studentskim domovima što je ispod standarda kada je u pitanju odnos broja mjesta u studentskim domovima i ukupnog broja studenata na Sveučilištu. Novi studentski dom je pred završetkom te se nadam da će u njega prvi studenti useliti u akademskoj godini 2011./2012. U skoro vrijeme trebaju se iznaći sredstva za početak gradnje još jednog studentskog doma jer će se tek tom gradnjom riješiti problemi smještajnih kapaciteta u studentskim domovima uzimajući u obzir broj studenata koji se javi na natječaj za smještaj u dom.

Manjak nastavnog prostora

Neki fakulteti zbog manjka prostora održavaju nastavu na nekoliko lokacija i u tuđim prostorima. Termin održavanja nastave u takvim prostorima često ovisi o zauzetosti istog prostora od strane vlasnika, zbog čega studenti na tim fakultetima imaju nastavu u neadekvatne sate i subotom.

Nepostojanje studentske menze u središtu grada

Već treću akademsku godinu zaredom ne postoji studentska menza u središtu grada. Menza u centru je potreba jer se u njemu ili u okolici još uvijek nalazi većina fakulteta te mu gravitira veliki broj studenata koji tamo stanuju ili imaju nastavu. Grad Split je pokazao dobru volju po pitanju rješavanja toga problema te se nadam da će se u njegovo rješavanje aktivno uključiti i Studentski centar i Sveučilište.

Neujednačenost cijene javnog prijevoza

Studenti koji svakodnevno putuju iz splitske okolice (Solín, Kaštela, Trogir, Omiš) i Dalmatinske zago-

Vide Popović

re u Split, izdvajaju značajna financijska sredstva za plaćanje javnog prijevoza. U prošloj akademskoj godini izjednačili smo studente koji su došli studirati i živjeti u Split sa studentima sa splitskom adresom prebivališta kada je u pitanju cijena pokazne karte za I. zonu. Svi gradovi i općine trebale bi značajnije financijski pomagati svoje studente po pitanju javnog

prijevoza, a u to bi se, u skladu s mogućnostima, trebali uključiti i resorno ministarstvo, Sveučilište i Splitsko – dalmatinska županija.

Stipendije od strane različitih tvrtki

Mali je broj stipendija koje studentima dodjeljuju različite tvrtke i javna poduzeća. Suradnjom

između srodnih fakulteta i tvrtki trebale bi se osiguravati stipendije najuspješnijim studentima te bi se takve studente trebalo profesionalno i stručno pratiti u pogledu budućeg zaposlenja u tvrtci koja ih je stipendirala.

Manjak stručne prakse za studente tijekom studiranja

Većom suradnjom fakulteta i javne uprave te fakulteta i srodnih institucija i tvrtki studentima se, s ciljem poboljšanja kvalitete studiranja i stvaranja kvalitetnijeg kadra, mora omogućiti veća zastupljenost praktične nastave.

Nedostatak sportskih prostora za studente

Studenti na najvećem broju splitskih fakulteta nastavu tjelesne i zdravstvene kulture održavaju na prostoru park šume Marjan, a zbog nedostatka prostora koje bi mogli koristiti u tu svrhu. Unutar Kampusu postojat će u studentskom domu sportska dvorana koju će koristiti prvenstveno stanari doma. Uz pomoć ministarstva i drugih sponzora trebali bi se u Kampusu izgraditi različiti sportski sadržaji za studente koje bi mogli koristiti i mimo nastave tjelesne i zdravstvene kulture.

Nabrojio sam neke od najznačajnijih problema po pitanju studentskog standarda na splitskom sveučilištu. Uz to postoje i brojni problemi po pitanju nastave te shvaćanja i provedbe „Bolonskog programa“ studiranja, ali se nadam da će se takvi problemi u dobroj komunikaciji između uprava fakulteta i studentskih predstavnika rješavati na najbolji mogući način kao i u većini slučajeva do sada. Bila mi je velika čast i zadovoljstvo biti studentski predstavnik te imati mogućnost činiti dobro za svoje kolege i poboljšavati nastavni proces i studentski standard na svom fakultetu i Sveučilištu. Želim da studenti uvijek budu jedinstveni kada su u pitanju njihovi interesi i prava jer je to jedini način da se za njih izbore i da pokažu što je prioritet u njihovim traženjima. Studentski predstavnici te uprava Sveučilišta i uprave fakulteta moraju zajedno raditi na izgradnji Sveučilišta te na poboljšanju uvjeta i načina studiranja u našem gradu. Samo zajedničkom komunikacijom i međusobnim razumijevanjem može se doći do najboljih rješenja.

***Dr. med. predsjednik Studentskog zbora na odlasku**

Izbori za Studentski Zbor 27. listopada

Izbori za Studentski zbor Sveučilišta u Splitu održat će se u srijedu, 27. listopada 2010. godine, u vremenu od 8-20 sati. Pozivaju se svi studenti da izađu na izbore i aktivno participiraju u kreiranju vlastite akademске budućnosti. Izborni povjerenstvo, iz redova studenata, čine Vedran Jeramaz, Tea Tolić i Marin Matijaca, te njihovi zamjenici Jelena Čogelja, Ivan Dujić i Josip Burić. Iz redova nastavnog osoblja to su prof. dr. sc. Arsen Bačić i prof. dr. sc. Silvija Petrić, te zamjenici: prof. dr. sc. Darko Stipaničev i dr. med. Jonatan Vuković. U povjerenstvu za prigovore, iz redova studenata su Tomislav Šimunac i Marin Babarović, te zamjenici Jure Matak i Ivica Stanić, a iz redova nastavnog osoblja prof. dr. sc. Dragan Bolanča, prof. dr. sc. Branka Ramljak i prof. dr. sc. Aleksandar Jakir, i njihovi zamjenici: prof. dr. sc. Vesna Barić-Punda, mr. sc. Bože Plazibat i prof. dr. sc. Snježana Knezić.

Nadam se da će i покоји student ovo pročitati...

Piše:

ALEN HARAPIN*

Kratko o meni...

Rođen sam 1966. godine u Splitu, u obitelji, kako bi se tada reklo „poštenih intelektualaca“. Diplomirao sam na tadašnjem Fakultetu građevinskih znanosti u Splitu 1991. godine, a na istom fakultetu sam i magistrirao (1996.) i doktorirao (2000.). Nisam bio član Saveza komunista, iako je bilo pokušaja da me se nagovori. Ni sada nisam član nijedne stranke. Nisam osuđivan. Sve kazne za prebrzu vožnju sam uredno platio. JNA sam pošteno odslužio, a malo sam i ratovao u prethodnom ratu.

Predajem niz konstruktorskih predmeta: Betonske konstrukcije, Modeliranje betonskih konstrukcija, Mostovi, Trajnost konstrukcija i sl. Kao vanjski suradnik predajem također i na Građevinskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru. Trenutno sam u zvanju izvanrednog profesora. U studentskim anketama često sam pri vrhu, iako postoje sumnje da se to stanje neće održati nakon mog dekanskog mandata. Sretno sam oženjen (iako ženi ponekad kažem: „Da sam te ubio prve bračne noći, sad bih već par godina, uz dobro vladanje, bio slobodan čovjek“). Otac sam dvoje djece, iako je to „djece“ malo pogrešna riječ jer su obojica viši i teži od mene.

Kratko o fakultetu...

Građevinsko-arhitektonskog fakultet (uskoro Fakultet građevinarstva, arhitekture i geodezije) osnovan je 1971. U početku je tu bio samo studij građevine, koji je i potekao iz zahtjeva privrede i vrlo snažne građevinske operative na ovom području. Godine 2005. započinje s radom studij arhitekture, a 2010. i studij geodezije i geoinformatike, koji su također proizašli iz potreba privrede i potreba za upravo takovim stručnim kadrom na ovom području.

Šire o programu...

Kao primarnu nit vodilju u narednom mandatnom razdoblju postavljam sebi zadatak dizanja svijesti studenata i studiranja na mom fakultetu. To mi je misao koja me opsjeda zadnjih dana pa ću u ovom kratkom članku pisati samo o tome.

Što želim reći? Pa, napraviti ću kratak uvod.

Hrvatska je prešla na bolonjski način studiranja – deklarativno. I Europa je prešla na bolonjski način studiranja, ali opreznije, znatno opreznije od nas, iako imaju puno bolju podlogu u razini svijesti studenata, nego mi.

Direktni povod ovom razmišljanju je e-pismo jednog (anonimnog) studenta upućenog prije neki dan upravi i vijeću fakulteta. Pismo počinje (citiram): „Molim Vas ne uništavajte nam živote...“ (U daljnjem tijeku pisma student moli izmjenu uvjeta dekanskog roka, itd., da bi jedna grupa studenata uhvatila „zadnji vlak“ za sljedeću godinu.) Vrlo benigna

Novi dekan Građevinsko-arhitektonskog fakulteta dobio je od nas ‘zadatak’ predstaviti sebe i svoje ideje u dekanskom mandatu. Nakon što smo dobili članak, nemalo smo se iznenadili mladenačkim i optimističkim stilom čovjeka na tako važnoj i ‘tradicionalnoj’ funkciji, koji obećavajuće ‘miriše’ na pozitivne promjene...

rečenica, reći će gotovo svatko. Međutim, ova rečenica je tipičan primjer hrvatskog razmišljanja: „Nisam kriv ja, krivi su oni drugi...“. „Oni mi nisu dali...“. „Oni su me onemogućili u daljnjem školovanju...“. A gdje je osobna odgovornost? Ima li je uopće u našoj zemlji?

Posljednjih dana nagledao sam se suza i suza studenata koji gube pravo studija i njihovih roditelja. Roditelja, pazite! Pa ti studenti imaju više od 18 godina, pobogu. Al’ eto, koji je to roditelj koji svoje dijete ne može hraniti i tetošiti bar do 45.

Naslušao sam se i svakakvih sudbina, al’ o tome nema smisla govoriti jer to vidite svuda oko nas. Ponekad vam se srce para kad vidite suze studenta/ice kada konačno padne ispit i gubi pravo školovanja. Tada bi sve napravili da tim ljudima omogućite daljnje školovanje.

Druga strana medalje: liste koje su mi pokazale moje kolege (uglavnom s 1. i 2. godine studiranja) su poražavajuće: rezultati kolokvija: 2/100, pohađanje nastave: 3 puta prisustvovao/la od 30 sati i slično.

To je naša stvarnost. Zemlja nam je u dubokoj krizi. Ono što je može izvući je samo znanje i tehnologija. Ovo ozbiljno mislim. Teško industriju ne želimo zbog „šporkice“. Radna snaga nam je skupa pa ne možemo ići u smjeru npr. Kine ili Malezije. Rudnog bogatstva nemamo bog zna koliko... Što nam ostaje? „Učiti, učiti i samo učiti...“ rekao je drug Lenjin (mada je rekao i niz drugih blesavih stvari, ova mu nije bila loša.) Sredstva javnog informiranja su puna izraza: „zemlja znanja“. A kako postići tu „zemlju znanja“? Baviti se studentima koji 15. ili 16. put polažu isti predmet, a pri tome su ukupno u dvije godine 5 puta prisustvovali predavanjima? Pa zaboga, ti ljudi (studenti) su na svom radnom mjestu. Možete li vi otići sa svog radnog mjesta onako, par sati na kavu? A oni sutra s ovakvim pristupom radu dolaze na „radna mjesta“.

Mi se često dičimo uspjesima naših ljudi u svijetu. Kad se tako nešto dogodi novine ponekad objave koji člančić o tome. Usput zaboravljamo činjenicu da

Alen Harapin

generalno nije cilj odgojiti/odškolovati nekolicinu najboljih, cilj je podići kompletnu obrazovanost nacije, a najbolji će ionako isplivati.

Nemojmo se zavaravati da je naš sustav obrazovanja odličan, a mnogi su to skloni zaključiti na temelju činjenice o nekoliko izuzetnih pojedinaca. Naš sustav obrazovanja nam je upravo takav kakvo nam je stanje u državi – pa vama ostavljam zaključak. Ovim ne želim uvrijediti ljude koji predano i časno obavljaju svoj posao, nego samo naglasiti da ono što se ne cijeni ne može ni polučiti vrhunske rezultate. Vodoinstalateru ćete sasvim normalno reći: „Dobro mi pričvrsti tu cijev da ne pušta.“. Isto tako je uobičajena rečenica profesorima: „Ajde pusti curu, daj joj dva, naučit će to ona kasnije.“ Obrnut pristup nije baš uobičajen, zar ne?

Kako naprijed? Samo edukacijom i konstantnim razgovorima sa studentima. To je upravo moja namjera ove

godine. Iako studenti sve činjenice o pravima i dužnostima čuju na početku prve godine, znate kako je to: „na jedno uho uđe na drugo izađe“. Ja im to sada namjeravam ponavljati više puta u toku semestra, pa tko prvi poklekne. Dakle:

Prvo: „Mi smo ovdje radi vas. I plaćeni smo za to. Kad vam netko nešto

plaća, onda to uzmite. Studirajte, učite, pitajte... aktivno sudjelujte u nastavi.“

Drugo: „Ne trpajte se predmetima. Ako negdje zaglibite, stanite i razmislite što ćete upisati iduće godine. Ne upisujte sve. Opet ćete zaglaviti.“

Treće: „Organizirajte se. Artikulirajte svoje želje i zahtjeve. Studenti su uvijek u povijesti imali ulogu pokretača promjena u društvu (pa bile te promjene pozitivne ili negativne). Studenti su, još uvijek, dio društva koji je neiskvaren kapitalističkim načinom razmišljanja (“Money makes the world go around”), i još uvijek mogu razmišljati idealistički. Hrvatska ipak nije Kina, zato se ne bojte novog Tien an men-a.“

Sljedeću stvar koju ću pokušati iskorijeniti: prepisivanje. Prepisivanje je svugdje u Europi pojam javnog nemorala i sramote. Osim kod nas (i još u par zemalja balkanskog poluotoka, s kojima se baš i ne volimo uspoređivati), gdje je ne samo korisno nego i poželjno. Ona naša poznata izjava: „Snašao se!“, tj. „On je sposoban, zna se snaći!“ puno govori o tome. Kad čovjek oboli od npr. (ne daj Bože) raka, onda traži najboljeg doktora, specijalistu, koji je prošao najbolje usavršavanje, koji čita stručnu literaturu... Ne onoga koji je prepisivao na ispitima.

Znam da je zemlja u krizi i za mladog čovjeka je u principu bolje da je na fakultetu nego na ulici, jer posla nema. Međutim, za prosperitet zemlje bilo bi puno bolje da odmah zanemarimo studente koji ne mogu položiti određene ispite i posvetimo se studentima koji uredno izvršavaju svoje obaveze. Pružimo takvim studentima više kroz dodatnu naobrazbu, npr.: ljetne škole sa znanstvenim ili stručnim usavršavanjem, češći obilasci gradilišta, individualni rad s nastavnicima na znanstvenim i stručnim projektima...

To bi bio pravi put k zemlji znanja.

„Put u pakao popločan je dobrim namjerama“, kaže kineska poslovice, a Miguel de Cervantes dodaje: „Nema tako utrta puta na kojem ne bi bila barem koja zapreka ili rupčaga.“ Ja se nadam da moj put neće tako završiti. I nadam se da će i покоји student ovo pročitati.

***prof. dr. sc., novi dekan Građevinsko-arhitektonskog fakulteta**

stipendije

Stipendija mora pokrivati ukupni trošak studiranja!

RAZGOVARAO
VJEKO PERIŠIĆ

Šesti po redu Sajam stipendija, koji se održava u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu 20. listopada u organizaciji Instituta za razvoj obrazovanja (IRO), povod je za otvaranje važne teme nedovoljno razvijenog sektora stipendiranja u Hrvatskoj. Prosječni iznos mjesečnih stipendija u Hrvatskoj je oko 800 kuna, dok mjesečni troškovi života bez školarine iznose više od 2500 kuna. Ako se uzme u obzir da su godišnje školarine u Hrvatskoj između 5,5 – 9,5 tisuća kuna, jasna je računica o (ne)adekvatnosti dodijeljenih stipendija. K tome, država je propisala neoporeziv iznos mjesečnih stipendija od 1600 kuna pa uglavnom nitko ne želi dodjeljivati stipendije iznad ovog iznosa. Na temu prepreka širem, transparentnijem i efikasnijem stipendiranju hrvatskih studenata od strane države i privatnih firmi, za Universitas govori Ninoslav Šćukanec, izvršni direktor IRO-a.

Postoji li definirana nacionalna politika prema stipendiranju?

IRO smatra da ne postoji, usprkos činjenici da hrvatska Vlada izdvaja značajna sredstva za studentski standard – svi redovni studenti imaju subvencioniranu prehranu, pokriveno zdravstveno osiguranje, neoporezivo zapošljavanje putem studentskog servisa i dr. Štoviše, Vlada i lokalna samouprava (gradovi, općine, županije) imaju brojne programe stipendiranja studenata, ali ne postoji javna politika koja bi jasno definirala zašto se stipendije dodjeljuju, što se njima rješava i kojem dinamikom, čemu stipendije doprinose dugoročno i kratkoročno, koji su kriteriji za određivanje iznosa stipendija... Sve je to podložno visokom stupnju improvizacije i nagađanja (što znači da se proračunski novac troši neefikasno), a jedan od razloga je i taj što u Hrvatskoj nisu postojali podaci o socio-ekonomskim karakteristikama studenata. Takve podatke dobit ćemo po prvi puta tek u prosincu ove godine kroz rezultate Eurostudent istraživanja.

Kojim putem prema rješenju?

IRO je započeo rad na projektu čiji je cilj unapređenje socijalne dimenzije i transparentnosti sustava financiranja visokog obrazovanja i studentskih potpora u Hrvatskoj (www.iro.hr/access). U sklopu projekta će se po prvi put saznati koje su stvarne financijske potrebe hrvatskih studenata, te koliko je adekvatan trenutni sustav financijske potpore za studente. Na temelju rezultata navedenih istraživanja, skupina međunarodnih i domaćih stručnjaka će do 2012. godine predložiti kako unaprijediti sustav

Smanjenje poreza na stipendiranje, uspostava nacionalne baze stipendija, osnivanje zaklada, transparentna zakonska regulativa i definiranje strategije stipendiranja nužni su koraci prema uspostavi boljeg i efikasnijeg sustava stipendiranja u Hrvatskoj

Ninoslav Šćukanec, Institut za razvoj obrazovanja

financiranja visokog obrazovanja i studentskog standarda. Također, upozoravamo na nužnost izgradnje nacionalne baze stipendija kako bismo znali tko dodjeljuje i tko prima stipendiju. Za sada to nemamo. Vlada bi trebala urediti porezne propise za oslobađanje oporezivanja stipendija na način da propiše nužnost dostave svih relevantnih podataka nadležnim institucijama (za potrebe nacionalne baze stipendija) za sve one koji žele dodjeljivati neoporezive stipendije. Time bismo omogućili kvalitetno i pouzdano prikupljanje potrebnih podataka o stipendijama u Hrvatskoj. Na temelju toga mogli bismo graditi jasan i transparentan sustav stipendiranja koji bi bio utemeljen na stvarnim potrebama.

Kako potaknuti što više firmi na dijeljenje stipendija?

Potrebno je stvoriti poticajno okruženje koje će tvrtke motivirati za povećano ulaganje u znanje, pa

onda i u programe stipendiranja. Prva velika prepreka je oporezivanje stipendija čime se destimulira sve one koji žele u njih ulagati. U Hrvatskoj se do srpnja 2010. svaka stipendija, u dijelu u kojemu prelazi neoporezive limite, tretirala uglavnom kao drugi dohodak pa je udio poreza na dohodak, prireza i posebnog poreza u neto stipendiji iznosio između 31% i 44%. U Zakon o izmjenama i dopunama zakona o porezu na dohodak, koji je stupio na snagu 1. srpnja 2010., uvrštene su izmjene i dopune koje je IRO uputio Vladi RH i prema kojima su stipendije oslobođene od plaćanja poreza na dohodak za redovno studiranje. Budući da će tek novi Pravilnik o porezu na dohodak, koji je Vlada morala donijeti do 01.10.2010., podrobnije propisati provedbu ovog Zakona i načina na koji će stipendije postati neoporezive, IRO upozorava na važnost kvalitetne izrade Pravilnika. Usprkos važnim pozitivnim promjenama i dopunama Zakona,

iz navedenih izmjena nije jasno hoće li Pravilnik ograničiti neoporezivi iznos stipendija. IRO predlaže da se umjesto dosadašnjeg ograničavanja neoporezivog iznosa stipendija (1600 kn), novim Pravilnikom podrobnije odrede troškovi koje stipendija pokriva i način njihovog dokumentiranja u svrhu učinkovite kontrole namjenskog trošenja neoporezivih stipendija.

Koliki bi iznos prema vama bio realan?

Budući da su visoka učilišta autonomna u određivanju iznosa školarina te zbog rastućih životnih troškova studenata, IRO smatra važnim omogućiti isplatu stipendija u visini stvarnih troškova studiranja (školarine, životni i administrativni troškovi) bez poreznog opterećenja. Također, smatramo da je iznimno važno da se neoporezivanje odnosi i na stipendije za studij u inozemstvu, no to iz Zakona još uvijek nije jasno. Ono što zabrinjava je da je Vlada

bila obvezna zakonom (Zakon o izmjenama i dopunama zakona o porezu na dohodak) donijeti novi Pravilnik o porezu na dohodak do 01.10.2010., no do danas novi Pravilnik nije donesen. IRO opravdano postavlja pitanje Vladi RH kako je moguće da sama Vlada krši zakon? O oporezivanju stipendija kao i o drugim preprekama u međunarodnoj mobilnosti studenata i profesora bit će riječi na okruglom stolu 'Novosti u visokom obrazovanju: mjere za poticanje međunarodne mobilnosti', koji će se održati u sklopu Sajma stipendija 2010.

Predlažete i osnivanje zaklada kao moguće rješenje?

Ulaganje u stipendije najtransparentnije i najefikasnije je putem zaklada. Ako tvrtke žele sustavno ulagati u obrazovanje i stipendiranje, IRO predlaže osnivanje vlastitih zaklada. Potrebno je poboljšati postojeći Zakon o zakladama te ubrzati i pojednostavniti procedure osnivanja zaklada. Trenutne administrativne prepreke su prevelike da bi nekoga motivirale na pokretanje vlastitih zaklada. Za jednom osnovane zaklade potrebno je u zakonu predvidjeti efikasne mehanizme kontrole ispravnosti njihovog rada. Također, potrebno je predvidjeti niz poreznih olakšica u radu zaklada, ali uz transparentne i jasno definirane mehanizme kontrole njihovog rada

Zaključno?

Hrvatska mora napraviti poveznicu između gospodarstva i visokog obrazovanja. Država bi mogla znatno pomoći u ovom procesu tako da strateški odredi na koje segmente gospodarstva se Hrvatska želi fokusirati i u tome biti međunarodno prepoznatljiva. No, privatne tvrtke također mogu pomoći planiranjem svojih potreba za stručnjacima u određenim područjima. Potrebne stručnjake za svoje potrebe tvrtke mogu efikasno stvarati u suradnji s visokim učilištima financirajući pojedine studentske programe i/ili davajući stipendije za one struke i studentske programe koje su im potrebne. Toga ima izuzetno malo u Hrvatskoj.

IRO svojim konzultantskim uslugama može za pojedine tvrtke identificirati najprikladnije studentske programe za njihove potrebe te pokrenuti suradnju između tvrtki i pojedinih visokih učilišta koje nude željeni program. Ako tvrtka želi pokrenuti program stipendiranja za određenu struku, IRO može razviti cjelokupan program stipendiranja te preuzeti njegovo administriranje i provedbu u ime određene tvrtke.

Sajam stipendija 2010. - više od 4 tisuće pojedinačnih stipendija

Institut za razvoj obrazovanja organizira 6. sajam stipendija u srijedu, 20. listopada 2010. u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, od 10 do 18 sati. Tijekom sajma će više od 30 uglednih hrvatskih i inozemnih institucija - hrvatska i strana visoka učilišta, državne institucije (ministarstva, gradovi i županije), veleposlanstva i strani kulturni centri, tvrtke te neprofitne organizacije (zaklade i udruge) - predstaviti oko 70 programa financijske potpore dostupnih hrvatskim građanima za studiranje u Hrvatskoj i inozemstvu. Putem ovih programa dodjeljuje se više od 4.000 pojedinačnih stipendija, od kojih oko 800 za studij u inozemstvu te ostatak za

studij u Hrvatskoj. Na ovogodišnjem Sajmu očekuje se više od 6 tisuća posjetitelja, a u sklopu ovogodišnjeg Sajma bit će održan okrugli stol na temu 'Novosti u visokom obrazovanju: mjere za poticanje međunarodne mobilnosti'. Cjeloviti program Sajma i popis izlagača dostupni su na www.stipendije.info. Udruga Studenti za studente Split, kao partner Sajma organizira za studente besplatan prijevoz kako bi se splitski studenti mogli informirati o mogućnostima stipendiranja svog školovanja. Ovih će dana na svojim web stranicama szsssplit.hr objaviti natječaj za popunjavanje praznih mjesta u autobusu koji će tom prigodom ići u Zagreb.

Sistemci izvan sistema

PIŠE:
**LEIDA
RIZVAN-SIKIMIĆ***

Sad već davne, naročito u našem informatičkom dobu, 2000. godine, radna skupina sastavljena od zaposlenika Srca, CARNeta i jednog sistemca ustanove članice CARNeta, uputila je tadašnjem Ministarstvu znanosti i tehnologije prijedlog dokumenta o sistematizaciji poslova podrške informacijskim tehnologijama pod nazivom „Poslovi potpore informacijskoj infrastrukturi u ustanovama znanosti i visoke naobrazbe“. Uzimajući u obzir strategiju razvoja IT za akademsku zajednicu koju je donijelo tadašnje Ministarstvo znanosti i tehnologije, a u kojoj se ističe pet strateških ciljeva:

- informacijska povezanost,
- arhivi znanja, rezultata i aktivnosti,
- informacijska otvorenost,
- akademska zajednica kao model društva te
- uvođenje IT u obrazovni proces,

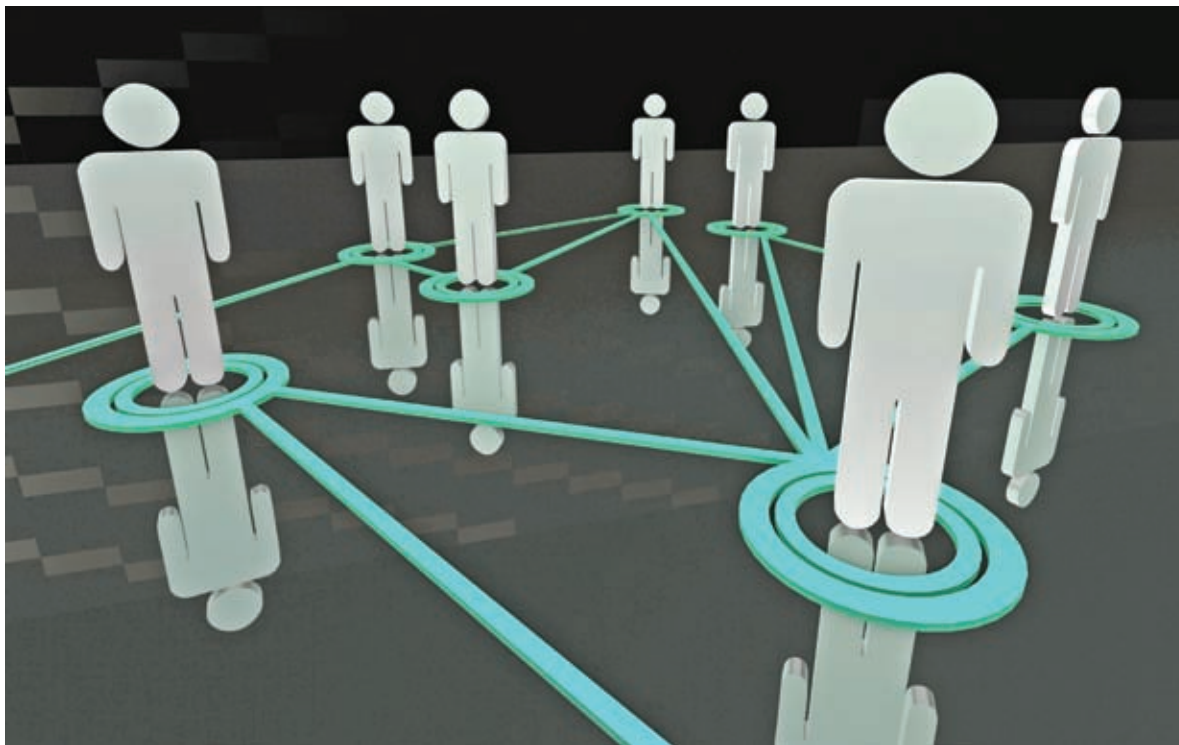
ovaj dokument trebao je pomoći rukovodećim osobama u ustanovama, a istovremeno i osobama zaposlenim na poslovima potpore informacijskoj infrastrukturi. Rukovodeće osobe u njemu su trebale naći osnovnu informaciju o tome što sve objedinjuju poslovi potpore informacijskoj infrastrukturi, a ovi drugi, posvuda nazvani jednostavno sistemci, smjernice za obavljanje poslova, usmjeravanje obrazovanja i stručno napredovanje.

Nova radna mjesta? Kraj priče!

Prema ovom dokumentu poslovi su podijeljeni na sedam vrsta, s detaljnim opisom poslova za svaku pojedinu vrstu te naznakom da je u svim ustanovama potrebno obavljati sve navedene poslove, a da njihov obujam ovisi o raspoloživoj opremi, broju korisnika, broju aktivnih informacijskih servisa i aplikacija te o količini podataka.

- poslovi voditelja;
- upravljanje poslužiteljima;
- upravljanje informacijskim servisima;
- upravljanje mrežom;
- održavanje lokalne mreže i osobnih računala;
- razvoj i održavanje aplikacija te
- poslovi operatera

Sasvim sam sigurna da se svim sistemcima koji su zaposleni na poslovima potpore informacijskoj infrastrukturi u ustanovama znanosti i visoke naobrazbe može, nakon

Preopterećenost poslom, nedovoljne plaće, sporadično ulaganje u obrazovanje, ali prije svega duboko nerazumijevanje prirode njihova posla rak rana su IT sistemskih inženjera u državnim znanstvenim i obrazovnim institucijama. Još 2000. godine pisali su MZOŠ-u definirajući vlastite probleme, ali i predlažući rješenja. Prošlo je 10 godina, što informatičkim rječnikom znači cijela jedna era, a da se stvari za sistemce nisu pomakle s mrtve točke. Razvoj informacijske tehnologije mnogima je olakšao život, no njima ga je umnogome otežao. Ono što se prije 10 godina moglo zvati problemom, danas se pretvorilo u alarmantnu situaciju u kojoj su sistemci za iste novce prisiljeni obavljati raspon poslova od mijenjanja tonera u printeru, preko održavanje sustava zaštite, do pregovora s dobavljačima informatike opreme. Moguće rješenje leži u uspostavi zasebne informatičke službe koja bi preuzela neke poslove te povećanje nivoa informatičke pismenosti krajnjih korisnika čime bi se rasteretili sistemci na ustanovama. No, to, ističu, znači nova radna mjesta, koja su neminovnost i s čime će se ustanove kad-tad morati pomiriti.

što pročitaju gornje redove, samo pojaviti gorki osmijeh na licu te će okrenuti stranicu i prijeći na sljedeći članak. Naravno, pod uvjetom da imaju vremena za čitanje... Usvajanje predloženog dokumenta značilo bi zapošljavanje novih djelatnika na poslovima IT podrške i tu priča o sistematizaciji završava.

Istovremeno, druge priče se nastavljaju te stalno nastaju nove – priče o informacijskim tehnologijama koje svakom godinom, danom, satom sve više ulaze u sve sfere naših života. Broj korisnika, računala, servisa stalno se povećava, sa svim dobrim i lošim koji i ovdje idu ruku pod ruku. Gore spomenuti dokument, pisan prije 10 godina, već onda je zapravo bio vapaj, minimum potreban za strateške ciljeve na pragu 21. stoljeća kada je svaka fraza u kojoj se ono spominjalo zvučala gotovo egzotično. Već gazimo u njegovo drugo desetljeće, nema tu više egzotike nego čvrsta i surova stvarnost.

Prema informacijama koje je CARNet prikupio tijekom 2005. i 2006. iz prve ruke od CARNetovih sistem inženjerima s različitih akademskih ustanova iz cijele Hrvatske, najveći problemi ostali su isti – preopterećenost poslom, nedovoljne plaće, sporadično ula-

ganje u obrazovanje, ali prije svega duboko nerazumijevanje prirode njihova posla. Pa, krenimo redom.

Umjesto četiri zaposlena, samo jedan i pol po ustanovi

Preopterećenost poslom – a tko to nije? Sad će vjerojatno oni koji rade u privatnom sektoru sočno opsovati i to je zapravo neka druga priča, ali ja imam i to iskustvo iza sebe i znam o čemu pričam. Da, kad je u pitanju posao sistemca u ustanovama znanosti i visoke naobrazbe, izraz preopterećenost nije pretjeran. Neću nas uspoređivati s pravnicima, knjižovodama, knjižničarima,.... neka oni ispričaju svoju priču, samo ću se vratiti na prijedlog sistematizacije, star deset godina i napraviti malu, grubu računicu za sastavnice splitskog sveučilišta. Dakle, šesnaest sastavnica plus Sveučilišna knjižnica i rektorat, sedam vrsta poslova. Naravno, sastavnice se razlikuju po broju zaposlenih i broju studenata te po broju računala, poslužitelja, servisa, aplikacija. Ponegdje i može jedan čovjek pokrivati sve poslove, a negdje bi za pojedine poslove trebalo nekoliko zaposlenih, ali za ovu grubu računicu pretpostavit ću da su potrebna u prosjeku četiri zapo-

slena u IT sektoru svake pojedine ustanove. Znači, trebalo bi nas biti 72. Ima nas 28, u prosjeku otprilike jedan i pol po ustanovi.

Na jednoj od sastavnica službeno, na teret MZOŠ-a zaposlen je samo jedan sistem inženjer koji održava oko 450 računala i desetak poslužitelja, dvadesetak VLAN-ova, bežičnu mrežu, podržava 2500 djelatnika, suradnika i studenata. Još dvojicu plaćaju iz svojih sredstava, srećom imaju ih, jer na dopise koje već godinama šalju Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa s molbom za odobrenje novih radnih mjesta, do sada nisu dobili pozitivan odgovor.

Male plaće i nedovoljno ulaganje u obrazovanje

Idemo dalje – plaće, nedovoljne i nerazmjerne opterećenju, odbijaju potencijalne i tjeraju postojeće u privatni sektor. Apsurd je kad nam onda ti isti ljudi skupo prodaju svoje znanje i rad, koje nisu stekli na Marsu već uglavnom na FESB-u. Bodovi koje u nekim drugim zanimanjima, također pod kapom MZOŠ-a, dobiju „po defaultu“, ovdje su plafon.

Sporadično ulaganje u obrazovanje – posao sistemca zahtijeva konstantno usavršavanje i učenje, ali, čak i tamo gdje na ustanovi imaju

razumijevanja za dodatnu edukaciju, sistemac na žalost nema vremena za sve potrebne edukacije. Nitko neće obaviti njegove poslove dok se on educira, a ukoliko čak i žrtvuje svoje slobodno vrijeme te stekne diplome od Cisco akademije, Linux akademije te Microsoftove certifikate, to neće imati nikakvog utjecaja na njegov status.

Zadnji od problema, ali ne i najmanje važan je duboko nerazumijevanje prirode njihova posla. Možda je stvarno za sve kriv onaj mali od susjeda koji se „razumije u kompjutere i sve zna popraviti za petnaest minuta“.

Sistemske ‘Katice za sve’

Na mnogim sastavnicama radi samo jedan sistemac koji obavlja posao administratora mrežno-komunikacijske opreme lokalne mreže, Unix i Windows poslužitelja, osobnih računala, ali on je i helpdesk za krajnje korisnike i operater koji mijenja tonere u pisačima i vadi zaglavljene papire, dizajnira i održava web stranice, bavi se pripremom teksta za tisak sveučilišne literature, po potrebi snima i obrađuje fotografije, popravljajući kvarove na opremi, razumije se ponešto i u telefonske centrale, programira, održava računala koja zaposlenici koriste kod kuće, osmišljava i provodi zaštitu i sigurnost podataka, sudjeluje na sastancima s upravom, pregovara s dobavljačima, priprema i obrađuje studentske ankete i „ostalo po nalogu nadređenih i prema potrebama korisnika“ – ovim ili nekim drugim redoslijedom, svejedno.

Kako bi to izgledalo kad bi od nekog pravника koji radi u vašoj katrovskoj službi očekivali da vas zastupa u npr. imovinskoj parnici? Pa, pravnik je, u čemu je problem? Ili recimo da odete u ortopeda da vam izvadi krv? A zašto ne bi nastavnik matematike uskočio kad se razboli onaj iz fizike? Pa, to je slično – brojevi, formule...

Na jednom predavanju o sigurnosti računala i podataka te raznoraznim načinima kako oni mogu biti ugroženi i zloupotrijebljeni, rečeno je da bi svaki sistemac trebao sve svoje vrijeme i pažnju posvetiti praćenju i onemogućavanju zlonamjernih upada te iz tog razloga biti potpuno izoliran od korisnika.

Uz ovakav raspored snaga tj. sistemaca i njihovih obaveza na sastavnicama splitskog Sveučilišta, pokušaj ovakve izolacije bio bi ne samo nemoguć nego i smiješan.

Možda je rješenje uspostava zasebne informatičke službe, nešto poput Srca, koja bi preuzela neke poslove te povećanje nivoa informatičke pismenosti krajnjih korisnika čime bi se rasteretili sistemci na ustanovama, ali to opet znači nova radna mjesta i tu je priči kraj.

Ili možda početak?

***dipl. ing. elektrotehnike, sistem inženjer pri Rektoratu**

nagrada

Promocija odgovornog knjižničarstva

RAZGOVARALA:

SUZANA KAČIĆ-BARTULOVIĆ

Hrvatsko knjižničarsko društvo na svojoj 37. skupštini dodijelilo je Editi Bačić, diplomiranoj pravnici i višoj knjižničarki, Kukuljevićevu povelju u znak priznanja za zasluge na unapređenju knjižničarske struke na državnoj razini. Brojnim izlaganjima u zemlji i inozemstvu gđa Bačić već dvadesetak godina aktivno doprinosi razvoju hrvatskog knjižničarstva. Vodila je Komisiju za visokoškolske knjižnice HKD-a, a bila je i predsjednica Društva knjižničara u Splitu. U više navrata usavršavala se u SAD-u i na T.M.C. Asser Institutu u Hagu. Prva je od knjižničara u Hrvatskoj koja u svojim izlaganjima ističe važnost javnog zagovaranja zalažući se za sustavnu edukaciju knjižničara u usvajanju tih vještina. Predavačica je u *Centru za stalno stručno usavršavanje knjižničara* koji djeluje pri Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu.

Iskrene čestitke na prestižnoj strukovnoj nagradi koja je, sigurni smo, stigla u prave ruke. Molim Vas da čitateljima predstavite i nagradu, i Hrvatsko knjižničarsko društvo koje ju Vam je dodijelilo.

Hrvatsko knjižničarsko društvo (HKD) osnovano je još 1940., što znači da ove godine slavi sedamdeset godina postojanja. HKD danas djeluje kao nezavisni savez udruga, a članovi su mu pojedina knjižničarska društva. Jedno od njih je i Društvo knjižničara u Splitu, u čijem radu sudjelujem od početka moje knjižničarske karijere. Ubrzo se pridružujem radu HKD-a, a kao pravica i knjižničarka sudjelovala sam u mnogim radnim skupinama na izradi zakonskih i drugih stručnih propisa za unaprjeđenje knjižničarstva u Hrvatskoj. Kukuljevićeva povelja ustanovljena je još 1968. kao oblik javnog priznanja za dugogodišnji rad i značajne rezultate na unapređenju knjižničarske djelatnosti, i od tada je Skupština Hrvatskog knjižničarskog društva svake druge godine dodjeljuje za služnim knjižničarima.

Voditeljica ste knjižnice na Pravnom fakultetu u Splitu koja se ističe raznovrsnim uslugama i visokim rezultatima. Kako se snalazite u okruženju bolonjskih reformi visokoškolske i kako organizirate posao visokoškolskih knjižničara koji su danas sve više suradnici i u nastavi?

Prije desetak godina uvela sam knjižnicu Pravnog fakulteta u elektronsku mrežu hrvatskih knjižnica kao prvu od pravnih knjižnica u Hrvatskoj. Zajedno sa svojim kolegama, profesorima i drugim

Još jedno vrijedno priznanje stručne javnosti stiže na splitsko Sveučilište: Edita Bačić, voditeljica knjižnice Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu, ovogodišnja je dobitnica Kukuljevićeve povelje, kao najvišeg strukovnog priznanja u Hrvatskoj. Tim povodom razgovaramo s gospođom Bačić o njejoj angažiranosti na mijenjanju predrasuda o knjižničarstvu kao pomoćnoj javnoj djelatnosti, što ona svojim radom i rezultatima najbolje oprimjeruje.

Edita Bačić

stručnjacima sudjelujem u kreiranju i provođenju obrazovanja korisnika, posebno studenata. Aktivno sam uključena u reformu visokog školstva i u skladu s europskim smjericama inicirala sam osnivanje Centra za izvananstvene aktivnosti na Pravnom fakultetu u Splitu. Samoobrazovanje studenata na fakultetima ne znači prepuštanje studenata sebi samima, ono mora biti briga osoblja i institucije. Nastavnici su uglavnom preopterećeni redovitom nastavom tako da im nedostaju i vrijeme i motiv, dok knjižnica može ponuditi mentorske usluge i biti pravo mjesto za uspostavu ravnoteže između ovih dviju kategorija učenja. Pomažemo studentima u izradi pismenih radova i razvijamo vještine učenja. Zalažući se za mobilnost i otvoreni pristup znanju, zajedno s kolegama

sam potakla međubibliotečnu suradnju pravnih knjižnica u zemlji i inozemstvu. Dugogodišnji rad na regionalnom povezivanju knjižničara pravnih fakulteta urodio je plodom i 2009. je osnovana međunarodna udruga pravnih knjižničara pod imenom *Društvo bibliotekara pravnih i srodnih knjižnica Jugoslovene Europe*. Udruga je registrirana u Hrvatskoj sa sjedištem na Pravnom fakultetu u Splitu, a na Osnivačkoj skupštini u Beogradu izabrana sam za predsjednicu. Slična regionalna udruženja nezaobilazna su praksa u Europi i svijetu.

Kada je donesen i koji je cilj Etičkog kodeksa Hrvatskog knjižničarskog društva?

HKD je svoj Etički kodeks donijelo još 1992., što je usvojilo Ministarstvo kulture na prijedlog

Hrvatskog knjižničnog vijeća. Cilj kodeksa je upoznati nove članove struke s profesionalnim pravilima, podsjetiti iskuse knjižničare na njihovu odgovornost pred javnošću te potvrditi povjerenje u struku. U odnosu prema korisnicima knjižničari primjenjuju načelo jednakosti u pružanju usluga, zalažu se za zaštitu privatnosti i poštivanje intelektualnog vlasništva, a u komunikaciji s kolegama izgrađuju odnos međusobnog uvažavanja i suradnje. Etičkim kodeksom knjižničari doprinose ukupnoj profesionalizaciji sveučilišta omogućujući studentima stjecanje vještina za savladavanje nastavnog programa i uspješno djelovanje u današnjem društvu znanja.

Radom na Pravnom fakultetu i strukovnim udrugama, osobito

međunarodnim, unaprijedivali ste kriterije stručnosti. Koji je širi društveni značaj knjižničarskih stručnih angažmana?

Početkom devedesetih bila sam članica Komisije za knjižnice Instituta Otvoreno društvo i zajedno s drugim kolegama doprinosila sam dodatnom financiranju knjiga i časopisa te nabavi kompjutorske opreme za sve vrste naših knjižnica. Putem različitih građanskih inicijativa, osnivala sam i male priručne čitaonice za djecu, izbjeglice i prognanike u prihvatnim centrima Splita i okolice. Nastojala sam promovirati vrijednosti knjižnica u široj i lokalnoj zajednici. U to vrijeme splitsko Društvo knjižničara pokreće svoj stručni časopis *Glasnik*, a naš najnoviji broj posvećen je upravo šezdesetoj obljetnici Društva. U pripremi je i naredni broj koji nije strogo tematski određen, stoga koristim priliku i pozivam sve knjižničare na suradnju. Vrlo je važno objavljivati što više kvalitetnih stručnih radova, pogotovo s primjerima dobre prakse koja može potaknuti i druge. Voljela bih pohvaliti i potporu Ženske grupe Split koja je pomogla Domu umirovljenika Zenta u osnivanju knjižnice, a ista udruga nizom akcija pod nazivom *Poklonite knjigu Domu umirovljenika – čekat će Vas*, potiče građane i lokalne vlasti na brigu o knjižnici i obnavljanje knjižničnog fonda. Aktivno djelovanje u međunarodnim knjižničarskim udruženjima također je jedna od mojih profesionalnih aktivnosti. Posebno se to odnosi na strukovnu krovnu međunarodnu udrugu - IFLA. U početku sam djelovala u okviru Round Table for Women's Issues (Boston 2001.), a ubrzo sam izabrana članom Stalnog odbora za upravljanje knjižničarskim društvima, trenutno sam u drugom mandatu.

Kojim ste društvenim vrijednostima bili motivirani u Vašem knjižničarskom radu?

Zainteresirana sam za sustavnu promociju vrijednosti knjižničarske profesije i slobodan pristup informacijama te za javno zagovaranje knjižnica. Obaveza slobodnog pristupa informacijama i društveni značaj intelektualne slobode temelj su zagovaranja adekvatne financijske politike prema knjižnicama kao nezamjenjivim demokratskim institucijama koje pružaju usluge građanima različitih etničkih skupina i imovnih mogućnosti. Nezanjanje narušava temeljne vrijednosti društva, a nemogućnost slobodnog pristupa informacijama onemogućuje ravnopravnost i jednakost građana, povećava društvene razlike i socijalnu isključenost siromašnih, te sprječava stvaranje društva znanja.

Što znači javno zagovaranje u knjižničarstvu?

Javno zagovaranje se najčešće definira kao društveni proces čija je svrha postizanje određenih promjena. Uglavnom počinje od grupe ljudi koji dijele slična mišljenja oko nekih pitanja i koji su svoje vrijeme i svoju stručnost spremni posvetiti zajedničkim i općim interesima. Sastoji se od niza aktivnosti koje se poduzimaju s ciljem mijenjanja prakse ili politike. Neovisno o tome želite

li promijeniti zakone, uzeti učešća u uređenju životne okoline ili utjecati na obrazovne planove i programe, javno zagovaranje vam može pomoći da ostvarite svoje ciljeve. Ovu vrlo korisnu vještinu učila sam u SAD-u 1996. gdje sam se kao stipendista američke Vlade obrazovala za javno zagovaranje u okviru programa razvoja leaderskih sposobnosti. U tome sam prepoznala interese moje profesije i od tada sustavno radim na promociji odgovornog knjižničarstva.

in memoriam Antunu Cvitaniću

Davorin Rudolf: otišao je najbolji

U povodu smrti prvog profesora emeritusa Sveučilišta u Splitu, Antuna Cvitanića, na Pravnom fakultetu čiji je on bio prvi nastavnik, uz prisutstvo članova obitelji, te rektora Ivana Pavića, nastavnika i studenata, održana je komemoracija na kojoj su govorili dekan, Boris Buklijaš, te prof Ante Carić i doc Željko Radić. Donosimo glavne akcente njihovih izlaganja, pridružujući se sućuti obitelji Cvitanić.

Antun Cvitanić, 1920 – 2010.

Ante Carić: Čovjek visokih moralnih kvaliteta

...Kad je riječ o prof. Cvitaniću kao znanstveniku i pravnom piscu, valja naglasiti da se iza brojke od 10-ak objavljenih knjiga i prijevoda srednjovjekovnih dalmatinskih statuta, krije mukotran rad i traganje po arhivima, bibliotekama, rukopisima i dokumentima, na kojem je poslu proveo mnoge mjesece i godine. Tu nije riječ samo o prijevodu statutarnih odredaba s latinskog i arhaičnog talijanskog jezika na hrvatski, već je uz svaki objavljeni statut prof. Cvitanić napisao i uvodnu studiju u kojoj je analizirao društvene prilike toga kraja i vremena i dao pravna tumačenja statutarnih odredaba. U tom poslu bio je radoholičar koji je nastojao što vjernije prikazati društvene uvjete iz kojih se je proizišlo ovo naše povijesno pravno blago. Prof. Cvitanić je ne samo najzaslužniji za njegovo otkrivanje, već i njegovu afirmaciju i izvan granica naše domovine.

Kao dugogodišnji profesor na Pravnom fakultetu i prije toga na klasičnoj gimnaziji u Splitu, prof. Cvitanić je obrazovao i odgojio ne samo brojne generacije pravnika, nego i mnoge druge intelektualce Splita i Dalmacije. Posjedovao je klasično obrazovanje i široku enciklopedijsku pravnu i opću kulturu. To mu je omogućavalo da na Fakultetu predaje više pravnih predmeta, a na klasičnoj gimnaziji latinski i francuski. Kao vrstan i elokventan predavač plijenio je pažnju i bio vrlo omiljen među svojim studentima. Na ispitima je bio ugodan i pravedan ispitivač, koji se prema svakom studentu odnosio jednako i s punim uvažavanjem.

Kao što vidimo, prof. Cvitanić je bio ne samo odličan povjesničar i pravnik enciklopedist, već i jezikoslovac s klasičnim obrazovanjem. Ali, on je nadasve i prije svega bio čovjek, dobar drug i pravi kolega, koji je svima nama služio kao uzor. Bio je čovjek visokih moralnih i etičkih kvaliteta, istinoljubiv i pravedan: uvijek je težio otkriti istinu i vjerovao je u nju, jednako kao što je vjerovao u progres i otkrića u znanosti... v

Željko Radić: Posljednji naš veliki pravni povjesničar

Opus prof. Cvitanića obasiže 17 autorskih ili ko-autorskih knjiga, te stotinjak tekstova znanstvenog, stručnog, pa i popularnog značaja. Najveći doprinos našoj pravnoj historiografiji prof. Cvitanić dao je obradbom dalmatinskog statutarnog prava koje je od svih naših znanstvenika bez sumnje najbolje poznavao. Za razliku od današnjih, naši stari komunalni i gradski statuti regulirali su gotovo sve pravno-relevantne odnose u svojim sredinama, dok središnja državna vlast drži samo neke javnopravne funkcije nadzornog karaktera, pa su naši stari statuti po opsegu i važnosti najvredniji dokumenti hrvatske pravne povijesti. Prof. je Cvitanić među prvima pokrenuo objavljivanje kritičkih prijevoda dalmatinskih statuta pisanih u pravilu latinskim, rjeđe talijanskim jezikom, popraćenih opsežnim pravno-povijesnim studijama, od kojih su mnoge postale klasicima pravno-povijesnog žanra.

Tako je pohrvatio i uvodnim studijama popratio Statut grada Splita, Statut bračke komune, Statut grada i otoka Korčule, Statut grada Trogira, Hvarski statut i Lastovski statut. Autor je i šire uvodne studije u knjizi Dubrovački statut (1990). Uz one romanske, opetovano se bavio i statutarnim kodeksima hrvatskog jezičnog izričaja, Poljičkim statutom i Vinodolskim zakonom, te pravnim aspektima najstarijega sačuvanog dokumenta sastavljenog pismenima hrvatske ili zapadne cirilice, Povaljske listine s njegova Brača.

Radovima o dalmatinskim statutima prof. Cvitanić pokazao je kako se naši preci nisu žalili uz staro hrvatsko pravo posezati i za elementima drugih pravnih sustava, poglavito mletačkog, te talijanskih gradova onkraj jadranskog mora te prihvatiti i stvaralački prilagoditi svojim potrebama najbolja rješenja iz obnovljenog interesa za negdašnje rimsko pravo.

Dakle, prof. je Cvitanić bio usmjeren na istraživanje onih pravnih elemenata u dalmatinskim statutima koji svjedoče o našem povezivanju s ostalim dijelovima Europe te o našem prihvaćanju i unaprjeđivanju onih civilizacijskih i kulturoloških stečevina koje su bile klice današnjih ljudskih prava i slobode protoka roba i usluga.

Potaknut sličnim motivima istraživanja geneze ljudskih prava i sloboda, prof. je Cvitanić kultnu knjigu velikog talijanskog prosvjetitelja i preobrazitelja kaznenopravne misli Cesarea Beccarije *O zločinima i kaznama* tako uzorno preveo i popratio nadahnutom studijom, da je potaknuo slične pothvate i kod susjednih naroda.

Za svoj znanstveni rad prof. Antun Cvitanić ovjenčan je nizom vrijednih nagrada i priznanja. Izdvojio bih godišnju nagradu grada Splita za 1966. godinu te nagradu grada za životno djelo 1987. godine. Za *Lastovski statut* 1995. podijelio je s povjesničarom prof. Josipom Lučićem Strossmeyerovu nagradu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za znanstveni pot-hvat godine na području društvenih i humanističkih znanosti. 1996. godine pak dodijeljena mu je povelja počasnog člana Instituta za ljudska prava u Novom Vinodolskom (cit.) *zbog izrazitih zasluga u promicanju i zaštiti ljudskih prava*. Primio je Državno odlikovanje Reda Danice Hrvatske s likom Ruđera Boškovića a 2003. godine i Državnu nagradu za znanost za životno djelo. Pri svemu ovome prof. je Cvitanić bio najsamozatajniji čovjek kojega sam upoznao: priznanja nije tražio, nego je na njih pristajao, i to tek nakon duga i uporna nagovaranja.

Nakon svibanjskog odlaska akademika Luje Margetića, s prof. Cvitanićem odlazi posljednji iz plejade velikih hrvatskih pravnih povjesničara.

Boris Buklijaš, dekan: Prvi nastavnik Pravnog fakulteta u Splitu

Dr. sc. Antun Cvitanić rodio se 1920. u Bolu na Braču gdje stječe i prvu naobrazbu. Klasičnu gimnaziju pohađa u Splitu, a u Zagrebu Pravo i na Filozofskom romanistiku koju usavršava u Grenobleu (Francuska). Doktorirao je na zagrebačkom Pravnom fakultetu u Zagrebu iz pravne povijesti srednjovjekovnog Splita. Započeo je kao administrativni i komercijalni službenik, pravnik u upravi i pravosuđu, te kao gimnazijski profesor, da bi se već 1960. pridružio prvom, pionirskom naraštaju Pravnog fakulteta u Splitu, kao prvi njegov nastavnik. Najprije u zvanju instruktora na Splitskom pravnom studiju, od 1961. je na Pravnom fakultetu - redom - viši predavač, docent, izvanredni te od 1971. redoviti profesor. Predavao je domaću i svjetsku pravnu povijest te Latin-

ski kao pomoćni kolegij, a neko vrijeme i rimskog pravo. Predavao je i na poslijediplomskim studijima u Splitu, Zadru i Dubrovniku. Bio je dugogodišnji predstojnik Katedre za pravnu povijest i političku misao, vodio više znanstvenih projekata, uređivao je Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, kao mentor je vodio veći broj doktoranata te obavljao je dužnost dekana i prodekana Pravnog fakulteta u Splitu. Kao član niza domaćih i međunarodnih znanstvenih i stručnih udruženja, kontinuirao je surađivao i s hrvatskim i s inozemnim znanstvenicima i znanstvenim institucijama te izlagao na brojnim domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima. Godine 1997. prvi je ponio počasno zvanje *professora emeritusa Sveučilišta u Splitu*.

U skladu s dobrim običajima njegove sredine, s osobnog weba američkog sveučilišnog profesora Jakše Cvitanića prenosimo slovo upućeno vlastitu ocu.

Moj otac. Dobar čovjek. Prije svega, dobar čovjek. Da, naravno, izuzetno dobar znanstvenik, profesor, suprug, otac, nono... Ali prije svega dobar čovjek. Umjeren, nenametljiv, samozatajan, usprkos superiornom intelektu i marljivosti. Ne zanesen ideologijama bilo koje orijentacije. Hrvat u srcu, ali nikad s omalovažavanjem drugih. Bio u partizanima, ali nikad u komu-

nističkoj partiji. Ponosan što je godinama bio jedini ne-partijac profesor splitskog Pravnog Fakulteta. Zafrkavan od mog brata i mene, a uvijek smo ga zafrkavali, s ljubavlju, da mu je to uspjelo ne zbog principijelnosti, nego zato što je bio dobar sa svima. Rođen u sjeni prvog svjetskog rata, mladost proveo u sjeni drugoga, naučen da kroz život ide oprezno, da političke ambicije mogu biti opasne, ispunjenje je našao posvetivši se znanstvenom radu i obitelji. I svakodnevnim šetnjama po Marjanu. Mog oca životno djelo, službeno: s latinskog preveo i analizirao pravne statute

srednjovjekovnih dalmatinskih gradova koji čine bitan dio hrvatske kulturne baštine. Životno djelo, neslužbeno: mnogobrojni studenti, prijatelji, dva brata, pedeset godina braka s mojom majkom, dvoje djece, četiri unuka/unuke, nevjeste... I svi jako bliski. Moj otac, primjer kojemu nije bilo važno biti primjer. Ljut kad bi ga se pred drugima hvalilo. E pa, tata, ljuti se, ali ja moram uzviknuti svima koji su voljni čuti: u čast tvog života, izuzetnog ne po slavi, novcu ili visokim položajima, nego izuzetnog u svojoj nenametljivosti, a s toliko pozitivnim doprinosima!

intervju

„Lako je razrušiti što smo imali, a

Povod razgovora s prof. dr. sc. Ivanom Damjanovim, svjetski uglednim patologom, njegovo je preuzimanje suuređivanja Croatian Medical Journala, najpoznatijeg i najuglednijeg hrvatskog znanstvenog časopisa. Razlog pak ovog intervjua je ukupan znanstveni i nastavni rad prof. Damjanova, i međunarodni i domaći. Prof. Damjanov karijeru je izgradio u SAD-u, gdje se, uz znanstveni i nastavni rad, istaknuo kao autor medicinskih udžbenika. Kao vjerni sljedbenik Abrahama Flexnera, koji je prije stotinjak godina reformirao medicinsku struku u SAD-u, nemali dio svoje energije ulaže na osuvremenjivanje obrazovnog sustava u medicini.

RAZGOVARALA:
IRENA DRMIĆ-HOFMAN

Uz dobrodošlicu, možete li nam otkriti razlog Vašeg dolaska u Hrvatsku?

U Hrvatsku sam stigao povodom sastanka kojim smo htjeli obilježiti 100-godišnjicu objavljivanja Flexnerovog izvještaja. Radi se o jednom jako važnom dokumentu o kojemu mogu pričati kasnije. Recimo za sada samo to da je Flexner svojim izvještajem u prošlom stoljeću stubokom promijenio pristup medicinskoj sveučilišnoj nastavi u Americi. Sastanak u Splitu koncipiran je nakon nekoliko razgovora s dekanom Medicinskog fakulteta i mojim dragim prijateljem, prof. dr. Matkom Marušićem i njegovom suprugom prof. Anom Marušić, s kojom sam glavni suurednik časopisa Croatian Medical Journal (CMJ). Glavni organizator sastanka je bila prof. Snježana Tomić sa svojim suradnicima na Odjelu za patologiju MF u Splitu, a za financijski dio se najviše „pobrinuo“, da tako kažem, prof. Šimun Anđelinović. Na sastanak smo pozvali i cijeli niz domaćih i stranih stručnjaka koji se bave medicinskom nastavom. Ugodno smo bili iznenađeni kad su svi pristali doći o svome trošku i na taj način uveličali proslavu ove obljetnice u Hrvatskoj. **Možete li našim čitateljima pojasniti važnost Flexnerova rada i tko je uopće bio Abraham Flexner?**

Abraham Flexner je vjerojatno najutjecajniji reformator medicinske sveučilišne nastave u 20-om stoljeću. Zanimljivo je reći da on uopće nije bio medicinar, već je radio kao profesor u jednoj privatnoj školi. Kako je ranije stekao ugled kao edukacijski reformator i eksperimentator, pozvali su ga ugledni moćnici američkog medicinskog društva i angažirali ga da proanalizira stanje medicinskih nastavnih ustanova u Americi. Nakon vrlo pomnih terenskih istraživanja, Flexner je ustanovio kako je medicinska nastava u SAD-u u potpunom rasulu. Njegova analiza stanja i ponudena rješenja sažeta su u dokument koji danas znamo kao Flexnerov izvještaj. Flexner je predložio da reforma nastave započne s obrazovanjem nastavnih kadrova na sveučilištu. Među inim savjetima i prijedlozima, posebno je istaknuo prijedlog kojim bi bi svaki akademski liječnik tj. nastavnik na medicinskom fakultetu, trebao

provesti trećinu vremena radeći s bolesnicima u bolnici, trećinu radeći znanstveni rad, i trećinu u nastavi sa studentima i specijalizantima. Ja sam pročitao Flexnerov izvještaj još kao zagrebački student medicine, šezdesetih godina prošlog stoljeća. Nadobudan kakav sam već bio, tada sam odlučio postati akademski liječnik po Flexnerovom modelu. Možda nisam uspio ostvariti sve što sam

“

„Matko Marušić ima dobre ideje i čini mi se da je upravo projekcija budućnosti splitskog Medicinskog fakulteta i rješavanje smjernica nastave, u odnosu na znanost i medicinsku praksu najvažniji dio njegovog političkog dekanskog manifesta.“

bio naumio onih dana, ali sam ostao Flexnerov vjeran sljedbenik. Njegovo je učenje bilo od presudnog značenja za moj profesionalni život.

Zašto je za Hrvatsku važno obilježiti 100-godišnjicu Flexnerovog izvještaja?

Zato što je Hrvatska, *mutatis mutandis*, s malim promjenama, tamo negdje gdje su SAD bile u Flexnerovo vrijeme. Kao i onda, i sada treba donijeti važne odluke. Kojim će smjerom ići medicinska nastava u Hrvatskoj? Nitko ne zna sasvim sigurno, a kao što sam vidio i ovdje u Splitu ima dosta nesuglasica oko toga koji putem ići dalje. Na žalost, vidim da ima i dosta prepirki i „prepucavanja“. Matko Marušić ima dobre ideje i čini mi se da je upravo projekcija budućnosti Medicinskog fakulteta i rješavanje smjernica nastave, u odnosu na znanost i medicinsku praksu najvažniji dio njegovog političkog dekanskog manifesta.

Hoće li dekan Marušić to uspjeti provesti?

Matko Marušić i ja odrasli smo zajedno, pod utjecajem onoga što je Flexner napisao još 1910.g. Proslavu Flexnerove obljetnice uzeli smo kao povod podsjetiti naše mlađe kolege kako su reforme nužne danas, kao

što su bile i prije 100 godina. Kao i na to da se stvarni pomak prema naprijed može ostvariti jedino ako se istupi s novim idejama i prekine s nekim prevladanim i zastarjelim pristupima. Meni se čini da je prof. Marušić svojim djelovanjem već dovoljno uzburkao Medicinski fakultet i pokrenuo stvari u pravom smjeru. Nadam se da će uskoro i oni koji se ne slažu s njim priznati da stvari nisu kao što su nekad bile i da se već osjećaju utjecaji njegovih ideja i vide rezultati njegova rada i novina koje je pokušao uvesti. Ono što je Flexner zamislio prije 100 godina aktualno je u hrvatskoj stvarnosti, a bilo bi mi jako drago da se baš u Splitu nastavi Flexnerova tradicija.

Zašto je Flexnerov izvještaj bio toliko revolucionaran za napredak medicine uopće?

Juvenal je rekao *Quis custodiet ipsos custodes?* - Tko će čuvati same čuvara? Da vi kažete medicinskoj struci da ona sama sebe, na neki način, reformira – pa to je kao da kažete tim čuvarima da sami sebe čuvaju. To je skoro nemoguće. Zato mislim da je ideja da se za reformu angažira Flexner, kao nemedicinar, bila genijalna. U SAD-u je početkom prošlog stoljeća bilo jako puno entuzijasta, koji su vidjeli da problem postoji, treba ga riješiti, i srećom, predložili su osobu koja je bila za to najpogodnija. Takva nam osoba treba danas u Hrvatskoj a to sigurno ne može biti ministar zdravstva ili ministar obrazovanja u trenutnim uvjetima. Obično je ministar zdravstva liječnik i on ne može svoje kolege dovoditi u red, reformirati sustav, dati „naredbu za marš“, prevodim s engleskog „marching orders“. U Americi je npr. ministrica zdravstva sada Kathleen Sebelius, koja je bila političarka, guvernerka države Kansas.

Široj javnosti postali ste poznati tek nakon što preuzeli mjesto glavnog suurednika CMJ. Jeste li svjesni važnosti okolnosti da ste preuzeli ugledni medicinski časopis Croatian Medical Journal (CMJ) u ne baš sretnim okolnostima?

Znate, ja se ne bih uhvatio tog posla da nisam svjestan značenja tog časopisa, koji je poput dvosmjerne ulice. S jedne strane CMJ ima svoju znanstvenu i stručnu ulogu u Hrvatskoj, a s druge strane predstavlja važan prozor Hrvatske prema svijetu. Ogledalo Hrvatske. CMJ je najviše kotirani hrvatski medicinski časopis.

Biografija

Prof. dr. sc. Ivan Damjanov je napustio Hrvatsku i otišao u SAD spletom slučajnih i zanimljivih okolnosti. 1963., na 4. godini studija radio je kao turistički vodič i tako upoznao grupu liječnika s Havaja koji su mu ponudili posao u SAD-u i organizirali njegov dolazak. U SAD stiže 1967.g., gdje nastavlja specijalizaciju i ostvaruje uspješnu karijeru. Krajem 80-ih kreće intenzivnija suradnja sa zagrebačkim Medicinskim fakultetom (MF), pa je tako pomogao da se na hrvatski prevede američki udžbenik patologije. Na početku karijere se intenzivno bavio znanstvenim radom, a 90-ih je prešao na razvoj nastavne karijere posvetivši se razvoju suvremenog sustava nastave temeljenog na razvoju računala kao didaktičnih pomagala. Uz pomoć svojih zagrebačkih kolega, posebice prof. Mare Dominis i prof. Stanka Jukića, svoja američka iskustva prenio je u Hrvatsku i uveo upotrebu računala u nastavu patologije na MF u Zagrebu. Prerano preminuli, prof. dr. sc. Marin Nola bio je *spiritus movens* tog hrvatskog projekta koji je patologiju pretvorio od dosadnog predmeta u jedan od najpopularnijih i najinovativnijih. Danas prof. Damjanov predaju patologiju studentima medicine na Sveučilištu Kansas, no najviše vremena provodi kao liječnik praktičar u svojoj struci, tj. kao dijagnostički patolog. Uz to uvijek nađe vremena napisati i po koji medicinski članak – ima ih preko 300 indeksiranih u Current Contentsu (CC) i citiranih oko 8000 puta.

li ponovno izgraditi vrlo je teško“

Ako se gleda samo taj *impact faktor* (čimbenik odjeka), vidi se da se taj časopis vjerojatno više čita izvan Hrvatske, nego u Hrvatskoj. Ako mogu biti iskren, prihvatio sam se toga posla zato što sam vidio da se časopis i stvari oko časopisa nalaze u kriznoj situaciji pa sam mislio da bi moj najveći doprinos bio prihvatiti

medicinska fakulteta i prema tome odluku o njegovoj budućnosti treba donijeti kolegijalno i zajednički. Ne žuriti i bez nepotrebnog pritiska. Dogovor kuću gradi, a nesloga je razgrađuje!

U kojem će se smjeru onda stvari razvijati?

Ja često volim citirati neke la-

tinske stihove, a u ovom kontekstu vrijedno je sjetiti se što je napisao Vergilije u Eneidi. Stih počinje s riječima: *Facilis descensus Averno...* - Lako je spustiti se u pakao. Nakon toga pjesnik nastavlja "... no, izvući se iz pakla, to je trud, to zahtijeva napor". Lako je nešto razrušiti što smo imali, ali onda ponovo izgraditi,

izvući se iz tog blata, mulja - to je teško. Zidati je jako teško. Izgleda da je to u nekom smislu naša sudbina na ovim prostorima. Skloni smo razgrađivati. A onda vidiš, nakon što si sve raščistio, da treba početi i zidati, a onda treba naći neka sredstva, pa onda graditi novi sustav. To je prilično složen posao. I sami znate da

je tiskanje časopisa, novina izuzetno težak i kompliciran posao. Ne radi se samo o tehnološkoj strani, već to treba i stručno postaviti. Ja ne mislim da ima problema koji se ne mogu prevladati ako postoji dobra namjera, dobra volja. CMJ je vrijedan i ugledan časopis i mislim da bi bilo nepopravljiva šteta razrušiti ono što

nastavak na stranici 14

“

„CMJ je vrijedan i ugledan časopis i mislim da bi bilo šteta razrušiti ono što je grupa entuzijasta zidala skoro 20 godina.“

ti taj posao i tako, na neki način, pokušati ublažiti sve te napetosti oko časopisa koju su nastale, ne znam ni ja kako. Jednom kad se stvari same po sebi počnu razvijati, onda ih je teško rastumačiti. Jednostavno, čovjek koji gleda sa strane, kao u mom slučaju, uopće ni ne vidi kako je došlo do problema. Pri tome, postoji cijeli niz pravnih odluka koje treba pripremiti, pojasniti i riješiti, poštujući demokratsku proceduru. Problem u upravnom smislu je postojao, o uzrocima ne bih puno polemizirao, ali sam voljan ponuditi izlaz iz problema. Mislim da treba dati svima vremena da odahnu, malo razmisle, da se strasti smire. Časopis je vlasništvo četiri hrvatska

Udžbenici: „Keep it simple, stupid!“

Izvrstan ste autor udžbenika, koliko ste ih napisali do sada, bez metodičke skromnosti?

Ne znam. To je kao da me pitate koliko sam žena poljubio. Ne znam koliko sam ih poljubio. Volim li žene? Volim. Smatram li da je moja dužnost ljubiti ih? Nije. Znači, radim to zato što volim. A kad nešto volite, nije vam stalo do brojeva. Mislim da na "službenom" spisku knjiga imam preko 25 naslova, možda 28, nisam siguran. No neke od njih su u četvrtom izdanju. Znači 4 puta sam ih pisao, promijenio i prilagodio. E sad, je li to nova knjiga? S mojeg stanovišta jest. Neke knjige su mi preveli na kineski, japanski, ruski, portugalski, španjolski. Da li da te računam kao svoje knjige? Sve su to manje više različiti udžbenici iz patologije. Patologija za studente, za specijalizante, za specijaliste, ... Tu je i udžbenik koji sam napisao za medicinske sestre, laborante, farmaceute, koji neće postati liječnici, u Americi ih zovu "allied health professionals". To je na neki način pojednostavljena patologija, tako da je može razumjeti netko tko nema rigorozno prepatološko obrazovanje poput studenata medicine. Taj udžbenik sam posvetio svojim kćerima s citatom Gandhija: "Skoro sve što radiš jednog će dana biti beznačajno, ali je

jako važno da to ipak napraviš." Uz to sam do-
dao, malo kriptički "Jasno, jer krug nikad nije sasvim okrugao."

U Americi ste naučili kako pojednostaviti stručnu literaturu, kako ste došli do tih beskrajno važnih saznanja?

U pregovorima oko ovog priručnika s jednim velikim međunarodnim izdavačem, Elsevierom, čuo sam odličnu priču o američkoj vojsci. Američkoj vojsci treba vojnika. Kako ćete naći vojnika? Regrutirat ćete ih. E sad, u američku vojsku ne možete doći ako nemate završeno 12 godina obveznog školovanja. Morate imati diplomu srednje škole. U Americi je sistem takav da čovjek koji je u 8. razredu, čita na razini 8. razreda, a kad si u 12. razredu trebao bi čitati na razini 12. razreda. Na žalost, većina njih čita na nivou 9. razreda. Posljedica ovog katastrofalnog obrazovnog propusta je da većina diplomiranih srednjoškolaca nakon 12 godina školovanja ne mogu pročitati vojni priručnik za pucanje granata ili mina jer im je taj tekst prezahtjevan. Amerikanci su praktični ljudi pa su brzo shvatili da imaju 2 izbora: (a.) pokušati dugoročno poboljšati sustav srednjih škola i pooštriti kriterije za izdavanje

diplome ili (b.) uzeti sve priručnike za rakete, tenkove, podmornice itd., i sve ih pojednostaviti, tj. "prevesti na nivo 9. razreda". Od tada se oko Washingtona razmnožio čitav niz privatnih edukacijskih kompanija koje se za potrebe američke vlade bave "prevođenjem" vojnih priručnika i udžbenika na nivo 9-og razreda. Bez kompliciranih polisilabičkih riječi i sa što je moguće manje latinizama!

Taj recept ste i Vi primijenili?

Naravno, meni je urednik rekao da će mi do-
dijeliti jednog jezičnog stručnjaka koji će me naučiti pisati jednostavnim jezikom tako da me mogu razumjeti i "nemedicinari", da ne kažemo laici. Nakon nekoliko mjeseci "šegrtovanja" mislim da sam shvatio što očekuju od mene pa sam počeo pisati jednostavnije, sažetije, a vjerojatno i jasnije. I danas se držim mota koji sam preuzeo od bivšeg predsjednika Clintona KISS („keep it simple, stupid“ - budi jednostavan, budalo). Investicija se, da tako kažem, isplatila, jer sam znanje koje sam stekao pišući jednostavnim stilom u Americi iskoristio da po istom principu napišem i patologiju za srednje medicinske škole u Zagrebu.

intervju

nastavak sa stranice 13

je grupa entuzijasta zidala skoro 20 godina. Bilo bi bolje održati kontinuitet i nastaviti graditi dalje na već postignutim rezultatima. Mislim da je Matko Marušić mnogo napravio za CMJ i Hrvatsku, posebno u onim teškim ratnim danima, kad je bilo teško napraviti bilo što. Početi ni iz čega, pa doći do ovoga što sad imamo, fantastičan je rezultat.

Na sastanku sa uredništvom, tijekom moje nedavne posjete Splitu, razgovarali smo o trenutnim problemima i budućnosti. Mnogo bi se toga moglo napraviti, ali za sve to treba truda, vremena, a na žalost i novaca. Ja bih recimo htio vidjeti više hrvatskih članaka u časopisu. U našim uvjetima, kao i drugdje, pisati znanstvene radove je obrt ili zanat koji naučiš: najprije radiš kao šegrt, pa kalfa, pa postaneš majstor. Tko bi to trebao raditi? Tko će učiti mlade kako se pišu znanstveni radovi? Matko Marušić je pravi majstor za te stvari i čuo sam od mnogih da mu je najveća zasluga to što je naučio generacije hrvatskih liječnika kako pisati. A da Matko nije ništa drugo napravio, već da je samo učio liječnike kako napisati medicinske radove, i to bi bio već ogroman doprinos u ovim našim uvjetima. No

tko će preuzeti njegovu obrazovnu funkciju?

To je puno više od obrta posebne vrste, to je sposobnost da se artikulira vlastiti duhovni sadržaj.

Da, ali neke stvari se mogu naučiti. Ako ništa drugo, onda intelektualna rigoroznost. Ne propuštati rečenicu koja nema smisla, ne napisati

„Kod pisanja, znanost bi ipak trebala biti prilično jednoznačna, a to se može naučiti od dobrog mentora.“

odlomak koji nema ni glavu ni rep. Znanost bi ipak trebala biti prilično jednoznačna, što se može naučiti od dobrog mentora. To smo nekako i dogovorili na sastanku uredništva. Pokušat ćemo privući što više mladih autora, pomoći im na neki način tiskati rad. Ako je to prvo mjesto gdje će objaviti, dobro, a ako misle da se tako prepravljeni rad može

plasirati negdje više – tim bolje.

Mislite li da je nakon 18 godina rada časopisa važno napraviti valorizaciju minulog razdoblja i kroz stručnu raspravu napraviti smjernice za budući rad?

Mislim da je jedini izlaz za sve probleme u razgovoru, komunikaciji. Po Churchillu, koji je bio jedan od najratobornijih državnika, važnije je pregovarati nego ratovati. Ja sam isto zagovornik pregovora, a i ovu funkciju u CMJ preuzeo sam u nadi da će pregovori između “zaraćenih strana” početi što prije. Na žalost, još nisu. Iz ratnog stanja se izlazi eliminiranjem strasti, osobnih animoziteta, poštivanjem druge strane i inzistiranjem na iznošenju činjenica. I najveći suparnici Matka Marušića ne mogu mu osporiti da je doslovno ni iz čega napravio nešto jako dobro. Svi koji misle da mogu i znaju bolje, trebali bi javno predložiti svoj program, iznijeti na raspravu svoju viziju budućnosti časopisa. Što je više kandidata s boljim prijedlozima, tim bolje po hrvatsku znanost i društvo općenito. Iz dokumentirane rasprave lako će se na kraju postići društveni konsenzus.

Temeljem članka 43. stavak 8. i članka 93. i 95. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (N.N. broj 123/03; 105/04; 174/04 i 46/07) Fakultetsko vijeće Kemijsko-tehnološkog fakulteta raspisuje

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KEMIJSKO-TEHNOLOŠKI FAKULTET

raspisuje

NATJEČAJ

za izbor:

- 1) jednog nastavnika na radnom mjestu u znanstveno-nastavnom zvanju redovitog profesora za znanstveno područje biotehničke znanosti, znanstveno polje prehrambena tehnologija, grana kemija hrane, za rad u Zavodu za prehrambenu tehnologiju i biotehnologiju
- 2) jednog nastavnika na radnom mjestu u nastavnom zvanju predavača za znanstveno područje prirodnih znanosti, znanstveno polje matematike na Katedri za matematiku
- 3) jednog znanstvenog novaka na radnom mjestu u suradničkom zvanju asistenta na projektu „Elektroliti u miješanim otapalima“ (011-0000000-3220)

Kandidati trebaju ispunjavati uvjete predviđene Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. Rok za prijavu je osam (8) dana od objave u Narodnim novinama. Uz prijavu treba priložiti:

- Životopis
- Dokaze o ispunjavanju uvjeta natječaja

Prijave se podnose na adresu: Kemijsko-tehnološki fakultet u Splitu, Teslina 10/V, 21000 Split.

Povratna informacija od studenata je neprocjenjiva

Današnja pedagogija i didaktika posebno naglašavaju važnost učenja drugoga i pri tome učiti sam u procesu vlastite transformacije. Slažete li se s tim?

U engleskom postoji velika razlika između glagola *teach* i *learn*, podučavati i učiti.

Churchill je rekao: ”I love to learn, but I hate to be taught”. Volim učiti, ali ne volim kad me podučavaju. Mnogi od nas misle slično Churchillu, a ja sâm nikad nisam volio prodičke i predavanja *ex cathedra*. Smatram da je najvažnije zajedničko učenje, simbioza učitelja i učenika, a na sveučilištu profesora i studenata. Nije li *Universitas* zajednica profesora i studenata koji zajednički rade na izobrazbi? Posebno me raduju trenuci kada moji studenti, potaknuti mojim uputama, sami otkrivaju putove i pronalaze rješenja. Njihovo oduševljenje vlastitim rješenjem, moja je najveća i znanstvena i pedagoška nagrada.

Kakva su Vaša američka iskustva o važnosti uspješne nastave?

Danas sam držao predavanje o tome kako se to radi u Americi. Nastava je dvosmjerna ulica. Moji studenti uče od mene, ja od njih. Drugim riječima, dobar nastavnik nije čovjek koji je apsolvirao sve i koji će samo držati prodičke i pričati. Dobar nastavnik je onaj koji od svakog svoga nastupa pred studentima nauči nešto od tih studenata. Drugim riječima, on će od tog predavanja postati bolji predavač. A kako to postići? Tako da dobiješ nekakav pozitivan „feedback“, povratnu informaciju. U Americi inzistiraju da se takve anonimne ankete procjene predavanja provode sustavno i stalno. Danas smo ovdje na sastanku imali predavača iz Portugala. Njegovo iskustvo je možda još relevantnije za Hrvatsku, nego moje iskustvo iz Amerike. Pričao je o novom medicinskom fakultetu u gradu koji se zove Braga. Sveučilište je osnovano 2001.g. Dakle, prije svega 9 godina. Tamo

je mnogo je entuzijasta koji su pokušali napraviti fakultet što je bolje moguće i shvatili su da je ta povratna informacija od studenata jako važna. U početku, portugalski studenti nisu bili naučeni da ikoga kritiziraju, ni pozitivno ni negativno - studenti su jednostavno ignorirali upitnike. Onda su profesori pokušali animirati studente, moliti ih da im kažu što misle o predavaču, je li dobar, loš, jesu li što god naučili od njega. Onda su se dosjetili da evaluaciju nastave povjere studentima, tako da su svakog desetog studenta zadužili da skupi podatke od ostalih u svojoj grupi. Sad studenti diskutiraju o nastavi u malim grupama i svaka skupina dostavlja svoje grupno mišljenje. Na upitnik o nastavi danas odgovara 98% studenata. Što je još važnije svi studenti aktivno sudjeluju u nastavi i nadziru i provjeravaju svoju izobrazbu. Rutinski se dijele i kritike i pohvale. I jedno i drugo je itekako korisno.

I ja sam osobno dobio svakakvih kritika od mojih studenata. Nitko ne voli biti kritiziran, no jedna me se posebno dojmila. Mislio sam da jako dobro vodim nastavu dok prije tri godine nisam dobio poraznu evaluaciju. Povjerenstvo za nastavu sabralo je sve podatke - svi profesori su dobili ocjene preko 4 (od 5 mogućih), a ja sam dobio 2, dovoljan! Onda sam sebi rekao: očito da se nisam dobro prilagodio novom sistemu, očito da me nova generacija studenta ne razumije, a možda se nisam ni dovoljno pripremio. Krenuo sam analizirati uzroke svoga neuspjeha, pričao s kolegama, mojom suprugom i kćerima i na kraju sjeo, prepravio predavanja, vježbao i stvarno uložio mnogo truda kako bih popravio svoj pristup. Na kraju te godine dobio sam nagradu za najboljeg profesora. Drugim riječima, mogao sam dati otkaz, otići u mirovinu (koju sam već zaslužio) ili odustati od predavanja: dosta mi je, nosite se, baš me briga! Ali, uzео sam to kao izazov, da dokažem samom sebi kako sam i u kasnim šezdesetim godinama još uvijek u stanju prilagoditi se novoj generaciji.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
GRAĐEVINSKO-ARHITEKTONSKI FAKULTET

raspisuje

NATJEČAJ

1. **za izbor jednog nastavnika u znanstveno-nastavno zvanje redoviti profesor i odgovarajuće radno mjesto** za znanstveno područje Tehničkih znanosti, znanstveno polje Građevinarstvo, znanstvena grana Geotehnika;
2. **za izbor jednog nastavnika u znanstveno-nastavno zvanje docent i odgovarajuće radno mjesto** za znanstveno područje Tehničkih znanosti, znanstveno polje Građevinarstvo, znanstvena grana Nosive konstrukcije;
3. **za izbor jednog suradnika u naslovno suradničko zvanje asistent** za znanstveno područje Tehničkih znanosti, znanstveno polje Arhitektura i urbanizam, znanstvena grana Arhitektonsko projektiranje;
4. **za izbor dva suradnika u naslovno suradničko zvanje asistent** za znanstveno područje Tehničkih znanosti, znanstveno polje Geodezija, znanstvena grana Primijenjena geodezija;
5. **za izbor jednog suradnika u naslovno suradničko zvanje asistent** za znanstveno područje Tehničkih znanosti, znanstveno polje Geodezija, znanstvena grana Pomorska, satelitska i fizikalna geodezija.

Na natječaj se mogu javiti osobe oba spola.

Prijave se podnose tajništvu Fakulteta osobno ili poštom u roku od **8 dana** od dana objave natječaja, na adresu: Građevinsko-arhitektonski fakultet u Splitu, Ulica Matice hrvatske 15, s naznakom - **za natječaj** - .

Pristupnici su dužni ispunjavati uvjete utvrđene Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (Narodne novine br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 46/07 i 45/09), a uz prijavu na natječaj treba u **dva primjerka** priložiti:

- životopis
- opis nastavne i stručne djelatnosti (za točke 1. i 2.)
- popis znanstvenih i stručnih radova (za točke 1. i 2.)
- preslika diplome
- prijepis ocjena (za točke 3., 4. i 5.)
- preslika domovnice.

Sveučilište u Splitu
Građevinsko-arhitektonski fakultet

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET SVEUČILIŠTA U
SPLITU OBJAVLJUJE

PONIŠTENJE NATJEČAJA

objavljenog u Narodnim novinama br. 135 od 11. studenoga 2009. godine, Slobodnoj Dalmaciji, srijeda 11. studenoga 2009., str. 36., i na web stranici KBF-a Split 9. 11. 2009., te

raspisuje

NATJEČAJ za:

- 1) ponovni izbor u umjetničko-nastavno zvanje i na radno mjesto **izvanrednog profesora ili** izbor u umjetničko-nastavno zvanje **redovitog profesora (prvi izbor)** iz područja umjetnosti, polja glazbene umjetnosti i grane kompozicije i/ili glazbene pedagogije pri Katedri za liturgiku (1 izvršitelj m/ž),
- 2) izbor u znanstveno-nastavno zvanje i na radno mjesto docenta iz područja humanističkih znanosti, polja teologije, grana moralne teologije na Katedri moralnog bogoslovlja (1 izvršitelj m/ž)
- 3) izbor u suradničko zvanje i na radno mjesto asistenta iz područja humanističkih znanosti i polja teologije, grana moralne teologije na Katedri moralnog bogoslovlja (1 izvršitelj m/ž)

Uvjeti:

- za zvanje pod toč.1.: VSS glazbenog smjera, najmanje pet godina radnog iskustva u nastavi i u umjetničkom radu na visokom učilištu i izvan njega,
- za zvanje pod toč. 2.:odgovarajući doktorat humanističkih znanosti, potrebno radno iskustvo u nastavi i u znanstvenom, odnosno u istraživačkom radu na visokom učilištu,
- za zvanje pod toč. 3. odgovarajući magisterij humanističkih znanosti, magistarska disertacija ili objavljen njezin izvadak

Ostali uvjeti prema Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN br: 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 46/07), Odluci Rektorskog zbora (NN br: 57/01, 106/06, 127/06), Pravilniku o uvjetima za izbor u umjetničko-nastavna zvanja (NN br. 86/10), Pravilniku Nacionalnog vijeća za znanost (NN br. 84/05), Statuta Sveučilišta u Splitu i Statuta KBF-a u Sveučilišta Split.

Pristupnici trebaju uz prijavu na natječaj priložiti sljedeće:

- pod. toč. 1.,2., i 3.: životopis, presliku dokaza o hrvatskom državljanstvu, **nihil obstat** svoga Ordinarija (samo za svećeničke kandidate), presliku svih dokaza o zadnjem stečenom akademskom stupnju, izvješće o dosadašnjoj znanstvenoj, odnosno istraživačkoj, te nastavnoj i stručnoj djelatnosti na visokom učilištu i izvan njega;
- pod. toč. 1. i 2. : presliku svih dokaza o radnom iskustvu na visokom učilištu;
- pod. toč. 1. i 2.: presliku svih dokaza o zadnjem izboru u zvanje i na radno mjesto na visokom učilištu;
- izvješće o ispunjavanju natječajnih, odnosno minimalnih zakonskih uvjeta, potrebnih za izbor (pobrojati prema svakom od propisa navedenih pod uvjetima);
- pod. toč. 1. i 2.: tri popisa radova/radova i glazbenih djela prema kategorizaciji i to: popis svih dosadašnjih radova/radova i glazbenih djela koji su izrađeni i objavljeni prije zadnjeg izbora u sadašnje zvanje na visokom učilištu, popis svih dosadašnjih radova/radova i glazbenih djela koji su izrađeni i objavljeni nakon zadnjeg izbora u sadašnje zvanje na visokom učilištu, te popis svih radova/radova i glazbenih djela s kojima se pristupnik natječe za izbor u zvanje na visokom učilištu po ovom natječaju;
- pod. toč. 1.: dokaze o izvedenim glazbenim djelima i objavljene stručne radove (prema zvanju iz natječaja),
- pod toč. 2. objavljena doktorska disertacija ili objavljen njezin izvadak, te potreban broj objavljenih znanstvenih radova (posebno ih izdvojiti od ostalih eventualno priloženih radova).

Svu dokumentaciju i sve radove potrebno je pravovremeno predati uz prijavu na natječaj u četiri primjerka. Sve radove koji se prilažu za izbor treba predati snimljene u PDF formatu i u elektroničkom obliku na zasebnim CD-ima kako slijedi:
1) separate radova predloženih za izbor u raspisano zvanje, (prvi CD), i
2) natječajnu dokumentaciju (drugi CD).

Prijavu s dokazima o ispunjavanju uvjeta pristupnici natječaja trebaju predati u roku 8 dana od dana objave natječaja na adresu Fakulteta s naznakom „za natječaj“. O rezultatima natječaja pristupnici će biti izvješteni u zakonskom roku.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
Split, Zrinsko-frankopanska 19, p.p. 329

SVEUČILIŠTE U SPLITU, KEMIJSKO-TEHNOLOŠKI FAKULTET

raspisuje

NATJEČAJ

ZA UPIS NA POSLIJEDIPLOMSKI DOKTORSKI STUDIJ
Kemijsko inženjerstvo u razvoju materijala i zaštiti okoliša

Uvjeti i kriteriji upisa na studij:

- završen diplomski studij (ranije sveučilišni dodiplomski) kemijske tehnologije, kemijskog inženjerstva, kemije ili srodnih studija s prosjekom ocjena ≥ 3,5 ili dvije relevantne preporuke, od kojih jedna mora biti od voditelja diplomskog rada. Za pristupnike sa srodnih studija potrebno je polaganje diferencijskih ispita čiji će sadržaj odrediti Povjerenstvo za poslijediplomski doktorski studij.
- stečen magisterij znanosti iz odgovarajućih znanstvenih polja, po studijskom sustavu prije 2005. Studentima se priznaje 43 ECTS boda.

- odslušan poslijediplomski studij i položeni svi ispiti a nije obranjen magisterij znanosti, te nije prošlo više od 6 godina od upisa poslijediplomskog studija za stjecanje magisterija znanosti. Kriteriji upisa su prosjek ocjena svih ispita ≥ 4,0 ili dvije preporuke sveučilišnih nastavnika. Studentima se priznaje 33 ECTS boda.

- završen poslijediplomski specijalistički studij iz odgovarajućih znanstvenih polja. Studentima se priznaje 33 ECTS boda
- odslušan poslijediplomski specijalistički studij iz odgovarajućih znanstvenih polja i položeni svi ispiti, a nije obranjen završni rad, te nije prošlo više od 6 godina od upisa poslijediplomskog specijalističkog studija. Kriteriji upisa su prosjek ocjena svih ispita ≥ 4,0 ili dvije preporuke sveučilišnih nastavnika. Studentima se priznaje 18 ECTS bodova.

Trajanje studija: šest semestara; 180 ECTS-a

Cijena studija: 15.000,00 kuna za godinu studija
Studij će se realizirati ukoliko se upiše najmanje 4 polaznika.

Natječaj je otvoren 30 dana od dana objave.

Prijave se podnose poštom (preporučeno) ili osobno na adresu Kemijsko-tehnološki fakultet Split, 21000 Split, Teslina 10, uz naznaku „za natječaj za poslijediplomski doktorski studij“

Potrebna dokumentacija

- Prijava odnosno popunjeni obrazac (dostupan i na web-u)
- Ovjeren preslik diplome
- Prijepis ocjena prethodnog studija
- Preslik domovnice ili drugi odgovarajući dokument (za strance)
- Potvrdnica o poznavanju jednog svjetskog jezika ili na prijepisu ocjena istaknut položen strani jezik
- Životopis
- Odgovarajuća odluka o snošenju troškova ukoliko troškove snosi poduzeće ili ustanova

Ostale informacije mogu se dobiti na broj tel. 021/ 329-429 i na URL www.ktf-split.hr

SVEUČILIŠTE U SPLITU FILOZOFSKI FAKULTET

raspisuje

NATJEČAJ

Za izbor:

1. jednog nastavnika u znanstveno-nastavno zvanje i na radno mjesto redovitog profesora za znanstveno područje humanističke znanosti, polje filologija, grana teorija i povijest književnosti,
2. jednog nastavnika u znanstveno-nastavno zvanje i na radno mjesto docenta za područje humanističke znanosti, polje filologija, grana romanistika, predmet Talijanski jezik,
3. jednog nastavnika u nastavno zvanje i na radno mjesto predavača za znanstveno područje prirodne znanosti, polje matematika, grana matematička analiza, za 80 % radnog vremena,
4. jednog nastavnika u nastavno zvanje i na radno mjesto lektora ili višeg lektora za znanstveno područje humanističke znanosti, polje filologija, grana romanistika, predmet Talijanski jezik,
5. jednog suradnika u suradničko zvanje i na radno mjesto višeg asistenta za znanstveno područje društvene znanosti, polje psihologija,
6. jednog nastavnika u naslovno znanstveno-nastavno zvanje docenta ili više za znanstveno područje humanističke znanosti, polje filologija, grana kroatistika,
7. jednog nastavnika u naslovno nastavno zvanje predavača za znanstveno područje društvene znanosti, polje pedagogija, grana didaktika, predmet Uvod u metodiku društvenog i humanističkog područja,
8. jednog nastavnika u naslovno nastavno zvanje predavača za znanstveno područje humanističke znanosti, polje filozofija, grana filozofijska bioetika,
9. jednog suradnika u naslovno suradničko zvanje asistenta za znanstveno područje društvene znanosti, polje pedagogija, grana opća pedagogija.

Na Natječaju mogu ravnopravno sudjelovati kandidati oba spola.

Svi pristupnici za izbor trebaju ispunjavati uvjete propisane Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN 123/03.) i Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN 105/04., 174/04., 46/07.)

Pristupnici za izbor trebaju uz prijavu na natječaj priložiti

- u tiskanom obliku:

1. životopis pristupnika
2. presliku domovnice
3. presliku diplome o odgovarajućoj stručnoj spremi odnosno akademskom stupnju,
4. prikaz znanstvene, nastavne, odnosno stručne djelatnosti,
5. popis radova,
6. radove, odnosno separate radova relevantnih za izbor,
- Pristupnici za izbor u zvanje asistenta, uz navedene priloge, trebaju dostaviti i prosjek svih ocjena na dosadašnjem studiju.
- Sva dokumentacija, osim radova, predaje se u dva primjerka.
- Prilozi pod 1., 4. i 5. (životopis, prikaz znanstvene, nastavne, odnosno stručne djelatnosti i popis radova) trebaju biti dostavljeni i u elektroničkom obliku (na CD-u).

Rok za podnošenje prijave je 8 (osam) dana od dana objave natječaja.

Prijave s dokazima o ispunjavanju uvjeta natječaja šalju se na adresu: Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet, Sinjska 2, 21 000 Split.

Nepravovremene i nepotpune prijave neće se razmatrati. O rezultatima natječaja pristupnici će biti obaviješteni u zakonskom roku.

Split, 11.10.2010.
Filozofski fakultet u Splitu

brodogradnja

Sorta 2010: Znanstvenici i stručnjaci odlučni u stavu da je hrvatsku brodogradnju potrebno i moguće sačuvati

nastavak sa str. 1

Piše:
ROKO MARKOVINA*

Iako je bio na granici neodržavanja, XIX. simpozij „SORTA 2010.“ održan je, kako je i planirano, u koordinaciji FESB-a iz Splita u Gradu Korčuli (plenarna sjednica) i Općini Lumbardi (radni i društveni dio), a ostvarene su i stručne posjete korčulanskim brodogradilištima Montmontaža-Greben iz Vele Luke, Radež iz Blata i Leda iz Korčule. Simpozij uključuje i tradicionalni izlet, a sve je popraćeno otvaranjem izložbe „Korčulanska brodogradilišta“ u Gradskom muzeju i obilaskom znamenitosti grada Korčule. Bilo je puno zapreka koje su prijetile održavanju simpozija, ali se, usprkos kašnjenju radova i kotizacija, na kraju ipak pojavilo 149 sudionika, od kojih desetero iz Rusije, Poljske, Finske, Francuske, Engleske i Škotske. A „relevantni politički čimbenici“ Tri resorna ministarstva, dvije južne županije, pa i dvije akademije? Unatoč obećanjima o visokom pokroviteljstvu i sponzorstvu, oglušili su se na višekratne dopise i zamolbe potpore i u najvažnijem času jednostavno okrenuli leđa. Od svih pozvanih, uključujući predsjednika RH, premijerku, resorne ministre, direktore velikih brodogradilišta, predstavnike brodara... jedini se predsjednik Republike učtivo ispričao zbog državičkih obaveza i ovlastio prof. dr. sc. Branka Grčića da ga zastupa i pozdravi skup.

Zbiti redove i bez podrške politike

No zahvaljujući pomoći ponajprije FESB-a, Registara, nekolicine naših brodogradilišta i malih poduzeća, a osobito tzv. „malih ljudi“ otoka Korčule i Lumbarde, koji su, po tko zna

koji put pokazali svoje veliko srce, razbor i ponos na svoju korčulansku i hrvatsku brodogradnju, simpozij se održao kako je planirano, makar i s proračunom četiri puta manjim od prethodnog u Puli. Iz tog razloga 'političarima' - izuzev predstavnicima Korčule i Lumbarde - nije bilo dopušteno ni pozdraviti simpozij: ako hrvatska brodogradnja ne treba hrvatskoj politici, kakvog god predznaka bila, ne treba ni 'politika' brodogradnji. Valjda će jednog dana netko poslušati glas struke koji seže od 1992. godine te započeti rješavati problem jedine preostale industrije u ovoj zemlji, brodogradnje. A i neupućenom je jasno da ova država nema zamjene za brodogradnju, koja zapošljava 45.000 ljudi, hrani 200.000 duša, čini 15 % izvoza, prosječno donosi 12 milijardi kuna prometa i 2 milijarde kuna u državni proračun. Ove su brojke na simpoziju temeljito argumentirane. Hrvatska brodogradnja, okupljena na XIX. simpoziju SORTA

2010. pokazala je da zajedno sa Sindikatом metalaca Hrvatske, koji će animirati i ostale sindikate u brodogradilištima, a koji su se pokazali kao jedini zainteresirani za njezinu opstojnost, zna i može „zbiti redove“ sad kad je najpotrebnije, jer bez toga opstanka nema.

Nesklonu vremenu usprkos

Tijekom rasprave upozoreno da se pri preustroju brodogradilišta mora računati i na nekoliko izrazito nesklonih okolnosti: da se, s obzirom na propise i uzuse EU, ne može računati na izravnu financijsku državnu podršku; da će se pri intenziviranju globalizacijskih procesa, vjerojatno sve teže osiguravati opstojnost na svjetskom tržištu; položaj hrvatske brodogradnje može biti otežan i novom konkurencijom zbog ulaska inozemnog kapitala u zemlje znatno jeftinije radne snage te da će se brodogradilišta ipak morati privatizirati i da će to možda tražiti i nove organizacijske modele, na koje moramo biti spremni.

Utvrđeno je i da bi se gašenjem velikih brodogradilišta ugasio i velik broj hrvatskih proizvođačkih, uslužnih i trgovačkih djelatnosti, možda i nekih fakulteta, Brodarski institut, srednje i stručne brodograđevne škole, što bi imalo nesagledive negativne posljedice po obrazovni, znanstveni i istraživački potencijal Hrvatske.

Stoga je simpozijem odzvanjao jedinstven stav kako je krajnji čas da se konačno pokrene razumna i učinkovita akcija u svrhu održanja hrvatskih brodogradilišta, privatizacijom ili bez nje, a taj proces

moraju i voditi i nadzirati lojalni stručnjaci koji probleme hrvatske brodogradnje poznaju i razumiju, i koji su svjesni posljedica što bi ih za Republiku Hrvatsku i njezino gospodarstvo mogle imati pogrešne odluke. Potrebno je, u svakom slučaju, okupiti naše najbolje stručnjake koji će u uskoj suradnji s vlasnikom, ma tko to u budućnosti bio, donijeti programe ozdravljenja brodogradilišta, i, što je najvažnije, provesti to u najboljem interesu vlasnika-koncesionara i Republike Hrvatske.

Pored toga, bjelodano je da u pregovorima s EU treba tražiti i dobiti prijelazno razdoblje nužno za mobilizaciju snaga koje ovdje znaju i mogu pomoći da se raspad velikih

brodogradilišta ne smije dopustiti ni po koju cijenu. Osobito bi teško bilo da zbog nebrige i neaktivnosti propadnu sama po sebi. Odlučnim i znalačkim mjerama zaista je moguće intervenirati i poslovno ih osposobiti kako bi postali financijski zdrava, konkurentna i profitabilna. Hrvatska brodogradnja za to ima stručne ljude, znanje i vještine akumulirane desetljećima, a da je to moguće pokazuju i naša brodogradilišta koja posluju dobro, kao i mnoga europska brodogradilišta koja, bilo u državnom ili privatnom vlasništvu, uspješno funkcioniraju u skladu s pravilima EU.

*dr. sc., FESB, Katedra za brodogradnju

Korčulanska klima

U društvenom dijelu simpozija, kako je već rečeno, otvorene su dvije lijepje izložbe, „Naši brodograditelji“ (lumbardski brodograditelji u drvu te korčulanski inženjeri i profesori brodogradnje) u galeriji „3 volta“ u Lumbardi, kao i „Stara korčulanska brodogradilišta“ u Gradskom muzeju u Korčuli. Prezentiran je publicistički rad doajena naše brodogradnje dr.sc. Igora Belamarića iz Splita, za što je, uz prof. emeritusa dr.sc. Želimira Sladoljeva iz Zagreba dobio i zahvalnicu za izniman doprinos, kako simpozijima „SORTA“, tako i hrvatskoj brodogradnji. Simpozij je završio koncertom „Priča o Lumbardi“ u izvođenju KUD-a „Ivo Lozica“ (narodna glazba, folklorna skupina i klapa „Pročulić“ iz Smokvice), organiziranom u spomen Dana neovisnosti RH i Simpozija SORTA 2010., (za sudionike simpozija bila je upriličena i viteška igra „Moreška“ u Korčuli), dodjelom zahvalnica zaslužnim pojedincima, sponzorima i skromnih poklona domaćinima, završnim skupom na kojemu je donesena Deklaracija Skupštine XIX. simpozija te obilaskom znamenitosti Grada Korčule i ribarskom otvorila, po tko zna koji put, svoje veliko i plemenito dalmatinsko srce. Tako je simpozij u potpunosti ispunio svoju znanstvenu, stručnu i društvenu zadaću, a sudionici su, puni zahvalnosti organizatorima FESB-u iz Splita, Gradu Korčuli i Općini Lumbarda, zaželjeli da se ponovno nađu u Lumbardi.

Pristiglo je 40 znanstvenih i stručnih radova, od kojih deset inozemnih. Na plenarnoj su sjednici simpozija održana slijedeća pozivna predavanja.
Ž. Sladoljev (FSB-Zagreb): AKTUALNI TRENUTAK HRVATSKE BRODOGRADNJE
T. Gavrančić (Montmontaža-Greben-Vela Luka) i V. Ivančević (LEDA-Korčula): TRENUTNO STANJE S NARUDŽBAMA I PRETVORBOM – PRIVATIZACIJOM
D. Begonja (TF-Rijeka): POVEĆANJE KONKURENTNE SPOSOBNOSTI HRVATSKE BRODOGRADNJE
A. Večerina (MACK-Rijeka): PRIJEDLOG NOVOG ORGANIZACIJSKOG USTROJA HRVATSKE BRODOGRADNJE
I. Grubišić i V. Žanić (FSB-Zagreb): VIZIJA ODRŽIVE BRODOGRADNJE I MAKROPROJEKT „HRVATSKA BRODOGRADNJA 2010“
G. Šarić (Mediterranska plovidba-Korčula): AKTUALNI TRENUTAK HRVATSKE I SVJETSKOG BRODARSTVA
B. Dabouis (Bureau Veritas- Paris): „What classification rules for the future and what future for classification?“

Igor Belamarić: *Brodograđevne teme*, Knjižara Morpurgo, Split, 2010

Na Mediteranskoj je knjizi ove godine porinuto još jedno djelo svjetski uglednog hrvatskog brodograditelja, Igora Belamarića, Brodograđevne teme. Akademik Rudolf na promociji se s gorčinom prisjetio da je prvo ministarstvo koje smo u demokraciji ukinuli bilo njegovo Ministarstvo pomorstva čime je najavljen hrvatski paradoks: imamo vrhunsku brodograđevno visokoškolsko, imamo svjetski priznate brodograditelje, brodovi izgrađeni kod nas proglašavani su najboljim brodovima na svijetu... a lako bi se moglo dogoditi da sve to uništimo, 'svojom voljom'. Za razliku od broda koji ne može - objašnjava Belamarić u poglavlju 'Nepotonivost vs. nepotopivost' - biti apsolutno nepotoniv, njegove su knjige, svih osam, tako projektirane da su, usudujem se reći, apsolutno nepotopive. Ne što bi bile izuzete od potonuća u zaborav. Nego što bi one same bile dovoljne da Vanzemaljci - nakon što sve ljudsko jednom bude razoreno entropijom - shvate što smo to mi ljudi htjeli. Ovdje donosimo skraćenu verziju promotivnog teksta Andrije Rogulja.

Piše:
ANDRIJA ROGULJ*

U ovim trenucima, kada se čini da su našoj velikoj brodogradnji "potonule sve lađe", kad nad njom lebdi ono teško hamletovsko pitanje - biti ili ne biti, moramo se prisjetiti tragičnih političkih prilika u kojima se Hrvatska našla krajem 19. stoljeća, osobito nakon što ju je 1868. Beč "nagradi" tzv. Hrvatsko-ugarskom nagodbom, koje su dovele do postupnog propadanja naše brodogradnje i općenito do tehnološkog zaostajanja zemlje za svijetom...

Uzoran nasljednik svojih učitelja

...I u ovoj knjizi Igora Belamarića u gotovo se svakoj temi kao *lajtmotiv* pojavljuje problem entropije. Znamo da je svijet tako uređen da je stalno povećanje entropije njegova neumitna sudbina, što je slijedom drugog stavka termodinamike nemoguće izbjeći, ali ono na što Igor stalno upozorava jest da našim načinom života, našim projektima i rješenjima možemo doprinijeti njenom usporavanju, što u konačnici, prema njegovim riječima znači - odgoditi apokalipsu.

Prva njegova knjiga *Brod i entropija* izdana 1998. godine, na neki je način bila prethodnica današnjih svakodnevnih rasprava na znanstvenoj i kvaziznanstvenoj razini o uzrocima globalnih klimatskih promjena. Rođen u društvu u kojem su štednja i skromnost bile cijenjene vrline, prepoznao je na vrijeme znakove novog vremena u obliku potrošačkog društva, neumornog u trošenju zemaljskih resursa, koje je, zbog pohlepe za profitom s jedne i urođenih ljudskih slabosti s druge strane, iscrpilo zemaljske izvore i nesrazmjerno povećalo entropiju okoliša. To, mogli bismo ga nazvati, antientropijsko načelo, primjenjivao je Igor u svojim pro-

jektima, stalno na njega upozoravao u člancima i raspravama, a u skladu s njime živio i živi u svakodnevnom životu.

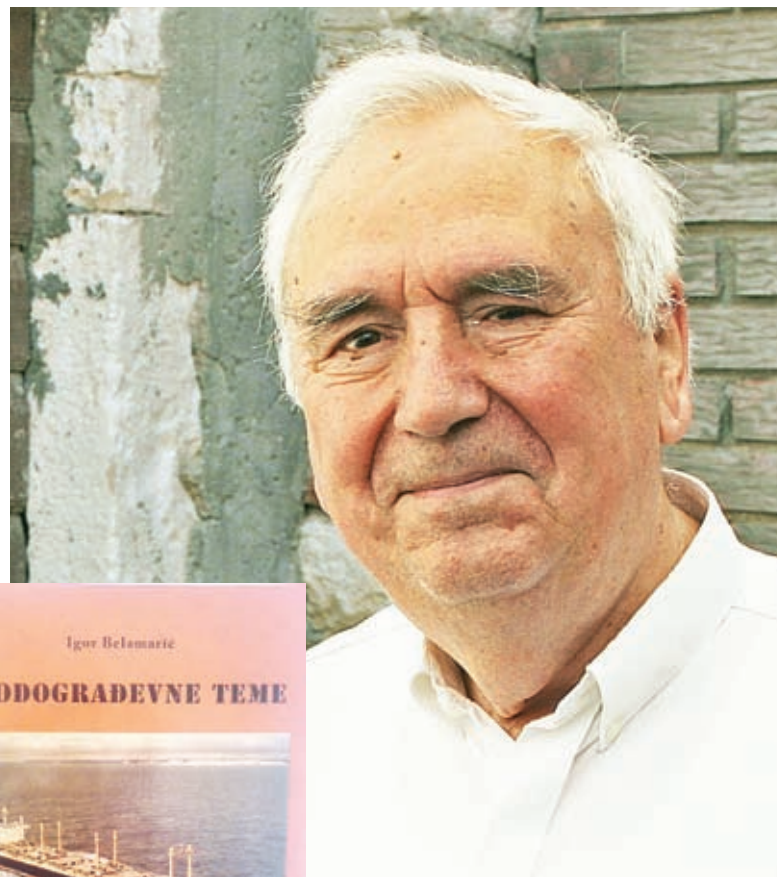
Znati upraviti

Osim neumornog rada na knjigama (usput, za sebe će uvijek skromno reći da ne radi dovoljno da bi trebao raditi puno više), ono što također treba posebno istaknuti je dugogodišnja suradnja s časopisom *Brodogradnja*. Još od 1965. objavljuje stručne prikaze novih projekata brodova izgrađenih u hrvatskim brodogradilištima. U posljednje doba, iz broja u broj časopisa, pojavljuju se *Igorova promišljanja*, kojima prenosi svoja iskustava i znanja, koja je stekao kao vrhunski brodski projektant. Ta promišljanja, poneka proširena, sastavni su dio ove knjige.

Jedan od naslova u knjizi glasi: *Znati upraviti*. Odmah na početku poglavlja objašnjava autor kako se taj izraz tumačio u njegovom rodnom gradu Šibeniku: *Onaj koji zna bolje upraviti svekolikim poljskim, kućnim i obiteljskim poslovima - napreduje, živi bolje, sigurnije, bogatije*.

U ovom kratkom sloganu od dvije riječi, popraćenom s manje od dvije

Igorov prijedlog rješenja je jednostavan: „Oslonac na vlastite umove...Imamo ih u brodogradilištima i brodarskim poduzećima, u ministarstvima i sveučilištima, u Hrvatskom registru brodova i Brodarskom institutu. Oni će zajednički i prijateljski, suradnički i konstruktivno, razmotriti stanje i donijeti dobre odluke. I uz premisu, vjerujem, da sve ostane u našim rukama.“

stranice teksta i neko-

liko fotografija koje upozoravaju na neodgovornost i nemar u brodogradilištima, kao da se stidljivo otkriva ključ problema naše brodogradnje. Riječ je o svekolikom upravljanju odozgo i odozdo. Upravljanju koje nije na razini povijesnog zadatka. Vidimo to ne samo po trenutnom stanju u brodogradilištima, već još više gledajući i slušajući ponašanje upravljača odozgo, države-vlasnika koja već dvadeset godina ne zna što bi sa svojim najsloženijim, najvrjednijim, najcjenjenijim proizvodom.

Igorov prijedlog rješenja je jednostavan. Mnogo puta do sada, u obliku raznih izjava i predstavljanja brodograđevne zajednice iznošen u javnosti, upućivan važnim državnim dužnosnicima i službama, uvijek bez odgovora, sažet glasi: *Oslonac na vlastite umove*. Piše Igor dalje:

Imamo ih u brodogradilištima i brodarskim poduzećima, u ministarstvima i sveučilištima, u Hrvatskom registru brodova i Brodarskom institutu. Oni će zajednički i prijateljski, suradnički i konstruktivno, razmotriti stanje i donijeti dobre odluke. I uz premisu, vjerujem, da sve ostane u našim rukama.

Knjige Igora Belamarića

Brod i entropija, Književni krug, Split 1998.

Alma mater, Književni krug Split, Split, 2000.

Alma mater, 2., prošireno izdanje, Književni krug, Split, 2002.

Poznavanje broda, Hrvatski hidrografske institut, Split, 2005.

O projektiranju i konstrukciji broda, Hrvatski hidrografske institut, Split, 2006.

Šibenska sjećanja, Šibenska gradska knjižnica 'Juraj Šižgorić', Šibenik 2008.

Brodosplit u Supravlovskoj uvali, Knjižara Morpurgo, Split, 2008.

Teorija i praksa brodogradnje, Knjižara Morpurgo, Split, 2009.

Brodograđevne teme, Knjižara Morpurgo, 2010.

Benediktinac u duši

Brodograđevne teme od pamtljivih su važan dio ljudske povijesti, od prvih izdubljenih trupaca do današnjih plovećih tehnoloških čuda, pa je posve izvjesno da će se priča o čovjeku i brodu nastaviti sve dok bude mora i čovjeka. Brod će uvijek predstavljati ne samo čovjekovo sredstvo za odnos s morem već i jednu vrstu neobičnog posrednika, gotovo živog bića, koje razumije i čovjeka i more, smirujući uznemireno more svojim strpljivim gibanjima, a čovjeku pružajući sigurnu i udobnu kolijevku na njegovom novom putu u poznato ili nepoznato.

Ovih osam ili devet Igorovih knjiga, također su priča o samome autoru, o njegovoj, mogli bismo reći, opsesivnoj potrebi da sačuva od zaborava sve ono dobro, korisno i lijepo, što se proteklih šezdesetak godina događalo u i oko hrvatske brodogradnje. Pritom i ono što nije lijepo, kao upozorenje budućim naraštajima što im je činiti, a što im nije činiti. Njegove knjige su i dirljive priče o zahvalnosti za jedan, u svakom smislu bogat život, kojega bez tih velikana i njihovih djela sigurno tako bogatog ne bi bilo.

Siguran sam da će se mnogi složiti kako je jedan od njih, i ne najmanji među njima, upravo Igor Belamarić, koji se kao pravi benediktinac u duši, s time sigurno neće složiti.

***dipl. ing. brodogradnje, ekspert u Hrvatskom registru brodova, vanjski suradnik FESB-a**

Teme obrađene u knjizi

Od 33 poglavlja najveći je broj posvećen raspravama o tome što se podrazumijeva pod raznim terminima, o brodskim nazivima i njihovu podrijetlu, o definicijama vrsti brodova, o mijenama izvornog značenja riječi te o pisanoj riječi u časopisima i monografijama

U nekoliko je poglavlja riječ o elementima i 'dijelovima' broda, povijesnom razvoju i najpovoljnijim oblicima. U ovu bismo grupu mogli uvrstiti i možda najzujbudljivije poglavlje, ono o izumu dvostruke tankerske oplate, danas zakonom propisane, koju je upravo Belamarić projektirao i patentirao, Belamarić raspravlja i o karakteristikama raznih vrsta brodova, od putničkih, preko teretnih i riječnih do sportsko rekreativnih, o kušnjama bro-

dograditelja, pri poboljšavanju pogonskih i plovbenih karakteristika broda, o 'u uvijek spornom' odnosu kvalitete i cijene broda te o tome kako *Znati upraviti*, tj. o znanju i mudrosti brodarka te o osnovnim pojmovima njihova etičkog kodeksa. Ono što je u svim knjigama Igora Belamarića najvažnije jesu ljudi, osobe, o kojima on govori s nenadmašnim obzirom. Jedno toplo prijateljsko poglavlje dobio je Pavao Mardešić, komički univerzalac koji je kao rijetko tko utjelovljivao *umijeće od stotinu zanata*, kako se o brodogradnji zna govoriti. A zadnje, opsegom najdulje poglavlje, govori o osobi kojoj je posvećena čitava knjiga, o dr. Josipu Uršiću, profesoru kantovske točnosti na čijim je ispitima trebalo znati sve.

znanost

"Želja za znanjem je želja za životom"

Prof. dr. sc. Goran Senjanović, znanstvenik porijeklom iz Splita, koji radi u Međunarodnom centru za teorijsku fiziku Abdus Salam u Trstu (ICTP), jedan je od nautjecajnijih svjetskih teorijskih fizičara s više od 100 objavljenih radova citiranih skoro 10 tisuća puta. U svojoj bogatoj karijeri radio je na najznačajnijim problemima moderne teorijske fizike te odgojio cijeli niz uspješnih znanstvenika. Posebno je važno naglasiti njegov doprinos pronalasku mladih talenata iz zemalja u razvoju, njihovo dovođenje u zapadne zemlje kroz Međunarodni centar za teorijsku fiziku Abdus Salam i njihov razvoj do uspješnih znanstvenih karijera. Još kasnih 70-ih, zajedno s Rabiem Mohapatrom, predložio je revolucionarni model kojim objašnjava zašto neutritni imaju izuzetno malu masu, a da neutritni imaju masu potvrđeno je posebnim eksperimentom nakon 20-tak godina u dubokom rudniku cinka u Japanskim Alpama. Poznat je i po još jednom velikom doprinosu našem razumijevanju prirode, koji objašnjava zašto priroda nije 'slijepa' na razliku lijevo-desno. Također, zajedno s Williamom Marcianom napisao je, sada već slavan članak u kojem je pokazano da je sjedinjenje sila prirodna posljedica postojanja, za sada neotkrivene, simetrije nazvane "supersimetrija". Obje će se ideje moći uskoro testirati u LHC-u.

Goran Senjanović

RAZGOVARAO:

TOMISLAV ČIZMIĆ-MAROVIĆ

U lipnju je u Splitu, u organizaciji Sveučilišta u Splitu, FESB-a i PMF-a, te u suradnji sa brojnim svjetskim fizičarima, održana međunarodna konferencija "Goran-Fest: the joy of making physics" u čast i povodom 60-tog rođendana profesora Gorana Senjanovića. Bila je to prilika i za razgovor sa prof. Senjanovićem za Universitas. Iako smo se kroz razgovor dotakli i fizikalnih problema kao užeg predmeta njegovog interesa, smatrali smo da će razmišljanja prof. Senjanovića, kao iskusnog i međunarodno poznatog i priznatog znanstvenika, o znanosti, filozofiji, obrazovanju, znanstvenoj karijeri, financiranju znanosti i drugim općenitim temama širem čitateljstvu biti još i zanimljivija, pa smo naglasak stavili na njih.

Koji Vas fizikalni problemi najviše zaokupljaju i biste li ih mogli predložiti jednostavnim jezikom?

Ja vjerujem da su ona pitanja koja smo si postavili kao djeca, na početku života, i dalje najljepša pitanja. Stvari koje su nas kopkale u početku su obično stvari koje nam, kad prođe vrijeme, ostanu najvažnije. U mom je slučaju to bila simetrija između lijevog i desnog koja igra fundamentalnu ulogu u fizici neutrina. Neutritni su čudesne čestice gotovo bez mase koje gotovo ni sa kime ne reagiraju i koje su me oduvijek fascinirale. Posebno zbog specifične pojave vezane uz njih – narušenja lijeve-desne simetrije.

Svako dijete, kad se vidi u zrcalu, zna koliko je simetrija lijevog i desnog važna i uobičajena. Sve fundamentalne sile u prirodi su simetrične između lijevog i desnog. Primjerice, ako tijekom nekog fizikalnog procesa

Kako razlikovati obećavajuće pravce alternativnog razvoja fizike od neodgovornih ekstrapolacija koje prate svako značajnije fizikalno otkriće?

Teško je reći, u pitanju je osobni senzibilitet, čovjek mora imati vlastiti kriterij u sebi, ali mora imati i ono zajedničko ozbiljnim znanstvenicima, kulturu dubine rada, pripremanja, razmišljanja, koja pomaže da se odlučiš kad čuješ ljude da li da ih uzimaš ozbiljno ili ne... Osobno, nikad ne bih vjerovao ljudima koji nude jednostavnu sliku svijeta i jednostavna rješenja jer je svaki problem o kojem razgovaramo složen. Zato treba biti sumnjičav prema teorijama koje odjednom mnogo toga objašnjavaju. Ljudi često krivo misle da svaka fizikalna teorija treba sve objasniti, da nije dovoljno imati samo 'teoriju nečega' nego da sve treba biti 'teorija svega'. No teorija svega obično je teorija ničega. Konstantno se stvara slika da ako znanstvenik nije objasnio sve, onda ništa ne valja. Prema znanosti treba imati više poštovanja, ona je jedna polaganija, sporija djelatnost, prije nego nekakav spektakularni prasak. I mnogo znanstvenika treba da bi se jedna jedina stvar objasnila.

U znanosti je jako važan termin **decoupling** - ako želite naučiti dobro pripremati ribu, ići ćete kod dobrog kuhara, a ne čovjeka koji zna nuklearnu fiziku zato što je riba napravljena od jezgara. To znači da kao znanstvenik izaberete problem koji vas interesira na određenoj skali, i na sreću, ono što se dešava na puno većim i puno manjim skalama od vas, to na vaš problem nema utjecaja.

nastaju čestice, pola njih ide na jednu a pola na drugu stranu. No, ono što je otkriveno u fizici neutrina je da je ta simetrija narušena - većina

čestica, hoće' ići lijevo a gotovo nijedna desno, i ta me činjenica fascinira cijeli život, kako to da je ta simetrija narušena i zašto?

Prema kojem kriteriju izabrati sveučilište za nastavak studija u ovom području znanosti?

- Kad govorimo o poslijediplomskom studiranju – magisterij i doktorat - rekao bih da je Amerika još uvijek mnogo bolja od Europe. Njihov je sistem izuzetno usavršen, redovno daju stipendije, a daju vam i više vremena za doktorat nego u Europi... U Europi imate 3-4 godine za sve završiti, što je premalo za otkriti što te zanima i sazrijeti. Treba imati vremena za naći svoj put, a putem se možda i malo 'izgubiti' i tako vidjeti što te zanima... U Americi ti daju i 6-7 godina ako si spreman držati vježbe za studente, što je opet dobro jer tako stječeš iskustvo... Osim onoga što želite studirati, kvalitete sveučilišta i neizbježnog faktora sreće, važno je i gdje želite živjeti, ako ćete tamo boraviti 5-6 godina. Nije isto studirati i učiti na Berkeleyu, prekrasnom, ali malom gradiću u Kaliforniji, ili New Yorku, centru svijeta, koji je pun dinamike, vibrirajuće energije - ja sam, primjerice, znao da

Tim više što su i najveći fizičari narušenje te simetrije uzimali kao gotovu činjenicu...?

Da. U teoriji, takozvanom 'standardnom modelu' koji su razvili Salam, Weinberg i Glashow, i koji objašnjava tri od četiri prirodne sile, istaknuto je da je simetrija lijevog i desnog narušena, i točka - nemojte pitati zašto! Činjenice u prirodi tako govore! A meni je to bilo kao da mi kažete da je Bog invalid - ja mogu povjerovati da je ljevoruk, ali da je invalid, to ne. Zato sam se pitao: kako bi se moglo desiti da je priroda simetrična a da to ipak ne vidimo?

A rješenje bi moglo ići u ovom smjeru: zamislimo okrugli stol sa mnogo gostiju, svatko može uzeti čašu koja mu je ili sa lijeve ili sa desne strane. Obično ne znaš koju bi uzeo, ali ako neka osoba koja dominira za stolom uzme čašu lijevo, obično svi onda uzmu čašu lijevo - to je kao da je simetrija bila prisutna, ali onda se spontano narušila, jednim činom, uzimanjem lijeve čaše. Svaki sistem teži nižem energetsom stanju, a u ovom bi slučaju više energije trebalo da

svatko uzme čašu koju hoće pa nastane svađa koja kome pripada nego da jednostavno svi slijede onoga koji je prvi posegao za lijevom. Tako bi se slikovito moglo opisati spontano narušenje simetrije, što je tema u kojoj smatram da sam napravio svoje najveće doprinose fizici.

Kakva je budućnost grane fizike kojom se bavite?

Kakva će biti uloga fizike visokih energija i elementarnih čestica koja je dugo vremena bila 'heroj znanosti' i koja je dovela do velikih znanstvenih i tehnoloških otkrića, nije lako odgovoriti. Kako trebamo sve veće strojeve i mnogo vremena i novca, pitanje je kojim će se tempom ona razvijati. Teorija je toliko napredovala da su joj nužni eksperimenti, a s LHC-om su konačno i mogući. LHC je velika nada da bi fizičari opet mogli biti heroji znanosti.

Kako vidite hrvatsko ulaganje u znanost iz inozemne perspektive?

U Hrvatskoj nije lako živjeti od znanosti jer su plaće još uvijek relativno male. Ono što karakterizira život fizičara, znanstvenika općenito, nije samo bogatstvo zemlje nego i to koliko zemlja ulaže u znanost. Primjerice, znanstvenici u Indiji su bolje plaćeni nego u Hrvatskoj, ne samo relativno nego i apsolutno, i to u zemlji koja je bar pet puta jeftinija za život. Fantastični razvoj Indije pokazuje da je razvoj tehnologije direktno povezan s razvojem znanosti - ne možete razviti tehnologiju bez znanosti, kupujući licence, uvijek ćete ostati na repu hranidbenog tehnološkog lanca. Od susjeda, uzeo bih primjer Slovenije gdje više od duplo postotka budžeta od nas ulažu u znanost i morali bismo se ugledati na njih.

želim tamo. Nisam se prijavljivao na velike i slavne fakultete nego sam otišao raditi doktorat na jedan manji fakultet u New Yorku. Dakle, svjesno sam otišao na mjesto koje je na jedan način bilo ispod nivoa, no meni je bilo važno da ima dvoje troje vrhunskih ljudi. Na mjestu na koje idete raditi doktorat važno je da bude barem par ljudi najvišeg nivoa, ne moraju biti svi ili većina. I bilo mi je drago da je konkurencija nešto manja pa se nisam morao toliko mučiti sa kompeticijom. Ta važna odluka ovisi i o osobnosti - ako ste dominantna ličnost, svugdje se osjećate sigurno i nemate straha, onda idite na najbolje mjesto na koje možete. Ako ste pak imalo senzibilna osoba koja se plaši velike kompeticije u kojoj su ljudi i pomalo loši jedan prema drugome, radije izaberite manje poznato, no ne mnogo manje kvalitetno mjesto na kojemu ćete imati važne ljude iz nekoliko predmeta i moći se 'mirmije' posvetiti predmetu svog interesa uz manje trošenja energije na međusobno nadmetanje.

Jesu li znanstvene teme dovoljno prisutne u našim medijima?

Teško mi je precizno odgovoriti na to pitanju jer ne živim dovoljno u Hrvatskoj. Ono što mogu reći je sljedeće: kada se govori o znanosti, prije ili poslije se govori i o znanstvenicima, i u tome vidim problem. Primjetio sam da u Hrvatskoj postoji jako mali broj poznatih znanstvenika koji su slavne medijske ličnosti, dok se gotovo ništa ne zna o mnogo većem broju izvanrednih hrvatskih znanstvenika koji su jednako doprinjeli, ako ne i više, razvoju svoje grane znanosti. Nije dobro da pojedini znanstvenici postaju medijske ličnosti i objašnjavaju cijeloj naciji 'kako stvari stoje'. To se obično dešava u zemljama u kojima nema dobre znanosti, što nije točno za Hrvatsku. Nadalje, to se događa ako situacija nije dovoljno demokratska - demokracija je krucijalna, demokratski duh koji se stvara u slobodnom razmišljanju i razumijevanju je nenadomjestiv. Ni tu već ne stojimo loše. Naposljetku, to se događa i ako nema dovoljno fondova, ako se radi o zemlji u koju se ne ulaže dovoljno, gdje nema novca za znanost ni dovoljno pisanja o znanosti, onda naravno da će neki pojedinci izaći kao jedini predstavnici znanosti. Mislim da je kod nas uglavnom na djelu ovo treće.

Često se govori o odljevu mozgova, Vi ističete potrebitost primanja stranih znanstvenika u Hrvatsku...?

Internacionalizacija znanosti je jako važna - ako u Hrvatskoj rade samo Hrvati, nema šanse da budeмо dobra zemlja u znanosti. Sve zemlje koje imaju dobru znanost su otvorene za strance, SAD je najbolji primjer. U nas svi govore o odljevu mozgova ne razumijevajući da se mozgovi mogu i 'doliti'. Ima izvrsnih stranaca, odličnih znanstvenika, koji bi rado došli u Hrvatsku, ne samo iz trećih zemalja, nego i iz zemalja u kojima je znanost razvijena i gdje je teže dobiti poziciju, kao što je Amerika, Italija i sl., i to je velika šansa Hrvatske. Zbog globalizacije i tehnologije, ljudi su spremniji raditi u sredinama koje su im dalje od doma, čak su spremni i da idu na manje plaće i u siromašnije zemlje zbog ljubavi prema profesiji, radije nego da ostave ono čime su se godinama bavili. Ako bi se meni pomoglo da imam malo više utjecaja, garantiram da bih mogao pomoći da u našu zemlju dođu briljantni mladi ljudi iz cijelog svijeta.

Ukoliko Vas sa splitskog Sveučilišta pozovu predavati, biste li došli?

Bih, rado. Bilo je nekih kontakata i do sada koji na žalost nisu realizirani i apsurd je što ja radim na institutu u Trstu koji je tri sata od Zagreba, a više sam pozivan u Tajvan, Ameriku, Kinu, Indiju, Europu, nego recimo u Zagreb ... Mislim da u Hrvatskoj generalno nije dovoljno

Kakvo obrazovanje zagovarate?

Obrazovanje čine i činjenice i razumijevanje činjenica. Lako je prenijeti činjenice, ali treba ih znati i interpretirati. Jedna od najvažnijih stvari u obrazovanju je razmišljanje. Vjerujem u znanje kao kontinuirani napor razumijevanja činjenica koje nudi svijet oko nas. Ne vjerujem u znanje kao prikupljanje velikog broja činjenica. Ono što treba napraviti da bismo zdravo živjeli je naučiti ignorirati suvišak informacija. To je u obrazovanju jako važno - svi znaju da je važno puno učiti. Ono što ljudi koji nam znanje prenose ne govore dovoljno je da je važno 'ne učiti kad učite' - to jest, stati i ići u dubinu onoga što pokušavate shvatiti. Uloga dobrog edukatora je i u tome da vam pokuša prepoznati tu delikatnu točku iz koje biste trebali krenuti u dubinu, umjesto u širinu.

napravljeno da pri vlastitim institucijama angažiramo što više ljudi, domaćih ili stranaca, koji su se iskazali u svom području. Kad bismo se više brinuli za taj segment, manje bismo se morali plašiti odljeva mozgova, jer će ukoliko stvorimo

življenja vani i baviti se onim što želite na najvišoj razini.

Ima li recepta za uspjeh u današnjoj kompetitivnoj znanosti?

Smatram da je ključna jedna prava, osobna, za svakoga drugačija

je te zaokupljaju, ali treba se znati i vratiti na njih. U kvantnoj revoluciji koja se odigrala prije stotinjak godina, veliki fizičari - Einstein, Heisenberg, Bohr i drugi - bili su potpuno različiti jedan od drugoga, dolazili su iz raznih zemalja, miljea, ali imali su jednu zajedničku crtu - spajali su igru, uživanje, rad i disciplinu. I mi, današnji znanstvenici se ne bavimo fizikom samo u uredu i na fakultetima, radimo i u kafiću, na plaži, u planinama... Mnogi ističu da treba puno raditi, ali nije istina da treba samo raditi, već se treba i igrati. Kao što nije istina ni da možeš bez puno rada. Ja ne vidim razliku između želje za znanjem i želje za životom, naša vrsta uživa spoznavati i to ne radimo samo iz pretpostavljene koristi koja iz tih spoznaja slijedi. Naravno, ne možeš se baviti nečim samo jer u tome uživaš nego trebaš u tome biti

Smatram da vrhunski znanstvenik treba biti i filozof, u smislu da pokušava razumjeti položaj svog specifičnog znanja u ukupnom ljudskom znanju. Fizičar Steven Weinberg je primjer vrhunskog znanstvenika koji konstantno pokušava graditi 'filozofsku' sliku svijeta na temelju vlastitih empirijskih dostignuća i izračuna. Upravo taj spoj računanja stvari koje se mogu eksperimentalno provjeriti i pokušaja da se to uklopi u širu sliku svijeta čini mi se kao kombinacija koja odlikuje pravog znanstvenika. Znanstvenici koji za mene nisu dovoljno ozbiljni su ljudi koji ili samo računaju ili samo odu u filozofiju; i u jedno i u drugo možeš 'zabrazditi' tako da izgubiš kontakt sa bitnim. Citirat ću Weinberga još jednom; on insistira da fizika mora biti 'prirodna filozofija' (natural philosophy).

Sa suradnicima i prijateljima (slijeva nadesno): Fabrizio Nesti, Univ. di Ferrara, Alejandra Melfo, Univ. de Los Andes, Ilja Dorsner, Sveučilište u Sarajevu

prave uvjete za rad uvijek biti ljudi koji se žele vratiti. Ukoliko se i ne vrate, treba napraviti sve da imate dobru vezu s njima jer moderna tehnologija to omogućava. Danas su veze globalne, pa nema nikakvih problema ako ste konstantno na vezi s tim 'mozgovima'.

Na koji način možete pomoći našim kvalitetnim studentima u međunarodnoj karijeri?

Preporukama - jako je važno da vas preporučí netko tko zna ljude. U svijetu globalne znanosti u kojem živimo, ja uzimam ljude koje mi drugi preporučuju i obratno. Bilo je briljantnih mladih ljudi koje sam poslao na razne strane smatrajući da je to puno bolje, iako sam tako gubio potencijalne mlade suradnike, ali smatram da je jako važno otići u inozemstvo, steći iskustvo

mjera između ogromne discipline s jedne, i slobode s druge strane - jedno bez drugoga ne ide. Kako biste bili maksimalno produktivni, u radu treba biti i zabave i igre. Treba znati 'pobjeći' - sportom, glazbom, zabavom, društvom - od stvari ko-

i dobar, trebaš imati određenog talenta i predispozicije, jer u mnogim stvarima koje volimo nismo toliko dobri.

Što biste mogli reći da držite najvažnijom crtom koje odlikuje kvalitetnog znanstvenika?

Traži li današnja timska suradnja u znanosti dodatnu disciplinu?

- Suradnja je jako važna, naći dobre suradnike je ključno za znanstveni uspjeh danas i pojedinac koji radi sam vrlo teško može uspjeti. Čak i najgenijalniji ljudi rade u suradnji. Prije sto godina znanstvenik je bio sam ili u maloj grupi od nekoliko ljudi. Zatim su došle grupe od 50-100 ljudi koje su tražile veliku disciplinu zbog složenosti međusobne komunikacije. No, danas se zbog informatičkog razvoja ponovo rađaju uvjeti da budemo slobodni, jer suradničke su grupe narasle do 2500 ljudi pa ste opet na neki način sami, odnosno komunicirate sa svojih par najbližih kolega. Naravno, to je činjenica samo u eksperimentalnoj fizici visokih energija - teoretičari i dan danas uglavnom rade u uskim kolaboracijama od dvije do četiri osobe. Ono što je praktički nestalo je osamljeni znanstvenik.

A kako znati da si na pravom putu?

Dok god ti činjenice govore da se ne varaš, treba slijediti svoj osjećaj, ne slijediti druge ljude, ne samo one vodeće znanstvenike koji diktiraju pravac, nego ni ostale uobičajene pravce istraživanja. Treba pokušati raditi na temama koje su ti bliže, koje te uistinu zanimaju, makar bile manje 'vruće'. U znanstvenoj mi je karijeri mnogo pomoglo što sam imao puno vjere u sebe - kad se zaljubim u nešto, ne odustajem. No za razliku od religiozne vjere, znanstvenik radi sve da tu svoju vjeru 'uništi', odnosno testira. Iako je znanost slična s religijom u vjeri, metodologija znanstvenika je potpuno drugačija i on testira tu svoju vjeru na sve moguće načine.

znanost

Split ugostio konferenciju o najvećem svjetskom znanstvenom eksperimentu

Piše:
IVICA PULJAK*

Konferencija „LHC Days in Split“ bavila se studiranjem fizikalnih procesa koji se događaju u sudarima protona u Velikom sudaraču hadrona (Large Hadron Collider, LHC) u Europskom centru za nuklearna istraživanja (CERN) u Ženevi. LHC sudara protone u želji da se ponovo rekonstruira stanje koje je vladalo u ranoj fazi nastajanja svemira, kada je svemir bio star oko milijuntnog dijela jednog milijuntnog dijela jedne sekunde. Ponovnim stvaranjem ovakvih uvjeta želi se saznati na koji način čestice dobijaju svoju masu, postoje li nove elementarne čestice, nove sile ili nove dimenzije u prirodi, zašto i gdje je nestala antimaterija, od čega se sastoji tamna tvar, itd.

Zasluge profesora Denegrija

Ovogodišnja je konferencija posebna iz dva glavna razloga. Prvi je to što je ovogodišnje izdanje konferencije posvećeno 50-toj godišnjici rada prof. dr. sc. Daniela Denegrija. Prof. Denegri jedan je od čelnika CMS (Compact Muon Solenoid) kolaboracije, koja je izgradila i sada upravlja CMS detektorom, jednim od dva najveća detektora na LHC-u. CMS kolaboracija danas broji više od 3000 znanstvenika s oko 200 institucija iz 40-tak zemalja iz cijelog svijeta. Početkom 1990-tih godina prof. Denegri je pomogao da se grupa znanstvenika sa Sveučilišta u Splitu priključi CMS kolaboraciji, tada tek u nastajanju. U godinama koje su uslijedile prof. Denegri je vodio grupu naših znanstvenika i još pomogao da se razviju u grupu koja sada može ravnopravno sudjelovati u ovom velikom eksperimentu. Posvećujući ovogodišnju konferenciju prof. Denegriju, znanstvenici iz Splita su se htjeli zahvaliti na njegovoj viziji te nesebičnoj i stalnoj pomoći, znajući da je istovremeno najveća zahvala na njegovom trudu upravo činjenica da je Sveučilište u Splitu stavljeno na kartu znanstveno relevantnih institucija u ovom području znanosti, što je i bila izvorna želja prof. Denegrija.

Diskusija o prvim rezultatima eksperimenata

Drugi razlog zašto je ovogodišnja konferencija posebna je zbog činjenice da se ove godine po prvi put prezentiraju i diskutiraju rezultati stvarni fizikalnih procesa koji nastaju u sudarima protona u LHC-u. LHC je započeo sa stabil-

Od 4. do 9. listopada ove godine, u organizaciji Sveučilišta u Splitu (Fakultet elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje i Prirodoslovno-matematički fakultet), u prostorima Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Palači Milesi, održala se međunarodna konferencija „LHC Days in Split“. Bila je to osma u nizu već tradicionalnih konferencija, koje se od 1996. godine održavaju svake dvije godine. Osnovni cilj konferencije je, pored prezentacije najnovijih rezultata LHC-a te diskusije i druženja znanstvenika, pojačavanje sudjelovanja hrvatskih znanstvenika u ovom globalnom svjetskom projektu. Ove godine je konferencija okupila oko 90-tak znanstvenika iz cijelog svijeta, a među njima oko 20-tak hrvatskih znanstvenika i studenata. Održavanje konferencije financijski su pomogli Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Sveučilište u Splitu, PMF – Split, FESB – Split, Grad Split, Splitsko-dalmatinska županija, Institut Ruđer Bošković i IT Sistemi, Jadrolinija i T-Com.

Daniel Denegri

nim radom krajem prošle godine te je vrlo brzo dostigao najvišu do sada postignutu energiju od 7 tera elektron-volti (TeV) u centru mase sudara protona. Od početka rada intenzitet snopova protona

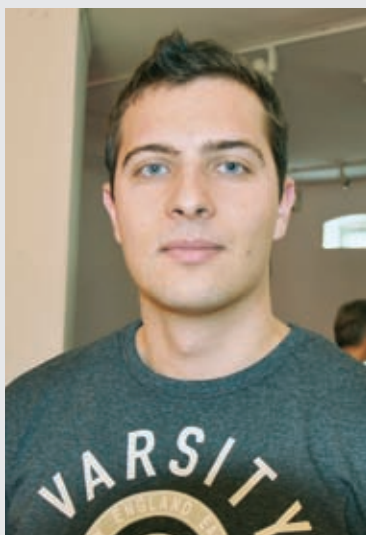
se neprekidno povećavao te se od samog početka povećao više od 10 000 puta. Na konferenciji je prezentiran rad samog akceleratora te funkcioniranje i prvi rezultati četiri detektora na LHC-u, dva

detektora opće namjene, ATLAS i CMS, kao i dvaju manjih specijaliziranih detektora, ALICE za fiziku teških iona i LHCb za fiziku B-mezona. Generalni zaključak svih prezentacija ukazuje na činjenicu da i akcelerator i detektori funkcioniraju izuzetno dobro, čak i iznad početnih očekivanja, i to u svim aspektima. U sudarima protona događa se pretvorba energije protona u masu preko poznate Einsteinove relacije $E=mc^2$, a masa koja nastaje manifestira se kroz veliki broj čestica koje se šire prostorom; njihovim mjerenjem može se precizno rekonstruirati što se dogodilo u samom sudaru protona, a slični sudari su se dogodili u prvim trenucima stvaranja svemira. Tek kada budemo sigurni da detektori pouzdano funkcioniraju, bit ćemo u mogućnosti s priličnom pouzdanošću istraživati nove fenomene, kada energija i intenzitet snopova postignu uvjete koji se do sada nisu nikada proučavali.

Važan doprinos hrvatskih znanstvenika

Na konferenciji su prikazani rezultati rekonstrukcije elektrona, te mjerenje nastajanja i raspada tzv. Z i W bozona, na kojima su sudjelovali i znanstvenici iz Splita: Marko Kovač, Damir Lelas, Jelena Luetić, Roko Pleština i Ivica Puljak.

Marko Kovač je student fizike na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Splitu. Upravo je završio izradu diplomskog rada pod naslovom „Mjerenje udarnog presjeka za proizvodnju W bozona u sudarima protona u Velikom sudaraču hadrona u CERN-u“, kojeg je izradio u sklopu boravka u ljetnom studentskom programu na CERN-u, financiranog od strane CERN-a. Mjerenje udarnog presjeka za proizvodnju W bozona u LHC-u važno je za provjeru svojstava detektora, jer se radi o poznatom fizikalnom procesu unutar Standardnog Modela elementarnih čestica i njihovih inte-

Marko Kovač

rakcija. Precizno mjerenje ovog procesa pokazuju da detektori izvrsno funkcioniraju i da se mogu pouzdano koristiti za studiranje nepoznatih fizikalnih procesa. U okviru rada na diplomskom zadatku kolega Marko Kovač je sudjelovao i na školi fizike elementarnih čestica u Sarajevu, kao i na radionici za detektore u Ljubljani. Kolega Kovač je izrazio želju nastaviti svoju karijeru u fizici elementarnih čestica, radeći doktorat unutar grupe iz Splita, a kao najboljem studentu PMF-a i dobitniku više nagrada za uspjeh na studiju nadamo se da će mu se ta želja i ostvariti.

Kolega Roko Pleština je znanstveni novak na FESB-u, a upisao je doktorat na jednoj od najprestižnijih europskih znanstvenih institucija, Ecole Polytechnique u Palaiseau, Francuska, gdje provodi dio godine radeći na izradi doktorske teze. Premda ćemo za najvažnije fizikalne ciljeve morati pričekati sljedeću godinu, u pojedinim specifičnim fizikalnim procesima LHC je već postigao rezultate koji nadilaze sve dosadašnje slične eksperimente, a možda najzanimljivije dosadašnje rezultate predstavio je dr. sc. Vuko Brigljević s Instituta Ruđer Bošković iz Zagreba, u ime CMS kolaboracije. Dr. sc. Nikola Godinović s FESB-a je predstavio najnovije rezultate mjerenje visoko-energijskog gama zračenja MAGIC teleskopima, koji su instalirani na otoku La Palma (dio Kanarskog otočja na zapadnoj obali Afrike). Budućnost istraživanja u astročestičnoj fizici, s naglaskom na razvoj tehnologije fotodetektora predstavio je prof. dr. sc. Daniel Ferenc sa Sveučilišta u Davisu, SAD. Prof. Ferenc je stipendist Nacionalne zaklade za znanost, visoko školstvo i tehnološki razvoj Republike Hrvatske, koja financira njegov jednogodišnji znanstveni boravak u Hrvatskoj (8 mjeseci na FESB-u i 4 mjeseca na Odjelu za fiziku Sveučilišta u Rijeci), u okviru kojega će raditi sa grupom znanstvenika na MAGIC eksperimentu, kao i na razvoju nove generacije fotodetektora. Na kraju posebne sekcije o astročestičnoj fizici i kozmologiji, dr. sc. Dijana Dominis Prester iz Rijeke je održala vrlo zanimljivo predavanje o traženju planeta izvan Sunčevog sustava. Završno predavanje o vizijama razvoja teorijske fizike održao je prof. dr. sc. Goran Senjanović iz Međunarodnog centra za teorijsku fiziku (ICTP) iz Trsta, koji je dao svoje viđenje stanja u teorijskoj fizici danas te predložio smjerove istraživanja na LHC-u, ohrabrujući svoje kolege eksperimentalne fizičare za studiranje realističnih teorija koje proširuju naše spoznaje na samoj granici postojećeg znanja.

* prof. dr. sc., FESB

Neraskidiva veza umijeća brodogradnje i ribarenja

Piše:
ROKO MARKOVINA*

Pisana riječ uobličena u knjigu, pogotovo sveučilišni udžbenik, iznimno je bogatstvo koje ostavljamo budućim naraštajima... A onaj tko piše takvu knjigu, razastire pred drugim svoje znanje i mnijenje kako o samom sebi, tako i o svom položaju spram svijeta koji ga okružuje, ali, isto tako i svoj stav prema onome o čemu je pisano – i o onomu kome je upućeno. I u tome je, posebno, velika odgovornost autora ovakve knjige. Danas je pred nama knjiga, „Ribarski brod i luka“ – autora, naših uvaženih kolega, prof.dr.sc.Perice Cetinića i prof.dr.sc. Alena Solde, sveučilišni udžbenik koji se u Hrvatskoj već dugo čeka.

Prof. dr.sc.Perica Cetinić i prof. dr.sc. Alen Soldo, nisu „ex cathedra“ profesori, već profesori koji su najprije prošli sve potrebite strukovne i znanstvene faze u Océanografskom institutu, da bi došli do zvanja sveučilišnih profesora, a svojim se stručnim i znanstvenim tekstovima javljali u više stručnih i znanstvenih značajnih časopisa, imali su i dovoljno hrabrosti, ljubavi, ali i dovoljno mudrosti i dovoljno znanja objaviti sve ono što su godinama izučavali, u praksi primjenjivali, raspravljali, upućivali, razmišljali i podučavali te sve to podariti upravo studentima i kolegama Sveučilišta svoga grada. Pri svemu tome autori su duboko svjesni uzajamne sprege broda i ribarenja i stoga je posebno vrijedno što su se umjetnost stvaranja broda i umjetnost ribarenja u ovoj knjizi konačno našli zajedno, jer oni su neodvojivi u svojoj biti.

Krug života i smrti broda

Ritam života u brodu se ogleda u tomu što se brod uvijek smatrao, a i danas smatra članom obitelji njegovog vlasnika, članom koji zarađuje - tj. donosi dobit, koji pomaže u svakodnevnom održavanju života te, stoga, ima i značajno mjesto u obiteljskom poretku. U njegovoj konstrukciji i formi jasno se primjećuju sve zakonitosti tog ritma. Brod, kao jedino plovilo koje u službi prolazi kroz dva medija i mora uspostaviti ravnotežu između sile vode i sile zraka. Sila vode – po kojoj plovi, brani ga, kojeg li paradoksa, od nje same (bubrenjem drva i stvaranjem nepropusnosti platice njegove oplata), a sila zraka – tj. vjetar u jedra, želeći ga udaljiti od cilja - cilju ga, zapravo i dovodi. A vješte su i harne ruke naših pređa, kroz tisućljeća, iz kaosa gradiva, dijelova, spojnih sredstava i svega inoga što tvori brod, znali načiniti kozmos oblika, kojega su dotjerali gotovo do savršenstva.

Koncem rujna promoviran je sveučilišni udžbenik „Ribarski brod i luka – tehnologija iskorištavanja“, Perice Cetinića i Alena Solde, tiskan u Pomorskoj biblioteci Književnog kruga Split. Tekst glavnog promotora, prof.dr.sc. Roka Markovine donosimo u nešto skraćenom obliku

Ritam smrti u brodu se ogleda, pak, žrtvenim ritualom spaljivanja broda koji označava njegov pogreb, danas zadržan još samo u ribarskoj Komiži, ali istovremeno znači i pokretačku silu preporoda, centripetalnu silu zajedništva raspršene ljudske zajednice, sve dok ne postane pepelom... dakle, zemljom. I tako se upravo na primjeru broda zatvara se taj prirodni krug neuništivosti materije... kojeg je, još u antičkom vremenu, spoznao Platon govoreći: „Smrt je zemlji vodom postati, smrt je vodi zrakom postati, smrt je zraku vatrom postati

ribarskog broda i ribarske luke“ i, dijelom, kolegija „Općenito o brodu“, na visokom učilištu studija «Morsko ribarstvo» pri Sveučilišnom studijskom centru za studije mora Sveučilišta u Splitu. Knjiga je sastavljena od dva dijela i 14 poglavlja: tehnologije iskorištavanja ribarskog broda (8 poglavlja) i tehnologije iskorištavanja ribarske luke (šest poglavlja)

Prvi dio koji govori o ribarskom brodu sadrži osam poglavlja. Prvo se od njih odnosi na morsko ribarstvo u svijetu i kod nas općenito, a ostala na ribarski brod: na temelj-

skoj luci i sredstvima za njen rad, o kretanju i posluživanju brodova u ribarskoj luci, o propusnosti ribarske luke, te o planiranju i izboru lokacije ribarske luke.

O cjelokupnoj toj problematici do sada kod nas nije bilo gotovo nikakve stručne literature i ovom će se knjigom ta praznina popuniti, makar da se, s obzirom na širinu teme, koja se odnosi, kako na iskorištavanje ribarskog broda, tako i ribarske luke, još uvijek nisu iscrpila sva saznanja. Kako je u pregledu literature prezentirano, nešto slične literature postoji na

nima pravilnog iskorištavanja suvremenih ribarskih brodova, kako na Jadranu tako i na inim svjetskim morima te ribarskih luka koje primaju i poslužuju ribarske brodove, u kojima se ulov iskrava, čuva od kvarenja, doraduje, eventualno prerađuje, stavlja u promet i upućuje prema različitim korisnicima. Knjiga će korisno poslužiti i svima onima koji se na bilo koji način bave morskim ribarstvom. Ovo posebice stoga što se, posljednjih godina, čak i uz velike probleme ribarska flota sve više obnavlja, a obnavljanje ribarske flote povlači za sobom i suvremeno oblikovanje, osnivanje i obnavljanje ribarskih luka, koje će tu flotu na korektan način posluživati, a sve u svrhu postizanja najboljih eksploatacijskih rezultata, sukladno zahtjevima današnjeg probirljivog tržišta. Naime, zna se da je svugdje u svijetu ribarska industrija stalno izložena velikim dinamičkim promjenama, kako u smislu osobitosti ribolovne flote, alata i opreme koji se koriste u ribolovnim operacijama, tako i količine i kvalitete ulova ribe. S druge strane, iznimno je važno pozorno planirati razvitak i iskorištavanje ribarskih luka na hrvatskim otocima i priobalju, jer bi, u protivnom, moglo doći do značajnog zaostajanja u razvitku cjelokupne ribarske industrije, koja se na ovim prostorima broji tisućama godina. A planiranje izgradnje i razvoja, kako ribarskih luka, tako i ribarskog broda mora se izvoditi koordinirano s cjelokupnom državnom strategijom razvitka i ribarske industrije i brodogradnje, s obzirom da bi ribarska luka trebala biti tek samo jedan, ali sastavni dio opće državne strategije razvitka ribarske industrije i svekolikog hrvatskog gospodarstva. U svemu tome ovaj će udžbenik poslužiti za razumijevanje svekolike problematike i biti od značajne pomoći, posebice što je napisan pomnivo, selektivno, stručno, analitički, dosljedno, s poštivanjem struke, ali i najiskrenijim pozivom za shvaćanje ozbiljnosti današnjeg teškog trenutka, kako za ribarstvo tako i za brodogradnju i shvaćam ga kao poziv na borbu za njegovo prevladavanje.

Stoga knjigu svesrdno preporučujem, uvjeren da će obogatiti našu sveučilišnu udžbeničku građu i značajno pomoći, ponajprije studentima u svladavanju ovog važnog gradiva, ali isto tako i svima ostalima kojima je brod, pogotovo ribarski brod, na srcu i na uporabi.

***prof. dr. sc., voditelj Katedre za brodogradnju na Fakultetu elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Splitu**

Perica Cetinić

Alen Soldo

ne podatke o njegovu iskorištavanju, značajke, opremu i uređaje, očuvanje i preradu ulova, oblike i sustave iskorištavanja te na značajke najvažnijih tipova ribarskog broda.

U šest poglavlja drugoga dijela koje govori o tehnologiji iskorištavanja ribarske luke, raspravlja se o: temeljnim podacima o ribarskim lukama, objektima ribarske luke, posluživanju broda i tereta u ribar-

Što udžbenik sadrži i kome je upućen

Ova knjiga pokriva tematiku kolegija „Tehnologija iskorištavanja

sveučilišni zbor

Glas duše koji se daleko čuje

PIŠE:
VJEKO PERIŠIĆ

Mješoviti pjevački zbor Sveučilišta u Splitu „Vox Animae“ sudjelovao je na 43. susretu hrvatskih pjevačkih zborova koji se 2. i 3. listopada održao u Novigradu u organizaciji Hrvatskog sabora kulture. Između 16 najboljih hrvatskih pjevačkih zborova izabranih na županijskim smotrama i samostalnim koncertima (nastupili su zborovi iz Belišća, Bjelovara, Čakovca, Karlovca, Križevaca, Petrinje, Rijeke, Splita, Tuhelja, Šibenika, Osijeka, Koprivnice, Varaždina, Zadra, Velike Gorice te Pule s ukupno 800 pjevača), stručno povjerenstvo dodijelilo je **Prvu nagradu** Hrvatskog sabora kulture Mješovitom pjevačkom zboru Sveučilišta u Splitu „Vox Animae“ kao najuspješnijem pjevačkom zboru 43. susreta hrvatskih pjevačkih zborova! Za Universitas razgovaramo s voditeljem zbora, maestrom Tomislavom Veršićem.

Maestro, čestitamo na vrhunskom rezultatu! Kakav je osjećaj biti proglašen najboljim zborom na državnom zbornom natjecanju?

Bio sam zadovoljan kako smo otpjevali, ali smo dan prije na prvom natjecateljskom koncertu slušali odlične izvedbe zborova iz Šibenika, Rijeke, Belišća, Osijeka i Čakovca pa sam se tek potajno nadao trećem, ili manje, drugom mjestu... I kad vas spiker pročita zadnje, kao pobjednike, a tome se nikako niste nadali, onda stane dah, a još ljepše je bilo saznati u razgovoru s članovima ocjenjivačkog suda nakon proglašenja da dvojbe oko izbora pobjednika nije bilo. Koplja su se lomila oko drugo i trećeplasiranog zbora.

Mješoviti zbor Sveučilišta u Splitu „Vox Animae“ počeo je s radom prije tri godine. Možete li nam opisati taj proces? Tko je pokrenuo inicijativu za osnivanje zbora Sveučilišta u Splitu,

Maestro Tomislav Veršić: „Postojimo svega tri godine, a uspjesi dolaze, i to strelovito. Optimist sam pa vjerujem da ćemo i daljnjim radom pokazati da nas je vrijedno ozbiljnije shvatiti i pratiti. Planovi su biti izdržljiv, strpljivo i temeljito raditi, zaslužiti svoje mjesto u našoj sredini, postići stabilnost i prepoznatljivost, trajati, i vremenom ići sve dalje i sve više“

Tomislav Veršić

kako su izgledali sami počeci, kakva su bila Vaša očekivanja?

Inicijativu je pokrenuo prof. Miljenko Grgić, tadašnji dekan UMAS-a, početkom akademске godine 2007. Senat Sveučilišta je prihvatio ideju i uz podršku i razumijevanje tajnika gospodina Josipa Alajbega i rektora prof. Ivana Pavića evo prve tri godine uživamo u kvalitetnoj zbornoj glazbi, dalje stvaramo kvalitetan zbor upornim i predanim radom, obogaćujemo našu sredinu sve kvalitetnijim izvedbama (godišnje barem tri samostalna koncerta u našem gradu) i borimo se sa svim

nedaćama koje prate tranzicijsko društvo u recesiji.

Kako pronalazite kvalitetne pjevače, kako ih motivirate na ostatak u zboru i na koje probleme pritom nailazite? Kakav je, općenito, interes za zbornsko pjevanje u gradu Splitu?

Prve koncerte, nakon tri mjeseca rada, zbor je imao o Božiću 2007. g. Tada je brojio osamnaest pjevača. Prvi sastav su činili i neki od pjevača kvalitetnog komornog zbora „Modo diverso“ koji je upravo u proljeće 2007. godine prestao s radom, i neki pjevači koji su pjevali sa mnom u zboru „Asphalatos“ i Sveti Roko pa je zbor zbog iskustva i kvalitete tih pjevača mogao u vrlo kratkom roku davati koncerte. Od osnutka u listopadu 2007. g. povremeno objavljujemo audicije na lokalnim radio i TV postajama, plakatima po fakultetima, našoj web stranici, facebooku, ali odaziv je upravo katastrofalan što jasno govori o interesu za zbornsko pjevanje među studentima i općenito u našem gradu. Članovi najčešće dolaze putem poznanstva pjevača. Mnogi pokušaju i odustanu, ali malo pomalo sastav postaje brojniji i kvalitetniji. Budući da vodim Mješoviti zbor IV. gimnazije „Marko Marulić“, one odgovorne lijepog glasa koji brzo uče i imaju vremena za probe pokušavam pridobiti za pjevanje u Sveučilišnom zboru.

Repertoar zbora vrlo je raznolik. Kojim se kriterijima koristite pri sastavljanju repertoara?

Prvi kriterij je kvaliteta glazbenog djela. Trudim se tematski širiti program u tri pravca: duhovna, svjetovna i folklorna glazba, stilski: od gregorijanskih napjeva do glazbe 21. stoljeća stavljajući na program hrvatske i strane autore. Nastojim da skladbe pjevačima budu ili postanu drage, ali ujedno da budu izazov na području tehnike pjevanja, interpretacije i zbornskog zvuka.

Je li broj članova ansambla definiran ili ste još u potrazi za kvalitetnim pjevačima? Tko se može uključiti u rad zbora te na koji način? Koliko često imate audicije?

Zbor trenutačno broji 25 pjevača. Mislimo ostati komorni zbor od oko trideset pjevača. Svakom studentu i svim mladim ljudima kojima je zbornska glazba izazov i ljubav vrata su otvorena. Zainteresirane molimo da se jave na mobitel 098 603 812 ili ponedjeljkom i četvrtkom da nam se pridruže u 20 h u Glagoljaškoj 7 (Župa svetoga Roka) na probi.

Kakvi su planovi za daljnji rad zbora? Nadate li se da će Vam ovaj uspjeh otvoriti i neke druge mogućnosti, da će biti lakše doći do financijske potpore i vlastitog prostora za rad?

Istina, svoj prostor nemamo, posuđena su nam dva termina u Župi svetoga Roka i na tome smo jako zahvalni župljanima i don Ivanu Grubišiću koji su nam bez ikakve ograde izašli u susret i mirno nas „trpe“. Posuđuju nam i instrument za rad svoga zbora. Istina, naš zbor jedini na Državnom natjecanju (19 zborova) nije imao svoja svečana odijela za nastup. Međutim, plaćen nam je prijevoz za natjecanje 2009. g. kad smo osvojili treće mjesto. Uspjeli smo skupiti oko 50 tisuća kuna za Međunarodno natjecanje zborova u travnju ove godine u Bratislavi gdje smo osvojili dvije srebrne plakete. Plaćen nam je prijevoz za ovogodišnje Državno natjecanje, eto ja dobivam honorar. Za sve smo zahvalni Sveučilištu, Gradu, Županiji, Nadbiskupiji, nekim, istina malobrojnima sponzorima i gospođi Mladenki Razmilić koja nam je svojom dobrotom besplatni knjižagovoda. Svaki projekt zbora financijski pomažu i sami pjevači plaćanjem mjesečne članarine i snošenjem dijela troškova prijevoza, smještaja i hrane na svakom putovanju zbora. Nadalje, mi pjevamo i spremni smo pjevati na svečanostima, proslavama i promocijama radi financiranja našega zbora, ali nas za sad vrlo rijetko zovu. Postojimo svega tri godine, a uspjesi dolaze, i to strelovito. Optimist sam pa vjerujem da ćemo i daljnjim radom pokazati da nas je vrijedno ozbiljnije shvatiti i pratiti. Planovi su biti izdržljiv, strpljivo i temeljito raditi, zaslužiti svoje mjesto u našoj sredini, postići stabilnost i prepoznatljivost, trajati, i vremenom ići sve dalje i sve više.

Kome pripada splitska baština?

PIŠE:
SAGITA MIRJAM SUNARA*

Grad je živ, a razvoj neminovan, pače nužan, no treba ga strateški dobro osmisliti, imajući na umu da svaka povijesna sredina može apsorbirati samo određenu količinu promjena, a da ne izgubi svoju autentičnost, svoj duh i osjećaj mjesta, svoje mjesto u kolektivnoj memoriji. Dužni smo razmišljati o onima koji dolaze iza nas, onima kojima ćemo Grad predati u nasljeđe. Sve što u gradu radimo treba povećati njegovu vrijednost, oplemeniti ga, a ne osiromašiti. To se zove održivi razvoj. Treba čuvati za buduće generacije, ali ne ignorirati potrebe onih koji sada žive. To se zove održivo očuvanje.

Goran Nikšić (Služba za staru gradsku jezgru Grada Splita) i Anči Leburić (Filozofski fakultet u Splitu), moderatori javne rasprave o Planu upravljanja.

Usklopu javne rasprave o Planu upravljanja povijesnom jezgrom grada Splita i podrumima Dio-klecijanove palače, Odsjek za staru gradsku jezgru i Služba za kulturu Grada od sredine srpnja organiziraju tematske okrugle stolove. Iako se u svakom službenom pozivu ističe da je Plan upravljanja dokument od velikog značaja za budućnost splitske baštine, interes za ovu temu zabrinjavajuće je malen. Na okruglom stolu o kulturi, primjerice, pojavili su se samo predstavnici dviju muzejskih ustanova: Muzeja grada Splita, koji je bio domaćin ovom intimnom skupu, i Galerije umjetnina. (A volimo se hvaliti da je Split grad-muzej!) Poražavajuće zvuči podatak da se pozivu na raspravu o edukaciji i znanosti s cijelog splitskog Sveučilišta odazvalo tek nekoliko nastavnika Građevinsko-arhitektonskog fakulteta i Umjetničke akademije. Čini se da priča o povezivanju znanstvenoistraživačkog sektora i gospodarstva ipak ostaje samo priča. Sveučilište propušta priliku za izgradnju partnerskog odnosa s Gradom kroz projekte aktivacije njegovog najvažnijeg resursa: povijesne jezgre. Na kraju, treba se zapitati što u ovoj javnoj raspravi kaže splitska javnost. Odgovor je: gotovo ništa. Cjelokupni sadržaj Plana upravljanja nalazi se na web stranici Grada Splita, a uz njega i e-mail adresa na koju građani mogu poslati svoja pitanja i primjedbe. U elektronski sandučić Odsjeka za staru gradsku jezgru do danas nije stigla niti jedna jedina poruka.

Promišljanje budućnosti baštine težak je zadatak, jer ima mnogo perspektiva iz kojih se ova tema može sagledavati. Jedno me pitanje osobito zaokuplja: kako pomiriti želju za očuvanjem autentičnosti i apetite galopirajućeg razvoja? Nemam pretenzija donositi konačne zaključke, tek ponuditi novo gledište na problem koji je i u svijetu u ovom trenutku vrlo aktualan. Nadam se da će to potaknuti širu i stručnu javnost na preispitivanje dosadašnje prakse i njezino usavršavanje, ako se to ocijeni potrebnim.

Mi smo oni za koje se baština čuvala

Statistika je neumoljiva: do 2050. godine na Zemlji će živjeti preko 9 milijardi ljudi. Populacija raste, a raste i potreba za životnim prostorom, što za 'čuvare' graditeljske baštine predstavlja golemi izazov.

Povijesna jezgra Splita paradigma je spontanog, neplanskog urbanizma. Grad se razvio unutar

zidova rimske palače. Tijekom sedamnaest stoljeća njegovi su stanovnici mijenjali i prilagođavali prostor svojim potrebama, a svako je razdoblje ostavilo materijalni trag. Osim obnove postojećih građevina, posljednjih nekoliko desetljeća u jezgri gotovo da nema građevinskih aktivnosti. Mi se trudimo ne ostaviti traga; kako bismo sačuvali njezinu autentičnost, pokušavamo je zamrznuti u vremenu. Ne dopuštamo da beton i aluminijska bravarija progutaju 'Mediteran kakav je nekad bio'. Taj Mediteran, međutim, manje je geografska odrednica, a više evokacija prošlosti. Pošteno je zapitati se čiju nostalgiju (romantičnu!) viziju grada čuvamo te pripada li ona svim njegovim građanima.

U novoosnovanom splitskom centru Cvito Fisković zagrebačkog Instituta za povijest umjetnosti nedavno je održano zanimljivo predavanje o očuvanju i prezentaciji baštine kroz ekomuzeje. Profesor

Ameswar Galla na kraju izlaganja spomenuo je Komižu kao primjer sredine koja polako gubi svoj identitet. U komižskoj se luci, kaže, umjesto u svijetu jedinstvenih falkuša danas ljuljuškaju tipske plastične brodice, no meni, kao osobi rođenoj u osamdesetima, ovo izgleda savršeno prihvatljivo. Ti brodići jesu dio mog života, moja najranija sjećanja. Koliko davno seže taj Mediteran koji zazivamo s turističkih plakata? Ta prije falkuše su postojale i druge lađe!

Bez sumnje, graditeljska baština pridonosi razvijanju osjećaja identiteta i prepoznatljivosti u lokalnoj zajednici: mjesto *osjećamo* i *prepoznajemo* u rasteru ulica i stilskim obilježjima kuća. "Građevine su glavni katalizatori kolektivnog povijesnog identiteta, jer se doimaju svojstvenima svojem okolišu i nadživljavaju većinu drugih relikvija," piše David Lowenthal u knjizi *Prošlost je strana zemlja* iz 1985. godine. Za sto godina naši će prauunci u

betonskim nadogradnjama srednjovjekovnih kuća vidjeti svoj Mediteran.

Potreba održivog očuvanja

Za sto će godina stanovnici Dresdena u novom mostu preko Elbe prepoznavati svoju baštinu i iščitavati svoju povijest. Ističem Dresden kao primjer grada u kojemu su stanovnici opredijelili za promjene i svoje suvremene potrebe nadredili želji za očuvanjem zaštićenog kulturnog krajolika, podržavši na referendumu odluku o gradnji četverotračnog mosta u neposrednoj blizini grada. Ova je odluka dovela do brisanja Dresdena i doline Elbe s UNESCO-ove Liste svjetske baštine, ali je, s druge strane, riješila dugogodišnji prometni problem. Dresden manjih razmjera događa se u našoj neposrednoj blizini. Govorim, dakako, o prometnom mostu koji će preko Trogirskog kanala povezati otok Či-ovo s obalom i zauvijek izmijeniti

vizuru grada.

"Valja nama preko rijeke", ali prije toga treba pažljivo odvagnuti koristi i gubitke. Grad je živ, a razvoj neminovan, pače nužan, no treba ga strateški dobro promisliti (osmisliti!), imajući na umu da svaka povijesna sredina može apsorbirati samo određenu količinu promjena, a da ne izgubi svoju autentičnost, svoj duh i osjećaj mjesta, svoje mjesto u kolektivnoj memoriji. Dužni smo razmišljati o onima koji dolaze iza nas, onima kojima ćemo Grad predati u nasljeđe. Sve što u gradu radimo treba povećati njegovu vrijednost, oplemeniti ga a ne osiromašiti. To se zove održivi razvoj. Treba čuvati za buduće generacije, ali ne ignorirati potrebe onih koji sada žive. To se zove održivo očuvanje. Između ove dvije strane treba pronaći ravnotežu; jedno ne smije biti podređeno drugom. Da bismo sačuvali, trebamo pametno mije-njati.

U očuvanju baštine društvo nam mora biti partner, ne prijetnja. Ne čuvamo ljudima *usprkos*, već za njih i s njima. Nameće se pitanje: kako izgraditi partnerski odnos sa zajednicom? Držim da je edukacija jedini način. Ljude ne treba tući po prstima, javno ih prozivati i dijeliti im zabrane, već od malih nogu počuvati o vrijednosti i primjerenom gospodarenju baštinom. Grad pripada svima nama, to ne smijemo zaboraviti. Činjenicu da su se građani Splita oglušili na poziv na javnu raspravu o povijesnoj jezgri vidim kao veliki problem. Ako društvo ne vidi interes u prostoru u kojem ostvaruje svoj život, odnosno ako svojim životnim prostorom smatra isključivo svoj stan ili kuću, trebamo se zapitati zašto uopće čuvamo.

***viša asistentica na Odsjeku za konzervaciju-restauraciju UMAS-a**

Uloga Sveučilišta u upravljanju (splitskom) kulturnom baštinom

Posljednje poglavlje Plana upravljanja gradskom jezgrom Splita je akcijski plan. Radi se, zapravo, o otvorenom pozivu na suradnju na projektima i aktivnostima koje Grad prepoznaje kao prioritetne i značajne. Sveučilište bi u ovome trebalo vidjeti svoju šansu da postane generator novih vrijednosti u gradu i zamašnjak njegovog razvoja. Naposljetku, tako bi osiguralo budućnost svojim studentima i zaustavilo odljev mozgova.

Dobar primjer ovakve suradnje bio je angažman studenata konzervacije-restauracije na projektu obnove i sanacije Peristila. Istina, studenti su bili angažirani od strane Hrvatskog restauratorskog zavoda, i to najvećim dijelom zato što je tadašnji voditelj projekta, Marin Barišić, predavao na Umjetničkoj akademiji. Ipak, činjenica je da ih je većina nakon

stjecanja diplome nastavila raditi na Peristilu, jednom od najvećih i najskupljih gradskih projekata u kulturi. Ovakvi primjeri ne bi smjeli biti ekscesi, već dio strateškoga plana Grada i Sveučilišta. Očigledno je da Grad, kao (n) Sveučilište, još nema jasnu viziju razvoja. No, umjesto da čekamo da nam troma gradska administracija pokuca na vrata, možemo preuzeti inicijativu te ponuditi svoje ideje i projekte za gradsku jezgru. Ovo se ne tiče samo arhitekata i restauratora, već svih sastavnica Sveučilišta. Ta naš bi interes trebao sezati dalje od fizičke prisutnosti u jezgri! Pokažimo što se može učiniti, postanimo *think-tank* u službi Grada! U protivnom, Split sa svojih dvadeset tisuća studenata i impresivnim znanstveno-stručnim kadrom ostaje samo formalno sveučilišni grad.

Krenula sveučilišna Tribina četvrtkom u 19 na Kampusu

JEDNO UPOZORENJE IZ SAD-a: EPIDEMIJA PRETILOSTI

ODRŽANO 30. RUJNA NA SVEUČILIŠNOJ TRIBINI

Najslabija karika hrvatske demokracije još uvijek je kritička javnost. Bitna se pitanja prešućuju, strančarski reduciraju i prepariraju radi medijskog senzacionalizma. Vrsne se knjige promoviraju poluprivatno, kompetentni su pred kamerama najrjeđe.

U takvim okolnostima pokrećemo sveučilišnu Tribinu četvrtkom u 19 koja će njegovati kulturu višeglasja i dijaloga, promovirajući kriterije i vrijednosti primjerene gradu s 2000 godina urbane tradicije, dakle, najviše, svjetske kriterije i vrijednosti.

Želimo izići u susret potrebama brojne splitske inteligencije, mladima pomoći kako bi iz zagušujuće množine informacija lakše naučili kritički odabirati ono vrijedno, u široj društvenoj zajednici promovirati osnovne akademske vrijednosti, a akademsku zajednicu senzibilizirati za bitne društvene potrebe.

ANTHONY ROBBINS, profesor javnog zdravstva na Sveučilištu Tufts u Bostonu, održao je predavanje pod tim naslovom sa sljedećom glavnom tezom: prva država koja je stekla iskustvo s epidemijom pretilosti su SAD. Na tom iskustvu moguće je učiti samo ako shvatimo razloge epidemije. Industrijom hrane danas dominira samo nekoliko korporacija koje imaju sve, od malih farmi do veleprodajnih centara obrade hrane. Oglašavaju je veoma agresivno i uspješno jer je njihova hrana jeftina i ukusna i jer ju je lako pripremiti, pa radi svojih profita tjeraju građane da jedu puno više nego što treba, a rezultat je pretilost. Ovo protudruštveno ponašanje industrije hrane danas se širi globalno. I sve dok industrija hrane preplavljuje tržište količinama opasnim za zdravlje, nije do-

voljno educirati stanovništvo. Premda Amerikanci poznaju sve opasnosti debljanja, od osamdesetih do danas broj se pretilih popeo na čak 30 posto !?! Stoga glavne napore protiv pretilosti, po uzoru na kampanje protiv pušenja, treba usmjeriti na kontrolu ponašanja velikih korporacija u industriji hrane, a ne na navike stanovništva.

Biografska napomena:

Prof. dr. sc. **Anthony Robbins**, dr. med., predaje javno zdravstvo na Medicinskom fakultetu Sveučilišta Tufts i suurednik je *Journal of Public Health Policy*. Vodio je javno zdravstvo u državama Vermont, Kolorado i New England, sudjelovao u federalnim vladama Cartera i Clintona, utemeljitelj je *Satel-Life*, programa usmjerenog širenju informacija u nerazvijene zemlje.

Gost Tribine Anthony Robbins s prevoditeljicom Jelenom Madunić

Konsekutivni prijevod: Trećina gostiju na Tribinu stiže međunarodnom suradnjom Sveučilišta pa će izlaganja biti konsekutivno prevedena. Premda takav postupak dvostruko skraćuje vrijeme izlaganja, a iritira akademsku većinu koja engleski razumije, smatramo ga više nego opravdanim. Kao mali narod, u europskoj zajednici naroda usporediv s indijanskim plemenom srednje veličine, pod velikim smo pritiskom engleskog 'esperanta' što opasno ugrožava hrvatski jezik. Tko zanemaruje vlastiti jezik, tj. jezik na kome misli, zanemaruje mišljenje. Drugo, značaj dobrih prijevoda, dobrih prevodilaca i dobrih navika prevodenja naprosto nije moguće precijeniti, jer jezik na kome se ne priča i ne piše o velikim svjetskim temama prestaje biti suvremen. Stoga je upravo akademska zajednica pozvana da uporedo s učenjem stranih jezika sve više njeguje vlastiti. I treće: vrijeme 'izgubljeno' ponavljanjem teksta pomaže nam da učimo slušati. Svatko ima što reći, i dijalog ovisi o onima koji drugoga mogu čuti.

Benjamin Perasović
autor knjige
Urbana plemena
i
Stipe Lekić
tajnik Torcide

TORCIDA IZMEĐU ALEŠTINE I SUBVERZIJE

predavanje i razgovor

sveučilišna knjižnica na kampusu

kulturni centar sveučilišta u splitu

Sveučilišna tribina

četvrtkom u 19

u Sveučilišnoj knjižnici

doc.dr.sc. Benjamin Perasović: Torcida između aleštine i subverzije ■ moderator:
Stipe Lekić, tajnik Torcide ■ Sveučilišna knjižnica u Splitu ■ **četvrtak, 14. listopada,**
u 19 sati ■ voditelj Tribine: Duško Čizmić Marović

kampus